

SIDEAMET

Estonian National Communications Board

AASTARAAMAT 2005

Sisukord

- Sisukord 1
- Sissejuhatus
- 1 Elektroonilise side turg
 - 1.1 Turu ülevaade
 - 1.2 Turule sisenemine
- 2 Märkimisväärse turujõuga ettevõtja MTE määramise protsess
- 3 Telefoniteenuse turg
 - 3.1 Jaeturu ülevaade
 - 3.1.1 Ettevõtjad telefoniteenuse turul
 - 3.1.2 Lõppkasutajad telefoniteenuse turul
 - 3.1.3 Teenuste kasutamise mahud telefoniteenuse turul
 - 3.1.4 Tähtsamad muudatused telefoniteenuse turul
 - 3.1.4.1 Numbriliikuvus telefoniteenuse turul
 - 3.1.4.2 Olulisemad arengud telefoniteenuse osutamisel
 - 3.2 Telefoniteenuse hinnad
 - 3.2.1 Liitumis- ja kuutasud
 - 3.2.2 Rahvusvaheliste kõnede hinnad
 - 3.3 Telefoniteenuse kvaliteet
 - 3.4 Hulgiturg
 - 3.4.1 Juurdepääs ja sidumine fikseeritud võrkude turul
 - 3.4.2 Sidumisteenus hinnad
 - 3.5 Olulised õiguslikud vaidlused
- 4 Mobiiltelefoniteenuse turg
 - 4.1 Jaeturu ülevaade
 - 4.1.1 Ettevõtjad mobiiltelefoniteenuse turul
 - 4.1.1.1 Tähtsamad muudatused mobiiltelefoniteenuse turule sisenemisel
 - 4.1.2 Mobiiltelefoniteenuse lõppkasutajad
 - 4.1.3 Teenuste kasutamise mahud
 - 4.1.4 Tähtsamad muudatused mobiiltelefoniteenuse turul
 - 4.1.4.1 Mobiiltelefoniteenuse pakkumine 3G võrgus
 - 4.1.4.2 Numbriliikuvuse rakendumine mobiiltelefoniteenuse turul
 - 4.1.4.3 Numbriliikuvuse mõjud mobiiltelefoniteenuse turul
 - 4.1.4.4 Olulised arengud mobiiltelefoniteenuste osutamisel
 - 4.1.5 Mobiiltelefoniteenuse hinnad
 - 4.1.5.1 Suuremad muutused ja märgatavad trendid
 - 4.1.5.2 Mobiiltelefoniteenuse hindade võrdlus
 - 4.1.6 Mobiiltelefoniteenuse kvaliteet
 - 4.2 Hulgiturg
 - 4.2.1 Juurdepääs ja sidumine mobiiltelefonivõrgus
 - 4.2.2 Sidumisteenus hindade muutus
 - 4.2.3 Telefoni- ja mobiiltelefonivõrgu operaatorite omavahelised sidumisteenus hinnad
 - 4.3 Olulised õiguslikud vaidlused
 - 4.3.1 Elioni kaebused Elisa M-i ja Tele2 sidumishindade peale
 - 4.3.2 Tele2 ja Elisa M-i kaebused Elioni sidumislepingu sõlmimisest keeldumise peale
- 5 Andmesideteenuse turg
 - 5.1 Jaeturu ülevaade

- 5.1.1 Ettevõtjad andmesideteenuse turul
- 5.1.2 Lõppkasutajad andmesideteenuse turul
- 5.1.3 Teenuse kasutamise mahud andmesideteenuse turul
- 5.1.4 Andmesideteenuse turu jagunemine
- 5.1.5 Hinnad
- 5.1.6 Andmesideteenuse kvaliteet
- 5.2 Hulgiturg
 - 5.2.1 Juurdepääsu lairibaühendust võimaldavatele sidevõrkudele
- 5.3 Olulised õiguslikud vaidlused ja järelevalve
 - 5.3.1 Tele2 kaebus Elioni peale seoses juurdepääsuga lairibateenustele
- 6 Püsiliiniteenuse turg
 - 6.1 Turu ülevaade
 - 6.2 Hinnad
- 7 Kaabelviteenuse turg
 - 7.1 Turu ülevaade
 - 7.2 Kaabelviteenuse kvaliteedikontroll
- 8 Universaalteenus (UT)
 - 8.1 Ülevaade universaalteenuse turust
 - 8.1.1 Universaalteenuse osutamine (v.a taksofoniteenus)
 - 8.1.2 Universaalteenuse osutamise tasud
 - 8.1.3 Universaalteenuse osutamise kvaliteet
 - 8.1.3.1 Taksofoni teenuse kvaliteet
 - 8.2 Sideameti eesmärgid ja olulisemad toimingud universaalteenuse valdkonnas 2006. aastal
 - 8.2.1 Universaalteenuse maksemäära kehtestamine
 - 8.2.2 Universaalteenuse taskukohase tasu prognoos
- 9 Liinirajatised
 - 9.1 Liinirajatiste kaitsevööndis tegutsemine
 - 9.3 Liinirajatiste vaba mahu kasutamine
- 10 Numeratsioonihaldus
 - 10.1 Ülevaade numeratsiooniresursist ning ettevõtete poolt broneeritud numbritest
 - 10.1.1 Telefoninumbrid
 - 10.1.2 Mobiiltelefoninumbrid
 - 10.1.3 Numeratsiooniala "800" teenusnumbrid (tarbijale tasuta teenusnumbrid)
 - 10.1.4 Numeratsiooniala "900" teenusnumbrid (eritasuga teenusnumbrid)
 - 10.1.5 Numeratsiooniala "901" teenusnumbrid (andmesideteenuse numbrid)
 - 10.1.6 Numeratsiooniala "907" teenusnumbrid (taksofoniteenuse numbrid)
 - 10.1.7 Numeratsiooniala "70" teenusnumbrid (kliendi määratud sideteenuse osutamiseks)
 - 10.1.8 Teenuse lühinumbrid
 - 10.2 Ülevaade 2005. aastal numbrilubade toimingutest
 - 10.3 Ülevaade riigilõivude laekumisest 2005. aastal numbrilubadega teostatud toimingute eest
 - 10.4 Järelevalve
 - 10.4.1 Numbrite valitavuse tagamine
 - 10.4.2 Numbriloata numbrite kasutamine
 - 10.5 Ülevaade Sideametile laekunud küsimustest ja kaebustest
 - 10.6 Numbriliikuvuse rakendumise jälgimine
 - 10.6.1 Numbriliikuvuse statistika
 - 10.6.2 Numbriliikuvuse protseduuri rakendumine
 - 10.6.3 Probleemid numbriliikuvuse protseduuri rakendamise tehnilisel tagamisel

- 10.7 Koostöö
 - 10.7.1 Koostöö Tarbijakaitseametiga
 - 10.7.2 Rahvusvaheline koostöö
- 11 Sagedushaldus
 - 11.1 Elektroonilise side seaduse jõustamine
 - 11.1.1 Muudatused sagedushalduse valdkonnas
 - 11.1.2 Spektri müük (spectrum trading)
 - 11.2 Arengud tehnoloogiate kasutamisel ja uute tehnoloogiate rakendamiseks võimaluste loomine
 - 11.2.1 Lairibatehnoloogiate kasutuselevõtmine 450 MHz raadiosagedusalas
 - 11.2.2 Digitaalse televisiooniringhäälingu kasutuselevõtmine Eestis ja seadusandluse muutmine
 - 11.2.3 Uute tehnoloogiate kasutamine 3,5 GHz ja 5,8 GHz sagedusalas
 - 11.2.4 Lairiba andmeedastussüsteemid (WiFi raadiosidevõrgud)
 - 11.3 Rahvusvaheline koostöö
 - 11.3.1 Koostöö Rahvusvahelise Telekommunikatsiooni Liidu tasemel
 - 11.3.1.1 Rahvusvaheline Telekommunikatsiooni Liidu raadiosageduste kasutamise registri ajakohastamine
 - 11.3.1.2 Ettevalmistused Regionaalsel Raadiosidekonverentsil (RRC 06) osalemiseks
 - 11.3.1.3 Ettevalmistumine Ülemaailmseks Raadioside konverentsiks (WRC-07)
 - 11.3.2 Koostöö Euroopa Postside- ja Telekommunikatsiooni Administratsioonide Konverentsi tasemel
 - 11.3.2.1 Osalemine Elektroonilise Side Komitee koosolekul
 - 11.3.2.2 Osalemine WGFM ja selle alamtöörühmade töös
 - 11.3.2.2.1 WGFM töögrupi koosolekul osalemine
 - 11.3.2.2.2 PT 38 töögrupi koosolekul osalemine
 - 11.3.2.2.3 PT 22 töögrupi koosolekul osalemine
 - 11.3.2.2.4 Euroopa kaitsejõudude ja sideadministratsioonide esindajate vaheline töörühma kohtumine
 - 11.3.2.2.5 Osalemine EFIS töörühma töös ja töörühma koosoleku korraldamine Tallinnas
 - 11.3.3 Koordinatsioonilepingute sõlmimine teiste riikide sideadministratsioonidega
 - 11.3.4 Koostöö Euroopa Liidu tasemel
 - 11.3.5 Koostöö NATO tasemel
 - 11.3.5.1 NATO FMSC ja PWG töögrupis osalemine
 - 11.3.5.2 NATO aruandluskoosolek uutele liikmesriikidele
 - 11.4 Koostöö teiste ametkondade- ja organisatsioonidega Eestis
 - 11.4.1 Koostöö Veeteede Ametiga
 - 11.4.2 Koostöö Lennuametiga ja Lennuliiklusteeninduse AS-iga
 - 11.4.3 Koostöö Eesti Raadioamatööride Ühinguga
 - 11.4.4 Koostöö Tervisekaitseinspeksiooniga
 - 11.4.5 Koostöö kaitsejõududega
 - 11.4.6 Kultuuriministeeriumi ringhäälingulubade komisjonis osalemine
 - 11.4.7 Operatiiv-raadiosidevõrgu konkursi ettevalmistamine
 - 11.5 Muud tegevused sagedushalduse korraldamisel
 - 11.5.1 Liikuva maaside planeerimise tarkvara kasutuselevõtmine
 - 11.5.2 Üleminek sageduslubade elektroonilisele väljastamisele
 - 11.6 Sagedushalduse statistika
 - 11.6.1 Sagedusload
 - 11.6.2 Järelevalve toimingud

- 12 Aparatuur
 - 12.1 Elektroonilise side seaduse jõustamine
 - 12.2 Eelduste loomine raadioseadmete kasutamiseks
 - 12.2.1 Sagedusplaani muutmine ja raadioseadmete nõuete väljatöötamine
 - 12.2.1.1 Tehniliste nõuete väljatöötamine raadioseadmetele
 - 12.2.1.2 Euroopa Komisjoni otsuste rakendamine
 - 12.2.1.3 Liiklusohutussüsteemide seadmed
 - 12.2.1.4 Meresideseadmete nõuete ühtlustamine
 - 12.2.1.5 Ultralairiba raadioseadmete nõuete ettevalmistamine
 - 12.2.2 Aparatuuri kasutusvõimaluste laiendamine
 - 12.2.3 ESS-i käsitusala laiendamine maapealsete lennujuhtimisseadmega
 - 12.3 Aparatuur Eesti turul
 - 12.3.1 Järelevalve
 - 12.3.2 Üleeuroopaline turujärelevalve kampaania
 - 12.3.3 Teavitused raadioseadmete turule laskmise kavatsusest
 - 12.4 Standardimine
 - 12.5 Rahvusvaheline koostöö aparatuuri ja standardimise valdkonnas
 - 12.5.1 Rahvusvahelistes töögruppides osalemine
 - 12.5.2 Koostöö teiste liikmesriikide administratsioonidega
- 13. Postsideturg
- 14. Organisatsioon

Lugupeetud lugeja,

kutsun teid lugema järjekordset Sideameti aastaraamatut, mis annab ülevaate Eesti sideturu arengust ja Sideameti tegevustest 2005. aastal.

2005. aasta kujunes sideteenuste tarbijate jaoks valikuterohkeks - teenuseosutajad tõid turule mitmeid uusi teenuseid, mis tuginesid uutel tehnilistel lahendustel. Sideturgu iseloomustas hoogne areng ja tihe konkurents.

Aasta alguses käivitus mobiiltelefoni numbrite liikuvus, mis pakkus uusi võimalusi tarbijatele ja teenuse osutajatele. Uusi väljakutseid konkurentsivõimalusi ruttasid ära kasutama nii uued kui ka juba tuntud teenuseosutajad.

Tegevust alustas neli uut virtuaalset mobiilside teenuse osutajat (MVNO).

Uued teenuspaketid ja odavamad hinnad andsid positiivse tõuke andmesideteenuse turu arengule, kus püsiühenduse lõppkasutajate arv kasvas 2005. aasta jooksul ligi kolmandiku võrra.

Eesti postside turg on jätkuvalt elujõuline.

Universaalse postiteenuse turuosa vähenes kullerposti teenuse kasuks, mis näitab tarbijate huvi kasvu personaalsete postiteenuste vastu. Ameti järelevalve hinnangul võib postside teenuste kvaliteediga jääda üldjuhul rahule.

Sideameti kui sideturu regulaatori jaoks oli määrava tähtsusega Elektroonilise side seaduse jõustumine 2005. aasta jaanuarist. Seadus sätestas uued põhimõtted ja protsessid, kuid Sideameti põhieesmärgid jäid samaks:

- konkurentsi edendamine elektroonilise side turgudel;
- turuarengute edendamine;
- sideteenuste tarbijate kaitsmine.

Organisatsiooni pikaajaliste plaanide seadmiseks uues regulatiivses raamistikus töötati välja Sideameti arengukava 2006-2010.

2006. aastal jätkame tööd selle nimel, et toetada sideturgude arenemist ja vähendada konkurentsi pärssivaid mõjusid. Sideamet annab maksimumi, et aidata sideteenuste tarbijat õigete valikute langetamisel ja tagada teenuseosutaja poolt lubatud kvaliteeti.

Eesti sideturu areng on lahutamatult seotud valdkonna arengutega nii Euroopas kui ka kogu maailmas. Plaanime olla jätkuvalt edukad rahvusvahelises koostöös.

Ando Rehemaa

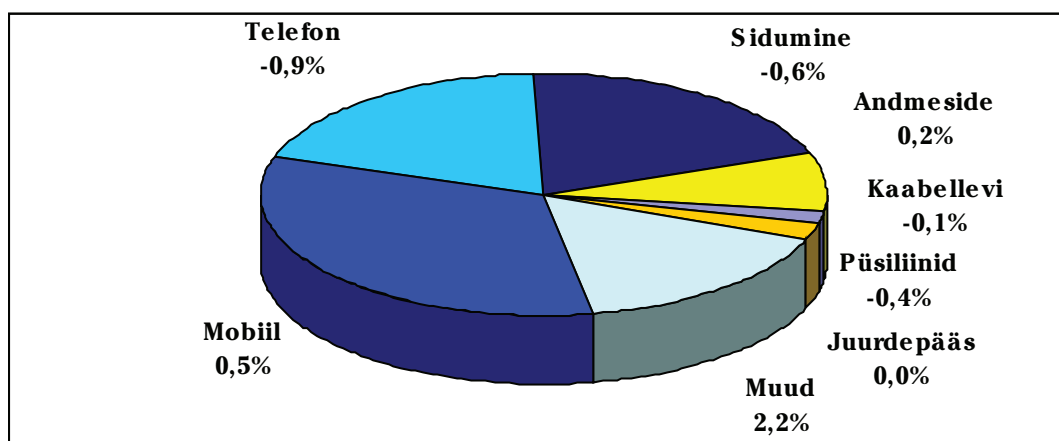
1. Elektroonilise side turg

1.1 Turu ülevaade

Elektroonilise side turul tegutsevate ettevõtjate elektroonilise side teenuste osutamise käive 2005. aastal oli 9,54 miljardit krooni, mis hinnanguliselt moodustab sisemajanduse koguproduktist üle 7%. Võrreldes 2004. aastaga suurenes elektroonilise side turu käive üle miljardi krooni.

Elektroonilise side turu võib 2005. aastal tinglikult jagada kaheksaks turusegmendiks:

- telefoniteenus;
- mobiiltelefoniteenus;
- andmesideteenus;
- püsiliiniteenus;
- sidumisteenus;
- juurdepääsuteenus;
- kaabelleviteenus;
- muud teenused, sh ringhääling ja raadioside.

Joonis 1 Elektroonilise side valdkonna kogukäibe jagunemine teenuste lõikes võrreldes 2004. aastaga.

Telefoniteenuse osakaal elektroonilise side turul kahaneb stabiilselt. 2004. aastaga võrreldes vähenes telefoniteenuse osakaal elektroonilise side turu kogukäibest 0,9%. Telefoniteenuse turul olid suuremad teenuseosutajad Elion Ettevõtted AS (edaspidi Elion), Tele2 Eesti AS (edaspidi Tele2), Elisa Andmesideteenused AS (edaspidi Elisa A) ja Starman AS (edaspidi Starman), kes võitis aastaga kõige rohkem lõppkasutajaid juurde.

Mobiiltelefoniteenuse jaeturgu iseloomustas 2005. aastal kiire areng.

Mobiiltelefoniteenuse lõppkasutajate arv kasvas aastaga 15%. Sellise muutuse tingis numbriliikuvuse rakendumine, mis innustas teenuseosutajaid turule tooma uusi ja soodsamaid teenusepakette, et hoida olemasolevaid lõppkasutajaid ning võita uusi juurde. Turule tuli viis uut virtuaalset mobiiltelefoniteenuse osutajat.

Mobiiltelefoniteenuse osakaal elektroonilise side turu kogukäibest suurenes 2004. aastaga võrreldes 0,5% ning mobiiltelefoniteenuse käive kasvas aastaga 15%.

Sidumisteenuse turu segmendi all on vaadeldud mobiil- ja telefonivõrkudes osutatud sidumisteenust.

Pärast turu avanemist 2001. aastal on Elion säilitanud telefonivõrkude sidumisteenuse turul suurima turuosa. Suurim konkurents on transiitteenuse segmendis.

Sidumisteenuse koguturu käibe osakaal elektroonilise side turu kogukäibes vähenes eelmise aastaga võrreldes 0,6%, samas sidumisteenuse käive kasvas aastaga 10%.

Juurdepääsuteenuse turg moodustas elektroonilise side turu kogukäibest ainult 0,1%.

Andmesideteenuse jaeturul jätkus Interneti püsiühenduse lõppkasutajate arvu kiire kasv, suurenedes aastaga 29%, ja turul tihenes konkurents Elioni, Starmani ja STV AS (edaspidi STV) vahel.

Püsiliiniteenuse turg on elektroonilise side valdkonnas üks väikseima turumahuga turg ja teenuse tarbimise mahud on viimase nelja aasta jooksul pidevalt vähenenud.

Kaabelviteenuse turg oli 2005. aastal kõige stabiilsem. Turule sisenes Elion, kuid põhilised teenuseosutajad olid Starman ja STV. Turgu iseloomustas ka teenuse kallinemine lõppkasutajatele.

Kokkuvõte

2005. aasta elektroonilise side turu teenuste arengut iseloomustas peamiselt:

- telefoniteenuse osakaalu jätkuv vähenemine;
- mobiiltelefoniteenuse lõppkasutajate arvu kiire kasv ja osakaalu kasv elektroonilise side valdkonnas;
- andmesideteenuse jaeturul Interneti püsiühenduste kiire kasv;
- püsiliiniteenuse osakaalu jätkuv vähenemine.

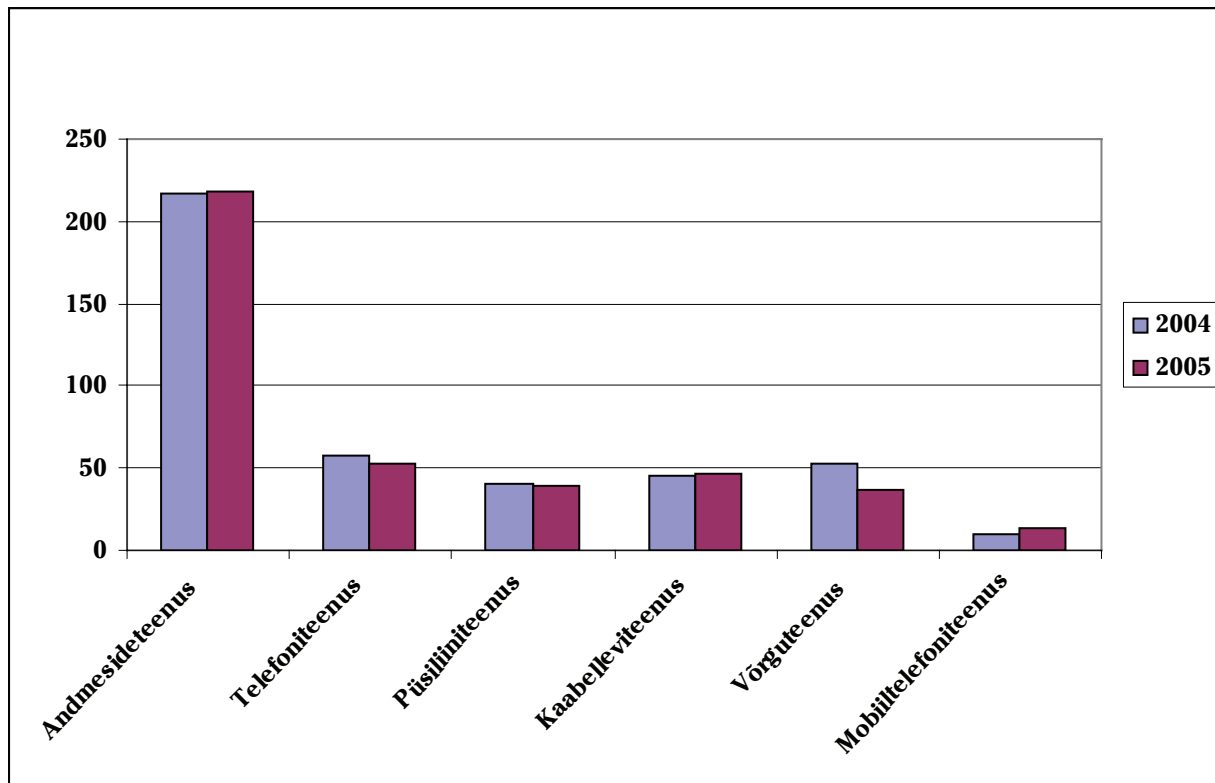
1.2 Turule sisenemine

ESS-i jõustumine 1. jaanuarist 2005 tõi kaasa muudatused turule sisenemise protseduuride osas - lihtsustus tegevuse alustamise teate esitamise kord ning kadus riigilõivu tasumise kohustus.

Muudatusi toimus kasideteenuse liikide osas. Ümberkvalifitseerusid mitmed sideteenused: lisandunud võrguteenus hõlmab sisult juurdepääsuteenust ja sidumisteenust; VoIP (kõne IP-võrkudes) on ESS-i mõistes telefoniteenus, juhul kui ta vastab telefoniteenuse definitsioonile..

ESS-i jõustumisel teavitas Sideamet sideettevõtjaid kirjalikult sellest, et telekommunikatsiooniseaduse (edaspidi TKS) järgsed tegevusload ja teenuste registreerimised loetakse automaatselt tegevuse alustamise teadeteks ESS-i mõistes. Pärast seda teatasid 13 sideettevõtjat, kes olid juba eelnevalt oma reaalse teenuseosutamise lõpetanud, kuid Sideametit sellest teavitamata jätnud, oma tegevuse lõpetamisest.

Turuanalüüside jaoks andmeid kogudes tegi Sideamet kindlaks, et paljud väiksemad sideettevõtjad ESS-i mõistes sideteenust ei osuta. Ettevõtjad teatasid tegevuse lõpetamisest, mistõttu teenuseosutajate arv teatud teenuste lõikes vähenes. Enamjaolt oli tegu büroohonetes teenust osutanud sideettevõtjatega jm väikeste ettevõtetega.

Joonis 2 Teenuseosutajad 2004-2005

2005. aastal oli turule sisenemisel jätkuvalt ülekaalus andmesideteenuse osutajad. Tegevuse alustamise teateid andmesideteenuse osutamiseks registreeriti 41. Kui eelnevatel aastatel on selle teenuse osutajate hulka kuulunud nii Interneti püsiühenduse, Internetitelefoni kui ka erinevate lairibaühendustel põhinevate teenuste pakkujad, siis nüüd lisandusid enamasti Internetiteenust pakkuvad ettevõtjad.

Telefoniteenuse turule sisenes 14 teenuseosutajat, kes pakuvad peamiselt VoIP-i teenust.

Mobiiltelefoninumbrite numbriliikuvuse rakendumine tihendas konkurentsi ja 2005. aastal sisenes mobiiltelefoniteenuse turule seitse sideettevõtjat, pakkudes konkurentsi suurtele teenuseosutajatele.

Tegevuse alustamise teate võrguteenuse osutamiseks esitas seitse ettevõtjat, püsiliiniteenuse osutamiseks 9 ettevõtjat ja kaabelviteenuse osutamiseks 11 ettevõtjat.

Teenuste lõikes lõpetas tegevuse 19 telefoniteenust, 40 andmesideteenust, 3 mobiiltelefoniteenust, 11 püsiliiniteenust ja 10 kaabelviteenust osutavat sideettevõtjat (üks ettevõtja võib osutada mitut teenust).

2005. aasta lõpu seisuga Eesti sideteenuste turul tegutseb või on teavitanud Sideametit kavatsusest alustada tegevust 217 andmesideteenuse, 46 kaabelviteenuse, 37 võrguteenuse, 39 püsiliiniteenuse, 53 telefoniteenuse ja 14 mobiiltelefoniteenuse osutajat.

Kokkuvõtteks võib öelda, et uusi sideettevõtjaid lisandus 42 ning tegevuse lõpetas 39, mistõttu sideteenuse osutajate koguarv aasta jooksul oluliselt ei muutunud.

2 Märkimisväärse turujõuga ettevõtja MTE määramise protsess

ESS-i jõustumisel asendus TKS-is sätestatud olulise turujõuga ettevõtja (edaspidi OTE) määramise protsess määrava turujõuga ettevõtja (edaspidi MTE) määramise protsessiga.

Veebruarikuus toimunud teabepäeval tutvustati elektroonilise side turul tegutsevatele ettevõtjatele ja ajakirjandusele ESS-ist tulenevat MTE regulatsiooni.

Märtsikuu jooksul valmistati ette küsimustikud turuanalüüsi läbiviimiseks vajalike andmete kogumiseks.

Lähtudes turulolijatelt laekunud infost probleemide kohta turul otsustas Sideamet aprillikuus, millistest turgudest alustada turuanalüüside läbiviimise protsessi. Kõige problemaatilisemaks osutusid eelkõige:

- 1) mobiiltelefonivõrgus osutatava sidumisteenuse hulgiturud;
- 2) telefonivõrgus osutatava sidumisteenuse hulgiturud;
- 3) telefonivõrgule juurdepääsu hulgiturud.

15. aprillil saadeti küsimustikud ettevõtjatele täitmiseks; andmete esitamiseks anti aega 1,5 kuud.

Ettevõtjatele saadetud küsimustikest laekus tähtaegselt 30% ettevõtjate andmed. Juunikuust augustikuu keskpaigani tegeles Sideamet andmed esitamata jätnud ettevõtjate andmete väljanõudmisega ja puudulikult esitatud andmete täpsustamisega.

Augustikuu lõpus alustati turuanalüüsidega kolmel turul:

- 1) konkreetsetes mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turul;
- 2) telefonivõrgus kindlaks määratud asukohas kõne lõpetamise turul;
- 3) lairiba juurdepääsu turul.

24. novembril esitas Sideamet konkreetsetes mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turul MTE-ks tunnistamise otsuse kavandi siseriiklikule konsulteerimisele. Siseriiklik konsulteerimine kestis üks kuu ning selle käigus esitasid vastulaused MTE otsuse kavandile EMT, Elisa M ja Tele2. Oma seisukoha kavandi kohta esitasid Konkurentsiamet ja Elisa A. Saadud põhjendatud seisukohtade ja vastulausetega arvestati Sideameti otsuse eelnõu koostamisel, mis saadeti konsulteerimiseks Euroopa Komisjonile ja Euroopa Liidu liikmesriikide sideregulaatoritele.

Otsus ettevõtjate MTE-ks tunnistamise kohta konkreetsetes mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turul tehakse 2006. aasta I kvartalis. Teiste analüüsitavate turgude, st telefonivõrgus kindlaks määratud asukohas kõne lõpetamise turu ning lairiba juurdepääsu turu kohta esitatakse otsuse kavandid siseriiklikule konsultatsioonile ja nende kohta tehakse otsused ettevõtjate MTE-ks tunnistamise kohta eelduslikult 2006. aasta esimesel poolaastal.

3 Telefoniteenuse turg

3.1 Jaeturu ülevaade

3.1.1 Ettevõtjad telefoniteenuse jaeturul

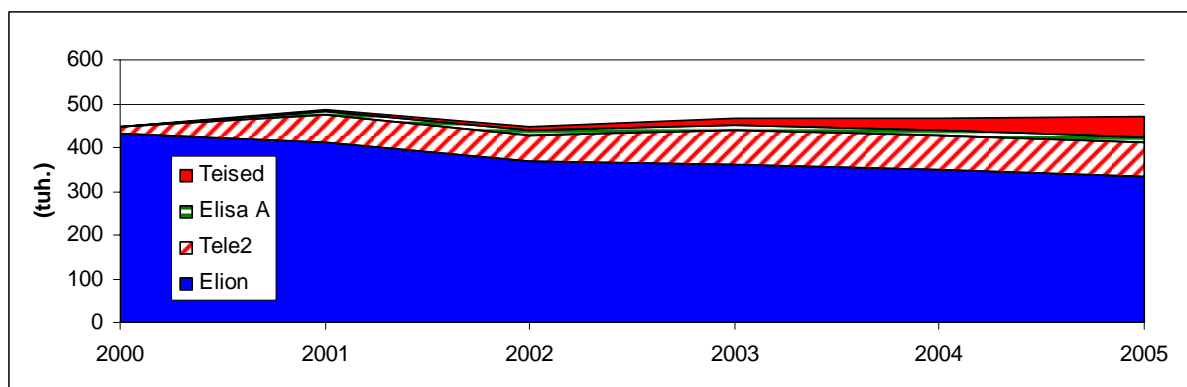
Suuremad teenuseosutajad telefoniteenuse turul 2005. aastal olid Elion, Tele2, Elisa A, Starman, Telefant AS (edaspidi Telefant) ja STV.

31. detsembri seisuga (turuanalüüsi kohta andmete küsimise hetkel) oli Sideametit telefoniteenuse osutamisest teavitanud 49 teenuseosutajat, kellest 14 sisenes telefoniteenuse turule 2005. aastal, 27 esitasid andmed 2005. aasta kohta (55%). Nendest 12 ettevõtjat osutab telefoniteenuseid oma või renditud telefonivõrgu vahendusel, viis ettevõtjat osutavad teenuseid operaatorkoodi vahendusel, üks ettevõtja tegeleb transiitteenuse osutamisega ja 9 ettevõtjat on teenuse vahendajad (nende tegevus seisneb maja- või ettevõttesiseste sidevõrkude haldamises ning nende territooriumil tegutsevatele ettevõtjatele sideteenuste arvete vahendamises).

3.1.2 Lõppkasutajad telefoniteenuse jaeturul

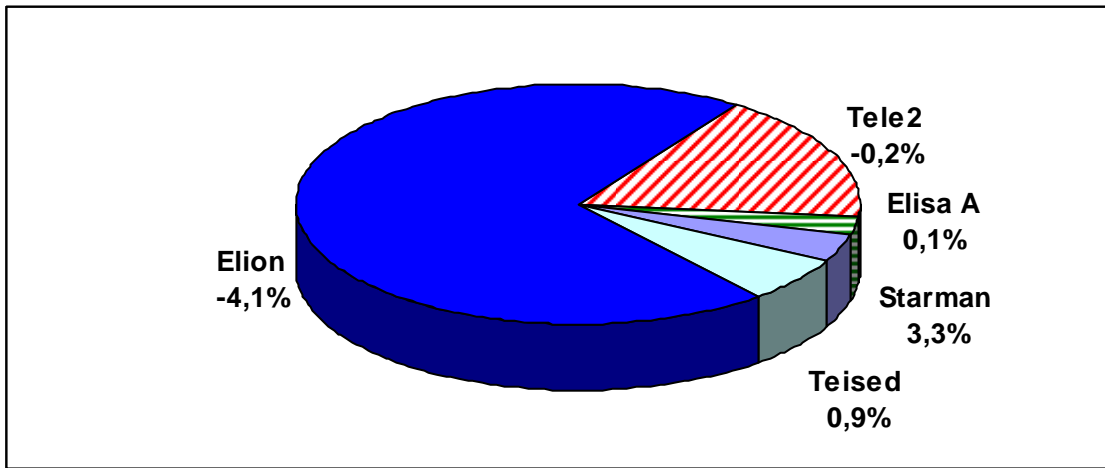
Telefoniteenuse turgu iseloomustas 2005. aastal minimaalne lõppkasutajate arvu kasv ja kasutusesolevate kliendiliinide arvu stabiilne vähenemine. Lõppkasutajate arv kasvas just uute telefoniteenuse osutajate lõppkasutajate osas, suurima kasvuga oli Starman.

Lõppkasutajate arvu suurenemine oli iseloomulik läbi nelja kvartali, v.a Elioni teenuste lõppkasutajate osas, Elionil oli minimaalne kasv ainult III kvartalis. 2005. aasta lõpuks vähenes ka Tele2 teenuste lõppkasutajate arv, kuid seoses Starmani lõppkasutajate kiire kasvuga ja teiste alternatiivsete telefoniteenuse osutajate lõppkasutajate arvu kasvuga, oli aasta lõpuks võrreldes 2004. aastaga lõppkasutajaid juurde tulnud 1%.

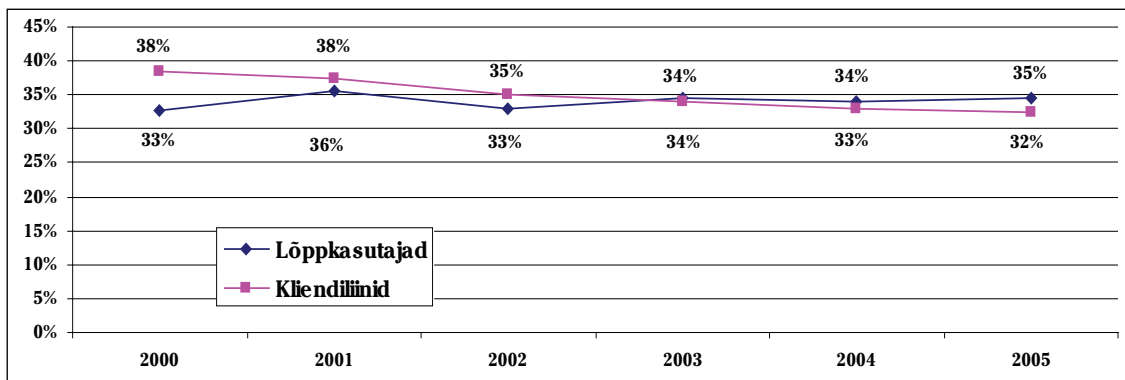
Joonis 3 Telefoniteenuse lepinguliste lõppkasutajate arvu muutus aastatel 2000-2005

Telefoniteenuse osutajate osakaalu muutus lepinguliste lõppkasutajate osas oli 4,3%. Elioni turuosa vähenes 4,1% ja Tele2-l 0,2%, Starmani ja Elisa A turuosad suurenesid vastavalt 3,3% ja 0,1% ning teiste teenuseosutajate turuosa suurenes 0,9%.

Joonis 4 Telefoniteenuse osutajate turuosad ja nende muutus lepinguliste lõppkasutajate arvu alusel 2005. aasta jooksul

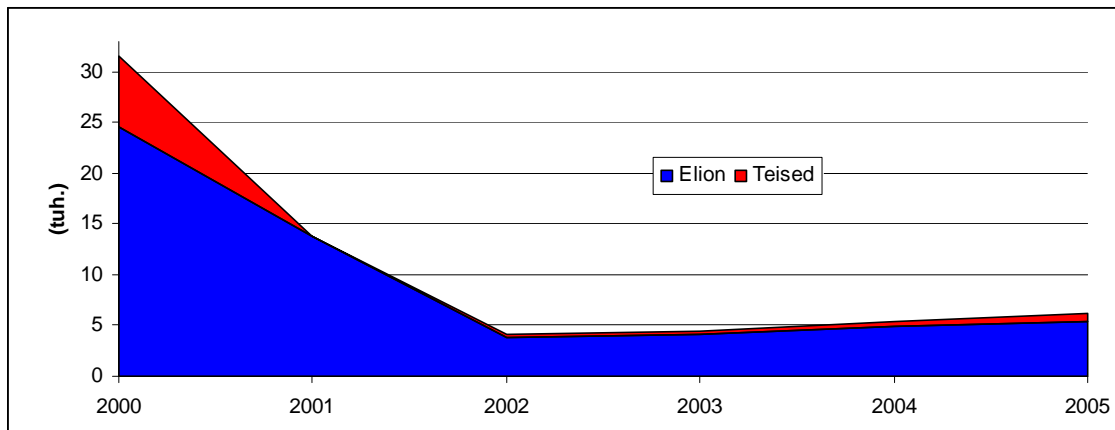
Kliendiliinide koguarv oli 2005. aasta lõpus natuke üle 442 000 ja nendest alternatiivsete teenuseosutajate osa moodustas ainult 5%. Kliendiliinide koguarv vähenes 2004. aastaga võrreldes 0,4%.

Joonis 5 Telefoniteenuse lepinguliste lõppkasutajate ja kliendiliinide tiheduse muutus 100 elaniku kohta aastatel 2000–2005

Teenuseosutajate tehtud kõneminuti ja pakettide hindade soodustused ning erinevad kombineeritud teenuspaketid tingisid telefoniteenuse lõppkasutajate arvu kasvu. Turuosade väikese muudatuse tõi kaasa ka numbriliikuvus - lõppkasutaja võimalus liikuda ühest telefonivõrgust teise.

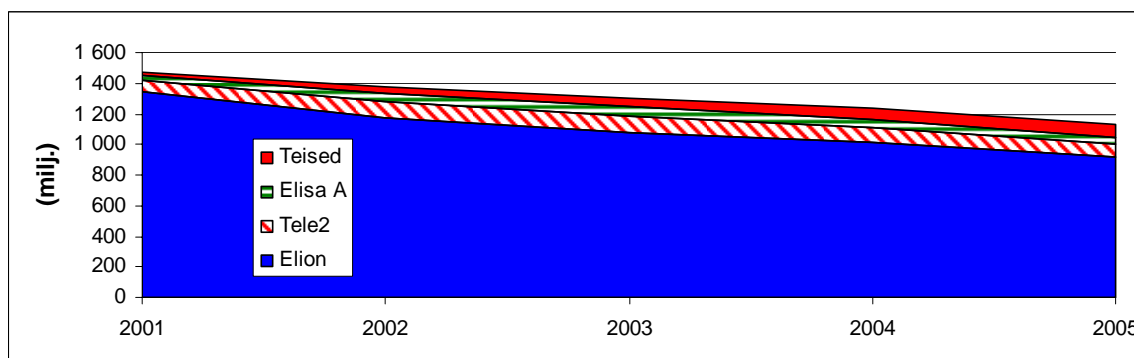
Telefoniteenuse taotlejate arv suurenes 2004. aastaga võrreldes 13%, mis arvukselt on 970 taotlust, millest ligi 91% taotlustest esitati Elioni teenuse tarbimiseks.

Joonis 6 Telefoniteenuse taotlejate arvu muutus aastatel 2000–2005

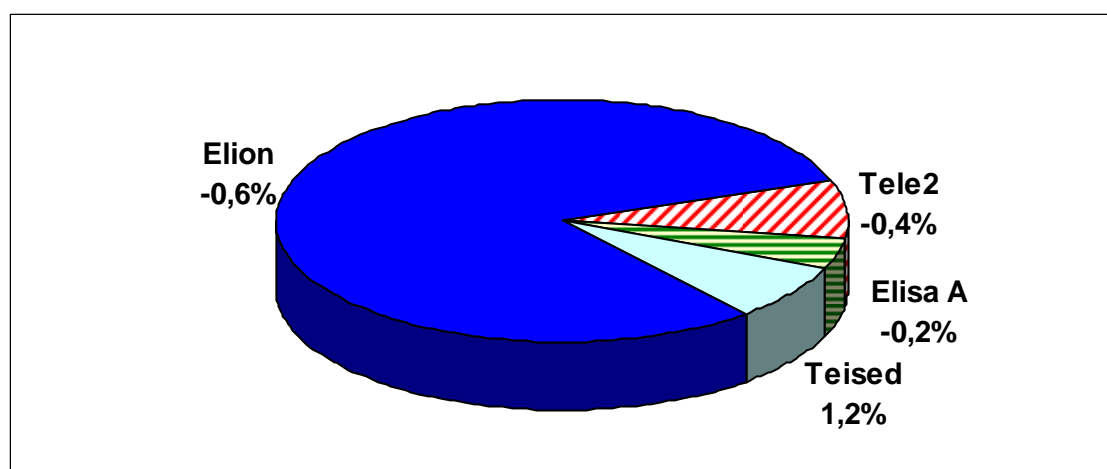
3.1.3 Teenuste kasutamise mahud telefoniteenuse jaeturul

Kuigi telefoniteenuse lepinguliste lõppkasutajate arv suurenes 2005. aastal 1%, jätkus viimastel aastatel telefoniteenuse turul valitsenud telefoniteenuse kõneminutite mahu vähenemise trend ning võrreldes 2004. aastaga vähenes lõppkasutajate poolt alustatud kõneminutite maht 9%.

Joonis 7 Telefoniteenuse lõppkasutajate alustatud kõneminutite mahu muutused aastatel 2001–2005

Telefoniteenuse osutajate osakaalude muutus alustatud kõneminutite mahu järgi oli minimaalne, st turul tegutsuvad ettevõtjad säilitasid 2004. aastal saavutatud osakaalud.

Joonis 8 Telefoniteenuse osutajate osakaalud ja nende muutus algatatud kõneminutite mahu alusel 2005. aastal

3.1.4 Tähtsamad muudatused telefoniteenuse jaeturul

1) 2004. aasta lõpul hakkas Elion pakkuma teenusepaketti „Kodulahendus“, kus ühe kuutasu eest osutati telefoniteenust ja Interneti püsiühendust erakliendile ning tehti soodustusi kõneminuti hindades. Jaanuarikuus 2005 hakkas Elion pakkuma sarnast paketti ka äriklientidele.

2) Oktoobrikuus tõi Elion koostöös Hansapangaga turule nn Stardipaketi alustavatele ettevõtjatele, pakkudes omalt poolt Interneti- ja kommunikatsioonilahendusi.

3) Kaabelviteenuse osutaja Starman, kes sisenes telefoniteenuseturule 2004. aasta alguses, pakkus lõppkasutajatele ühtse kuutasu eest Interneti püsiühendust, telefoni- ja kaabelviteenust.

4) 2. veebruaril muutis AS Uninet oma ärinime Elisa Andmesideteenused AS-iks ja ettevõtte hakkas kuuluma Elisa gruppi.

5) Maikuus ühendas Tele2 kaks eraldi tegutsenud ettevõtet üheks ettevõtteks - Tele2 Eesti AS-iga ühendati telefoni- ja andmesideteenuseid osutanud Tele2 OÜ.

6) 17. oktoobril teatas Tele2, et lõpetab investeeringud tootearendusse ja turundusse telefoniteenuse turul.

Numbriliikuvus telefoniteenuse turul rakendus juba 2004. aastal. Liikunud numbrite arv jäi 2005. aastal tagasihoidlikuks.

Kokkuvõte

Telefoniteenuse jaeturg on elektroonilise side turul väheneva turuosaga segment.

Turu mahud on vähenenud alates turu konkurentsile avamisest - aastast 2001.

Telefoniteenuse jaeturule on avaldanud tugevat survet kiiresti kasvav ja suurema konkurentsiga mobiiltelefoniteenuse jaeturg.

Suuri muutusi turu konkurentsitingimustes 2005. aastal ei toimunud. Endiselt on suurima turuosaga Elion ja alternatiivsetest teenuseosutajatest läks 2005. aastal kõige edukamalt Starmanil.

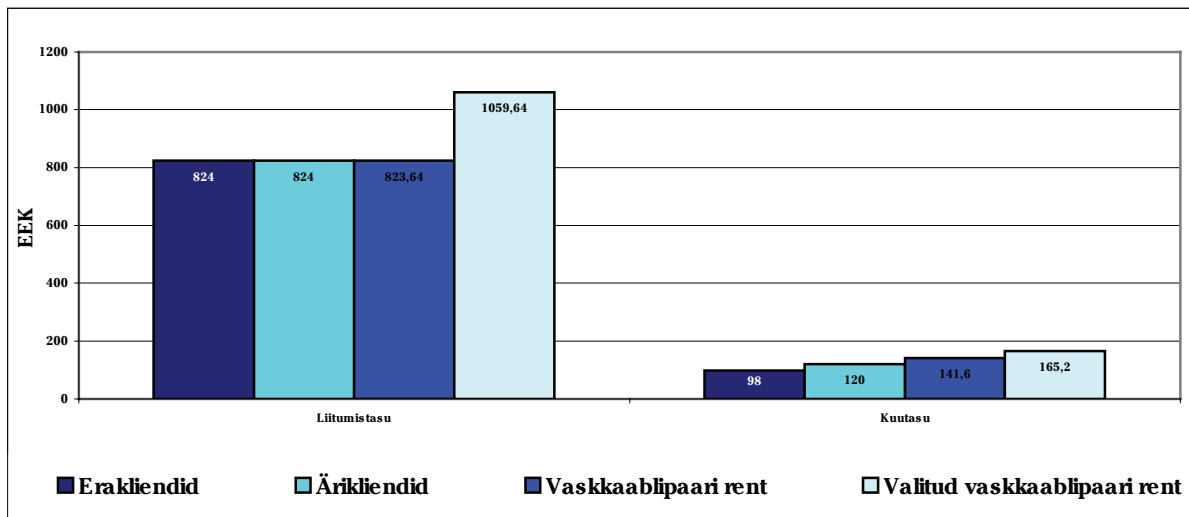
2006. aastal võib toimuda turuosades muutusi, kuna Tele2 lõpetas investeerimise telefoniteenuse arendamisse ja seega võib Tele2 telefoniteenuse lõppkasutajate arv hakata vähenema.

3.2 Telefoniteenuse hinnad

Riigisisese kõne minutihinnad oluliselt ei muutunud. Turuosahoidmiseks töid telefoniteenuse osutajad turule telefoniteenusest, andmesideteenusest ja kaabelviteenusest koosnevaid komplekslahendusi ja pakkusid boonuseid kõneminuti hindadele (näiteks tasuta kõne alates 10-ndast minutist jms). Komplekslahenduste arv aasta lõpu seisuga oli ca 40.

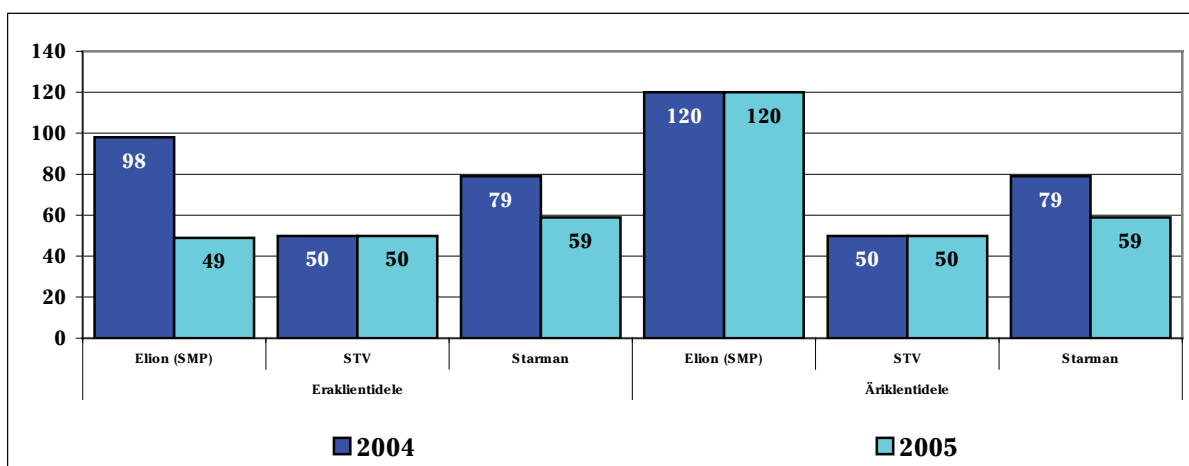
3.2.1 Liitumis- ja kuutasud

Lõppkasutajate liitumistasud 2005. aastal võrreldes 2004. aastaga ei muutunud. Olukord on endine – STV ja Starman pakuvad tasuta liitumist, Elion ei ole muutnud oma liitumistasu (824 krooni) ning aasta jooksul viis Elion läbi kaks tasuta liitumise kampaaniat.

Joonis 9 Elioni telefoniühenduse era- ja äriklientide kuu- ning liitumistasude võrdlus juurdepääsuteenuse kuu- ja liitumistasudega

Telefonivõrku omavate ettevõtjate poolt küsitavad teenuste kuutasud on ühtlasel tasemel. Erandiks on Elioni kuutasu äriklientidele, mis on teiste operaatorite kuutasust märgavalt kõrgem. Endiselt saavad Elioni äriklendid kasutada ka eraklientidele mõeldud pakette.

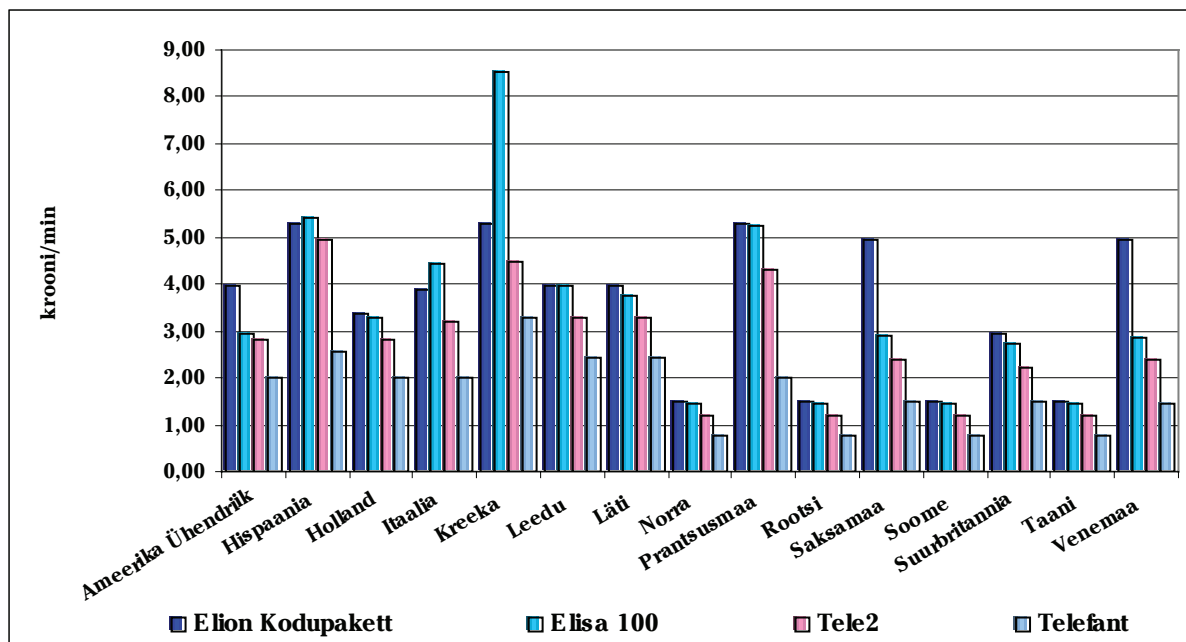

Joonis 10 Ettevõtjate poolt pakutavate teenuste madalaimad kuutasud (hinnad toodud koos käibemaksuga)

3.2.2 Rahvusvahelised kõned

Rahvusvaheliste kõnede minutihinnad langesid 2005. aasta jooksul.

Teenusepakkujate hinnad teistesse riikidesse helistamisel on jätkuvalt erinevad, kuid hindade erinevused püsivad stabiilsetena. Kõrgeimad hinnad on Elionil, Elisa A-I ja Tele2-l, väiksemad teenusepakkujad (nt Telefant) pakuvad rahvusvahelisi kõnesid märksa odavamalt.

Joonis 11 Rahvusvaheliste kõnede minutihindade võrdlus riikide lõikes teenuseosutajate kaupa

3.3 Telefoniteenuse kvaliteet

Arvestades telefoniteenuse kvaliteedi peale esitatud kaebuste väikese arvuga (4) võib öelda, et ettevõtjate poolt osutatava telefoniteenuse kvaliteediga suuri probleeme ei ole.

3.4 Hulgiturg

3.4.1 Juurdepääs ja sidumine fikseeritud võrkude turul

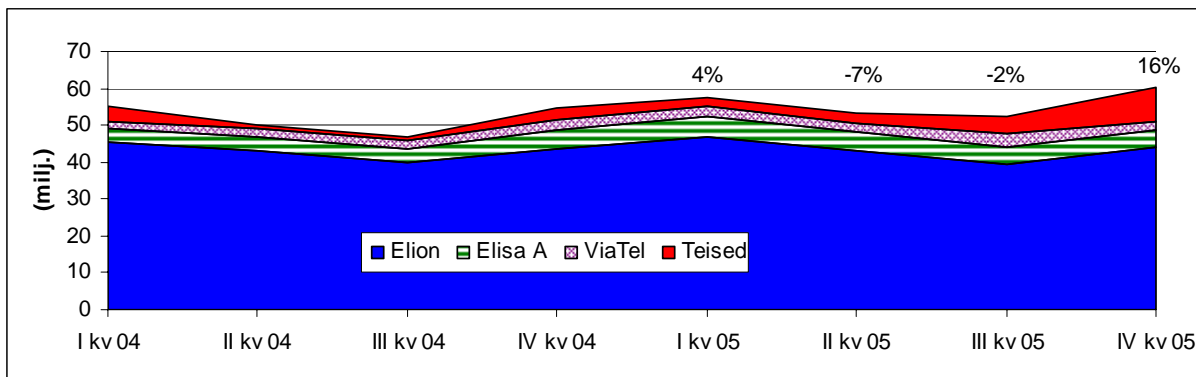
Juurdepääs ja sidumine telefonivõrgus hõlmavad elektroonilise side hulgitreenuseid, mis on vajalikud kõneteenuste toimimiseks. Nõudlus telefonivõrkude juurdepääsu ja nende sidumise järele tuleneb nõudlusest jaetasandil. Kõneteenuse lõppkasutaja, kes soovib helistada teisele lõppkasutajale kas samasse või ka teise sidevõrku, vajab kõne toimumiseks lõppkasutajate-vahelist ühendatavust (läbivühendatavust) nii ühe sidevõrgu sees kui ka erinevate sidevõrkude vahel. Selline läbivühendatavus põhineb peamiselt järgmistel hulgitreenustel: sidevõrkudele juurdepääs ja nende omavaheline sidumine (sh kõne algatamine, lõpetamine ja transiit).

Elion oli ka 2005. aastal sidumisteenuse turul olulise turujõuga ettevõtja (OTE). Sellest tulenevalt kehtisid temale ka mõningad erikohustused, näiteks sidumise teenuse, kõne algatamise teenuse, kõne lõpetamise teenuse ja transiiditeenuse osutamise kohustus. Samuti rakendati Elioni nendele teenustele hinnakontrolli (kulupõhisuse kohustus).

Fikseeritud sidevõrkude sidumisteenuse turu all käsitletakse nii andmeside- kui ka telefonivõrke, mille vahendusel osutatakse kõnesideteenuse osutamiseks vajalikku sidumisteenust.

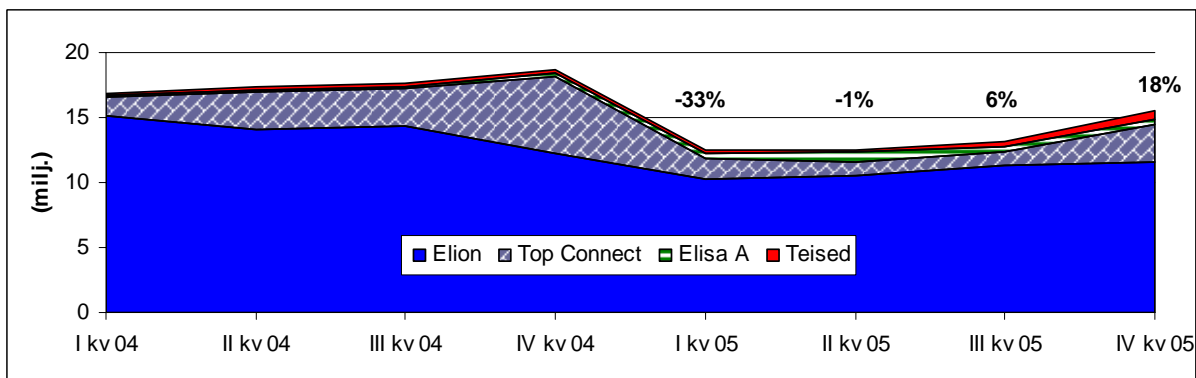
Võrreldes 2004. aastaga vähenes fikseeritud sidevõrgus lõpetatud kõneminutite arv 0,2%, s.h kasvas aastaga Elisa A lõpetatud kõneminutite arv 33%, Elionil aga langes 5%.

2004. aastaga võrreldes kasvas fikseeritud sidevõrkude vahel lõpetatud kõneminutite maht aastaga 8%, kuigi II ja III kvartalis oli kasv negatiivne.

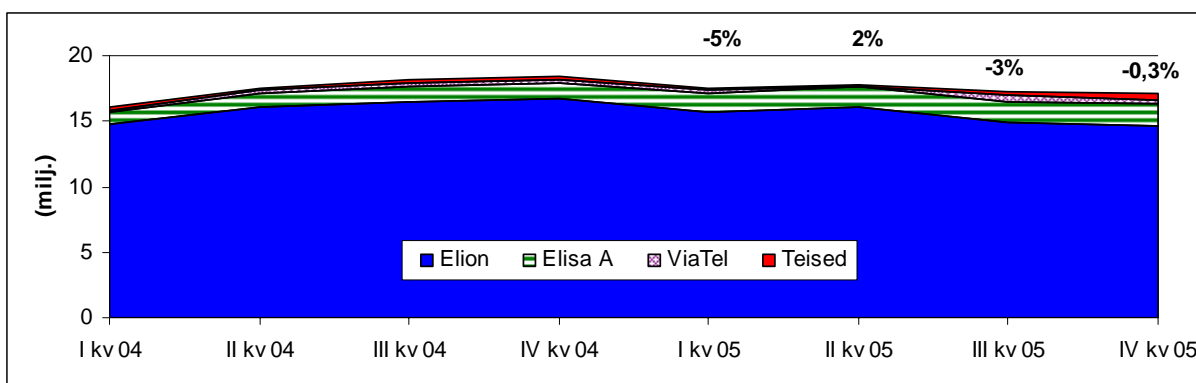
Joonis 12 Eesti fikseeritud sidevõrkude vahel lõpetatud kõneminutite mahu muutus aastatel 2004–2005

Suurim langus võrreldes 2004. aastaga oli rahvusvaheliste kõnede lõpetatud kõneminutite mahu, aastaga vähenes kõneminutite maht 24%. 2005. aasta kahe esimese kvartali jooksul rahvusvaheliste kõnede maht vähenes, kuid hakkas alates III kvartalist uuesti kasvama. Eelkõige kasvas Elisa A rahvusvaheliste kõnede kõneminutite maht, mis võrreldes 2004. aastaga suurenes kolm korda.

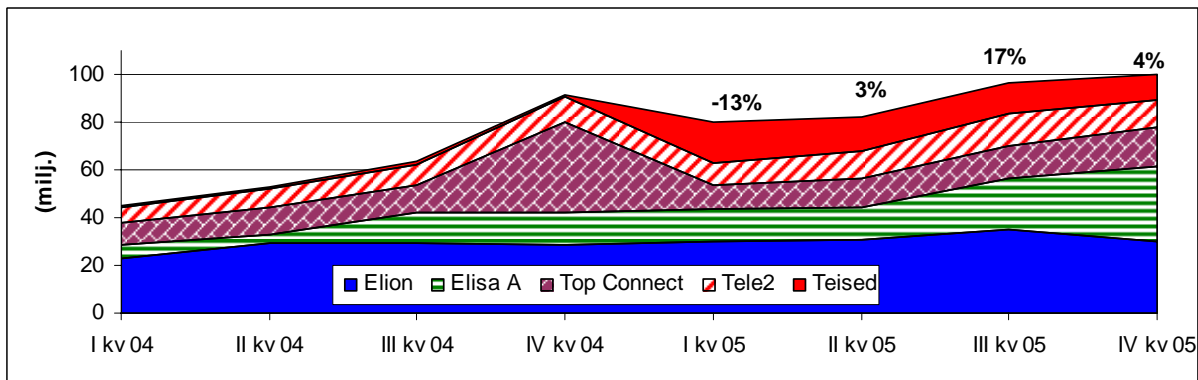
Joonis 13 Rahvusvaheliste kõnede lõpetatud kõneminutite mahu muutus aastatel 2004-2005.

Võrreldes 2004. aastaga langes telefonivõrkudest lõpetatud kõneminutite maht Eestis 0,4%.

Joonis 14 Eesti telefonivõrkudest lõpetatud kõneminutite mahu muutus aastatel 2004–2005

Transiitkõnede kõneminutite maht kasvas aastaga 42%, sh vähenes 2004. aastaga võrreldes Elioni turuosa 9%, Elisa A turuosa kasvas 9%. Transiitkõnede kõneminutite mahu langus toimus ainult I kvartalis.

Joonis 15 Transiitkõnede kõneminutite mahu muutus aastatel 2004–2005

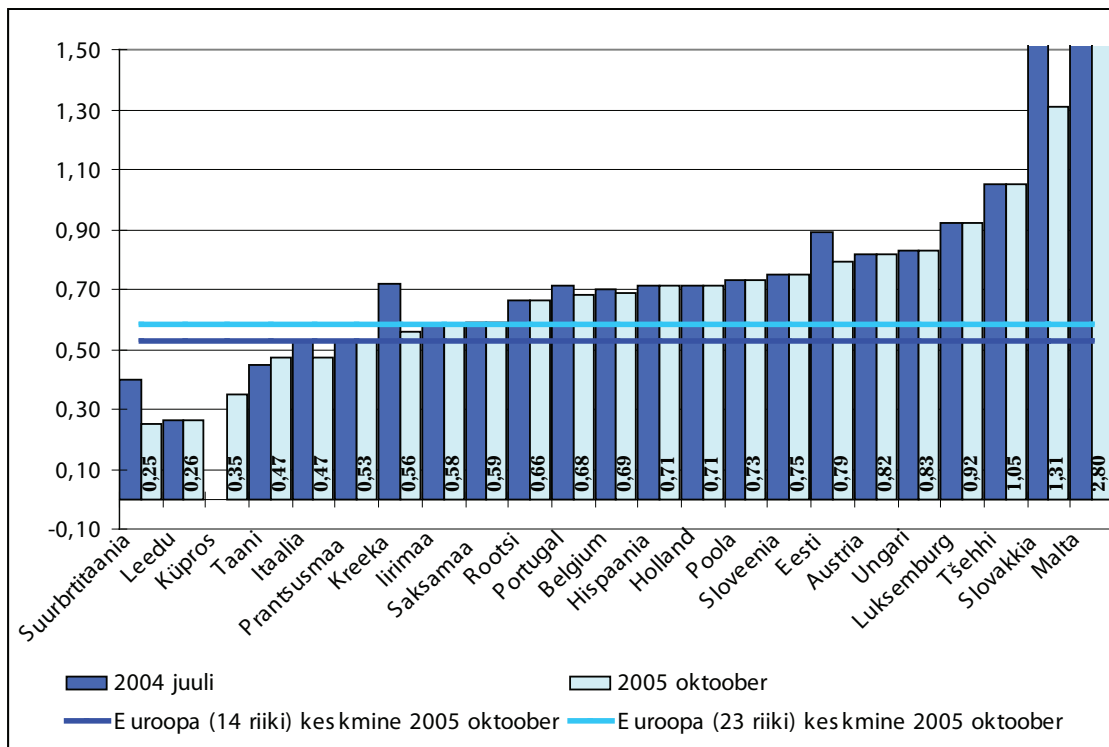
Kokkuvõte

Elion oli fikseeritud sidevõrkude sidumisteenuse hulgiturul endiselt suurima turuosaga ettevõtja. Suurimaks muutuseks fikseeritud sidevõrkude sidumisteenuse turul võib pidada Elisa A poolt lõpetatud kõneminutite mahu kasvu 33% 2004. aastaga võrreldes ja transiitkõnede kõneminutite turuosa kasvu 22%-ni.

3.4.2 Sidumisteenuse hinnad

Tulenevalt Elioni OTE staatusest viis Sideamet 2005. aastal läbi kaks sidumisteenuse hindu puudutavat menetlust. Üks menetlus oli seotud Elioni paketiga Sõbranumber ja teine Elioni kui OTE sidumistasude hinnaanalüüsiga. Esimese menetluse tulemusel lisas Elion sidumisteenuste hinnakirja Sõbranumbri sidumisteenuse hinnad. Teise menetluse tulemusena langetas Elion sidumisteenuse hindu normaal- ja soodusajal ca 7% ning tõstis sidumisteenuse hindu öisel ajal ja kõnealustustasu vastavalt 35% ja 21%.

Võrreldes Euroopa Liidu liikmesriikide OTE-de sidumisteenuse hindadega on Eesti OTE sidumisteenuse hinnad seitsmendal kohal.

Joonis 16 Euroopa olulise turujõuga ettevõtjate riikliku tasandi sidumisteenuse hindade võrdlus (hinnad eurosentes)

3.5 Olulised õiguslikud vaidlused

2005. aastal menetletud kaebuste aluseks olnud konkurentsi toimimist takistavad tegevused tulenesid efektiivse konkurentsi puudumisest kõne lõpetamise turul. Elioni tegevuse kontrollimiseks esitatud kaebused käsitlesid Elioni kõnepakette (Sõbranumber, Kodulahendus, Säästupakett ja Kodupakett), mille suhtes oli kaebajal kahtlus, et nimetatud pakettide näol rakendab Elion konkurentsi takistavat hinnapoliitikat. Samuti esitati kaks kaebust Elioni tegevuse peale seoses sidumislepingute sõlmimisest keeldumisega.

Konkurentsi puudumine on tingitud sellest, et igal võrguoperaatoril, kes osutab kõneteenuseid, on kõnede lõpetamisel 100%-line turuosa oma sidevõrgus, kuna tehniliselt on kõnesid võimalik lõpetada ainult selle teenuseosutaja sidevõrgus, mille lõppkasutaja kõnet vastuvõttev pool on.

Turuosast tulenevate konkurentsiprobleemide vältimiseks on ESS-is kehtestatud sideteenuste turgude valdkonnaspetsiifiline reguleerimine.

Sideameti eesmärgiks on 2006. aastal läbi viia nii mobiiltelefonivõrgus kui ka telefonivõrgus kõne lõpetamise turgude analüüs, mille käigus tuvastatakse konkurentsi toimimine või mittetoimimine ning vajadusel määratakse märkimisväärse turujõuga ettevõtjad, kellele kehtestatakse vajalikud ex ante kohustused, mis aitavad vältida konkurentsiprobleemide tekkimist turul.

4 Mobiiltelefoniteenuse turg

4.1 Jaeturu ülevaade

Mobiiltelefoniteenuse turg on jätkuvalt üks kiiremini arenev ja kõige suurema konkurentsiga turg elektroonilise side valdkonnas.

4.1.1 Ettevõtjad mobiiltelefoniteenuse jaeturul

2005. aastal tegutses mobiiltelefoniteenuse turul üheksa teenuseosutajat, kellest kolm AS EMT (edaspidi EMT), Tele2 ja Elisa M on ka mobiiltelefonivõrgu operaatorid, ning kuus virtuaalset teenuseosutajat (edaspidi MVNO - mobile virtual network operator): AS Bravocom Mobiil (edaspidi Bravocom), Bonatel Mobiilsideteenused OÜ (edaspidi Bonatel), OÜ ViaTel (edaspidi ViaTel), OÜ Top Connect, OÜ Infosoft Pluss ja BT Solutions Limited Eesti Filiaal. Viis ettevõtjat teavitasid Sideametit teenuse osutamisest, kuid realselt teenust siiski ei osutanud.

4.1.1.1 Tähtsamad muudatused mobiiltelefoniteenuse turule sisenemisel

1) 1. novembril 2004 tuli turule esimese MVNO-na Bravocom erakliendi ja ärikliendi lepinguliste teenustega ning kõnekaardiga Zorro.

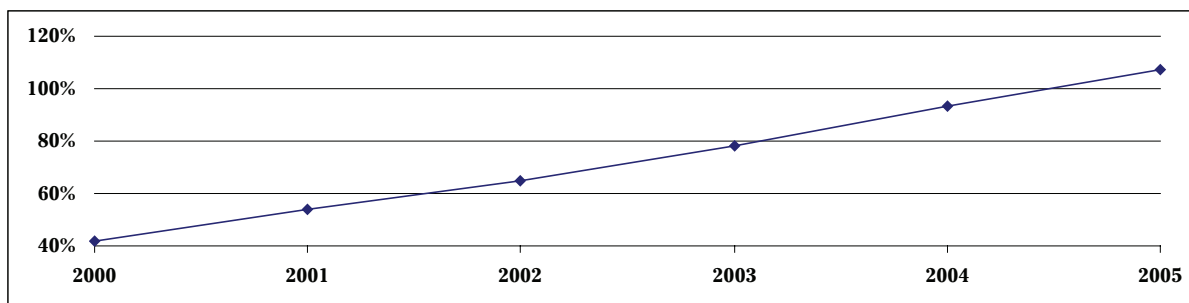
2) 2005. aastal alustasid mobiiltelefoniteenuse osutamist neli uut MVNO-d: I kvartalis Bonatel (endine Polsmak OÜ) ja ViaTel ning IV kvartalis OÜ Infosoft Pluss ja BT Solutions Limited Eesti Filiaal. 2005. aastal hakkas teenust lõppkasutajatele osutama ka OÜ Top Connect, pärast poolteist aastast teenuse testimist.

3) 2. veebruaril muutis Radiolinja Eesti AS nime Elisa Mobiilsideteenused AS-iks.

4) Maikuu ühendas Tele2 kaks eraldi tegutsenud ettevõtet üheks ettevõtteks: Tele2 Eesti AS liitus telefoni- ja andmesideteenuseid osutanud Tele2 OÜ-ga.

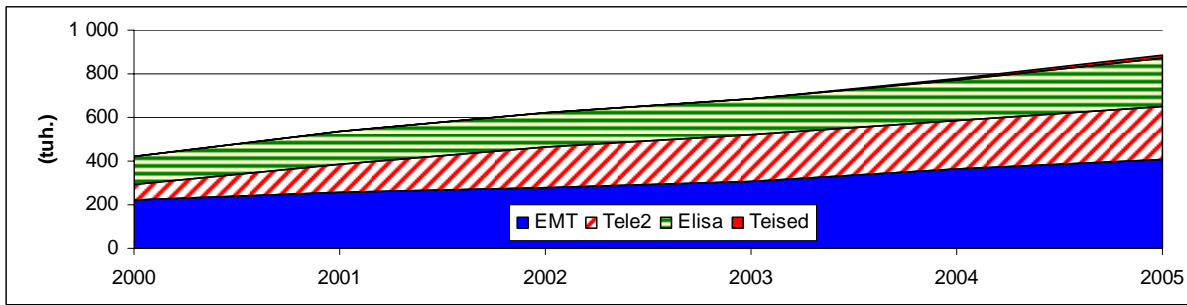
4.1.2 Mobiiltelefoniteenuse lõppkasutajad

Mobiiltelefoniteenuse lõppkasutajate tihedus 100 elaniku kohta (penetratsioon) kasvas aasta jooksul 107,5%-ni. Aastaga on penetratsioon suurenenud 14,3%. Võrreldes eelmise aastaga on kasv aeglustunud 0,9% võrra.

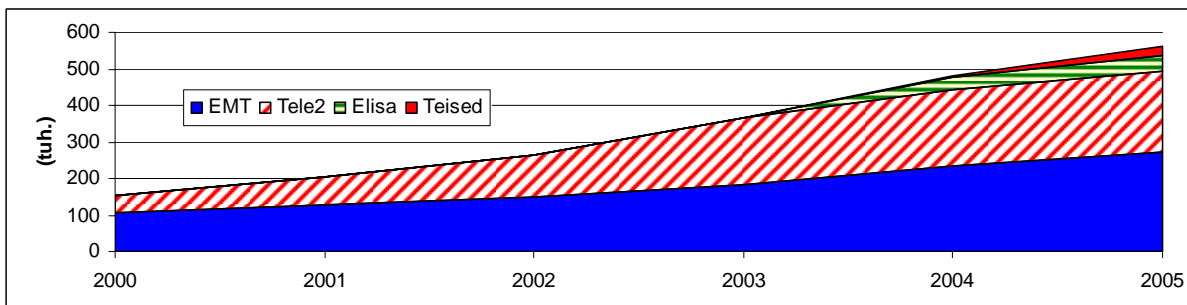

Joonis 17 Mobiiltelefoniteenuse lõppkasutajate tihedus 100 elaniku kohta aastatel 2000-2005

2005. aasta lõpuks oli lepinguliste lõppkasutajate arv ligi kolmandiku võrra suurem kõnekaarti kasutavate lõppkasutajate arvust. Lepinguliste lõppkasutajate arv kasvas 2004. aasta sama näitajaga võrreldes 14% ja kõnekaarti kasutavate lõppkasutajate arv 17%.

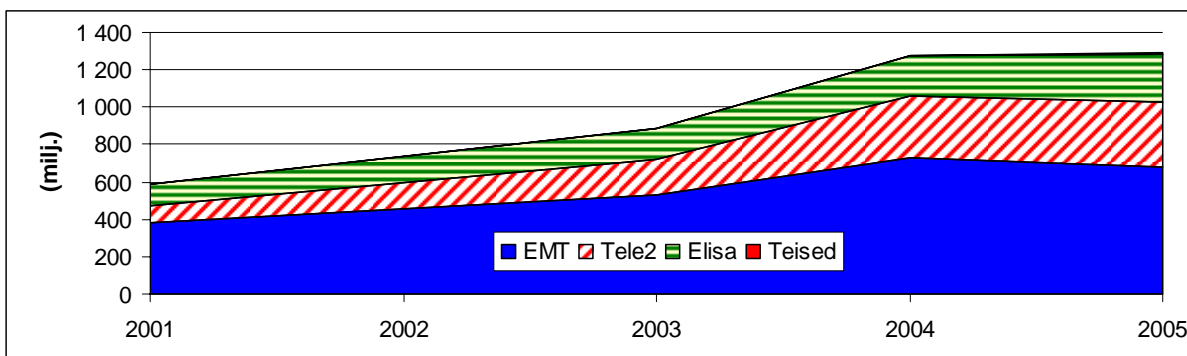
Joonis 18 Mobiiltelefoniteenuse lepinguliste lõppkasutajate arvu muutus aastatel 2000-2005

Joonis 19 Mobiiltelefoniteenuse kõnekaarti kasutavate lõppkasutajate arvu muutus aastatel 2000–2005

4.1.3 Teenuste kasutamise mahud

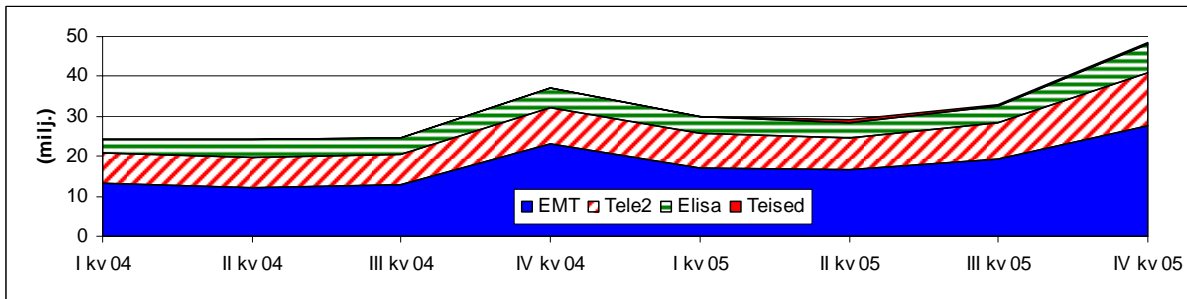
Lõppkasutajate arvu kiire kasv ei kajastunud mobiiltelefonivõrgus algatatud kõneminutite mahu kasvus, mis võrreldes 2004. aastaga kasvas ainult 2%, kuid 2004 aasta 44%-lisele kasvule jääb see tunduvalt alla.

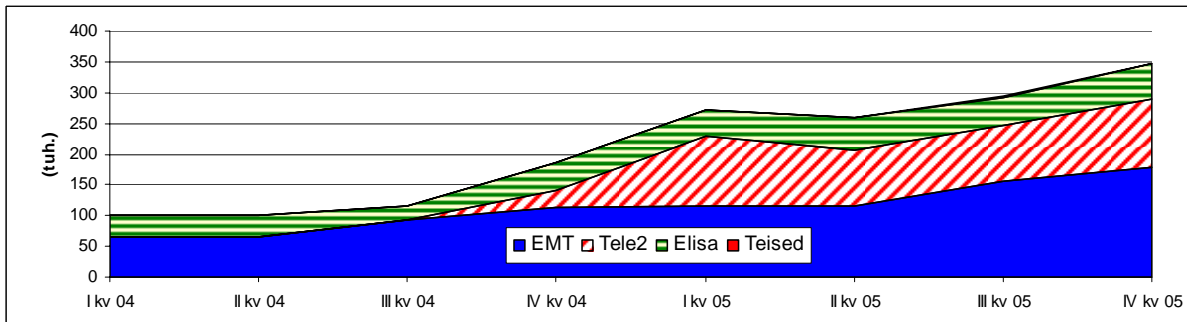
Joonis 20 Mobiiltelefoniteenuse lõppkasutajate algatatud kõneminutite mahu muutus aastatel 2001–2005

Kiiresti kasvas mobiiltelefoniteenuse lisateenuste tarbimine, mis oli osaliselt seotud mobiiltelefoniteenuse põhiteenuste hinna langusega ja säästuoperaatorite turuletulekuga.

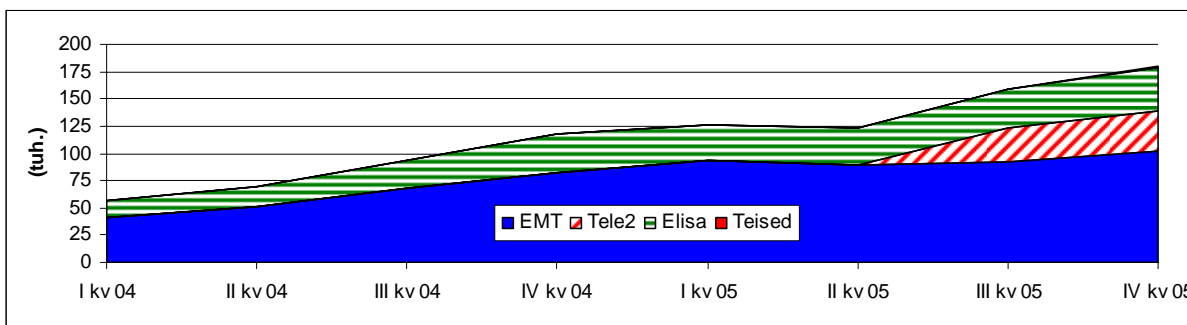
Tekstisõnumite (SMS) saatmine suurenes 2004. aastaga võrreldes 27%, multimeediasõnumite (MMS) saatmine 132% ja GPRS-i tarbijate arv 54%.

Joonis 21 Saadetud SMS-e aastatel 2004-2005

Joonis 22 GPRS-i lõppkasutajate arvu muutus aastatel 2004-2005

Joonis 23 Saadetud MMS-e aastatel 2004-2005

Kokkuvõte

Elektroonilise side turgudest arenes mobiiltelefoniteenuse jaeturg kõige kiiremini, olles ka kõige tihedama konkurentsiga turg.

2005. aastal suurenes konkurents turul, sest 2004. aasta IV kvartalis ja 2005. aasta I kvartalis sisenesid mobiiltelefoniteenuse jaeturule kolm MVNO-d.

Lõppkasutajate tihedus elanikkonna hulgas tõusis 107,5%ni.

4.1.4 Tähtsamad muudatused mobiiltelefoniteenuse jaeturul

4.1.4.1 Mobiiltelefoniteenuse pakkumine 3G võrgus

Üheks olulisemaks arenguks IV kvartalis oli esimese 3G võrgu avamine Eestis. 28. oktoobril hakkas EMT esimesena Eestis pakkuma 3G võrgus andmesideteenust edastamise kiirusega 384 kbit/s. 3G võrk katab hetkel vaid Tallinna ja teenuse aktiivseid kasutajaid on alles mõned sajad. Siiski, arvestades seda, et EMT mobiilse andmeside teenuste aktiivsete lõppkasutajate osakaal on märgatavalt tõusnud, on uue tehnoloogia lisandumine oluline samm.

Teistes suuremates linnades pakutakse mobiilse andmeside võimalusi EDGE tehnoloogia baasil. Kogu Eesti territooriumil on võimalik kasutada GPRS-andmesidet.

4.1.4.2 Numbriliikuvuse rakendumine ja mõju mobiiltelefoniteenuse turul

1. jaanuarist on lõppkasutajatel võimalus olemasoleva numbriga liikuda ühe operaatori sidevõrgust teise operaatori sidevõrku. Aasta jooksul vahetas Eestis tervikuna operaatorit ca 75 000 lõppkasutajat, kellest 75% olid mobiiltelefoniteenuse kasutajad. Võrreldes mobiiltelefoni numbriliikuvuse mahtudega Soomes, oli tulemus suhteliselt tagasihoidlik.

Arvestades lõppkasutajate väga suurt arvu, jäi marginaalseks ka mobiiltelefoniteenuse osutajate poolt võidetud ja kaotatud lõppkasutajate absoluutarv.

Kuigi liikunud mobiiltelefoninumbrite absoluutarv jäi 2005. aastal tagasihoidlikuks, oli selle mõju ettevõtjate käitumisele tuntav. Hoidmaks lõppkasutajaid oma sidevõrgus või meelitamaks neid teistest sidevõrkudest üle tulema, hakkasid kõik mobiiltelefoniteenust pakkuvad ettevõtjad 2004. aasta lõpus ja 2005. aasta jooksul tegelema intensiivselt toote arendusega. Ettevõtjad tõid turule uued mobiiltelefoniteenuse pakettid ja korrigeerisid olemasolevate pakettide hindu.

Teenusepakettide väljatöötamisel olid ettevõtjad väga agarad ning 2005. aasta lõpuks oli erinevaid pakette 59.

4.1.4.3 Olulised arengud mobiiltelefoniteenuste osutamisel

1) EMT ei toonud 2005. aastal turule ühtegi uut paketti, kuid alandas säästuoperaatori Diil paketi hindu, aasta lõpuks oli Diili aktiivsete kõnekaartide arv 71 000.

2) Elisa tõi 16. veebruaril turule säästuoperaatorbrändi TeleYks paketi ja 14. märtsil kõnepaketi äriklientidele - „Firmapakett“. 1. aprillil tõi Elisa turule eraklientidele mõeldud lisateenuse „10 sõbranumbrit“ (sooduskõned piiranguta kõikidesse võrkudesse) ja 31. oktoobril äriklientidele suunatud kontoriteenuse „[Mobiilne Kontor](#)“, kus on ühendatud kolm toodet: Vodafone Mobile Connect, Vodafone Wireless Office ja Vodafone Push e-mail.

3) Tele2 tõi 18. veebruaril turule teenuspaketi TELE2.Net ja 15. veebruaril soodustuse „9 sõbranumbrit“ (soodushinnaga kõned 9-le võrgusisesele numbrile). 14. novembril tõi Tele2 turule noortele suunatud kõnekaardi Ultra ja 29. novembril hakkas kõnekaartide pakettisestele telefonikõnede minutihind maksma 0 krooni.

8. novembril teatas Tele2, et ta asub aktiivselt tegutsema äriklientiturul, et suurendada oma äriklientide arvu.

4) Bravocom tõi turule kolm paketti: 1. juunil pakettid Auris ja AurisPro kurtidele ja vaegkuuljatele ning 13. juunil äriklientidele kõnepaketi B2B. Novembrikuus tõi Bravocom turule 0-kroonise minutihinnaga lepingulise kõnepaketi Supermobiil, kus kõned kõikidesse sidevõrkudesse on 0 krooni.

Paketile Kodumobiil lisas Bravocom lisateenuse 20 Sõbranumbrit (soodushinnaga kõned kõikidesse sidevõrkudesse) ja tõi turule paketi Peremobiil, kus uudse lahendusena saavad lapsed vanematele helistada ka siis, kui nende kõnelimiit on lõppenud.

5) Üheks trendiks 2005. aastal mobiiltelefoniteenuse turul oli kuumaksu asemel miinimumarve kohaldamine - lõppkasutaja teeb operaatorile ettemaksu ja selle eest tarbib teenust.

Tele2-l on selliseid teenusepakette kolm: TELE2.Net, millel on omakorda kaks hinnapaketti (Tele2.Net pakett 1 ja Tele2.Net pakett 1), ning EXTRA, samuti kahe hinnapaketiga (Extra 200 ja Extra 300). EMT-l on selline eraklienti teenuspakett Priima ning teenusepakkuja Diil, Elisal kõnepakett Extra ja säästuoperaatorbränd TeleYks, Bonatelil pakettid bonatel 200 ja bonatel 300.

6) 7. septembrist hakkas Eesti Raadio pakkuma m-uudiste teenust, mis võimaldab uudiseid kuulata telefoni teel. Uue lahenduse algne idee tuli MVNO-lt Bravocom, kellega koos teenus välja töötati. Helistades lühinumbrile 16661, kuhu saab helistada kõikidest Eesti mobiiltelefonivõrkudest ja lauatelefonidelt, saab kuulata m-uudiseid.

Kokkuvõte

MVNO-de turuletulekut soodustas 1. jaanuarist rakendunud numbriliikuvus mobiiltelefonivõrkude vahel.

Numbriliikuvuse käivitumine avaldas mõju ka turul tegutsenud teenuseosutajatele, kes keskendusid rohkem tootearendusele. Üheks oluliseks arenguks oli nn „säastuoperaatorite“ turu eristumine tava teenusepakettide turust.

IV kvartalis hakkas EMT Eestis esimesena pakkuma 3G teenust

4.1.5 Mobiiltelefoniteenuse hinnad

4.1.5.1 Suuremad muutused ja märgatavad trendid

Mobiiltelefoniteenuse pakkujad rakendasid 2005. aastal valdavalt kahte taktikat: langetasid seniste kõnepakettide teenustehindasid; tulid turule uute ning soodsamate hindadega kõnepakettidega:

EMT ja Tele2 langetasid mõnedel olemasolevatel kõnepakettidel kõneminuti hindu 10–12%.

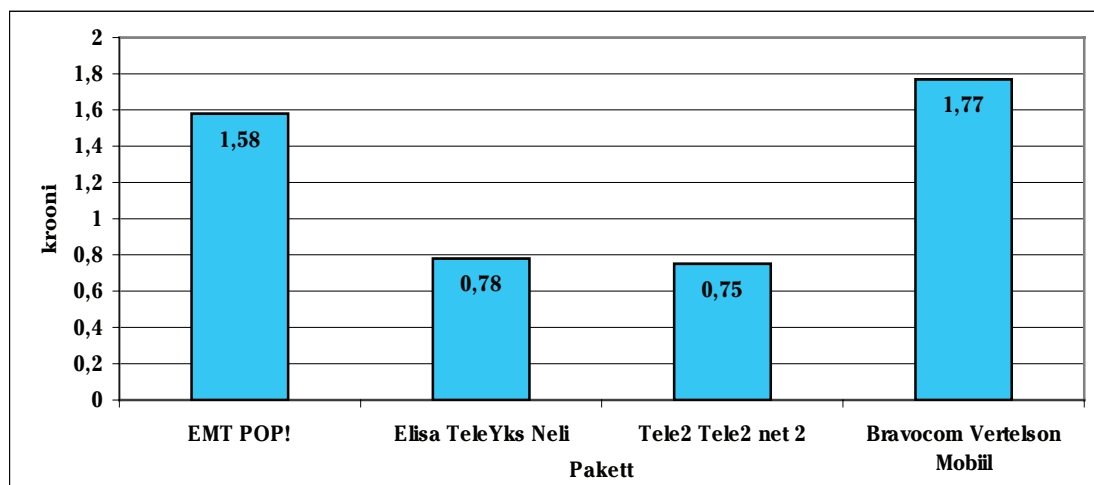
Kõik teenuseosutajad vähendasid kõnekaartidelt helistamise hindu, ainult EMT kõnekaardi POP! sidevõrgu väliste kõnede hind suurenes 80% võrra.

Elisa ja Bravocom langetasid rahvusvaheliste kõnede hindu 20-37% ning tõid turule äriklientidele mõeldud uued paketid.

Aasta jooksul viisid operaatorid läbi mitmeid erinevaid kampaaniaid, pakkudes liitujatele tasuta kõneaega või tasuta mobiiltelefoni.

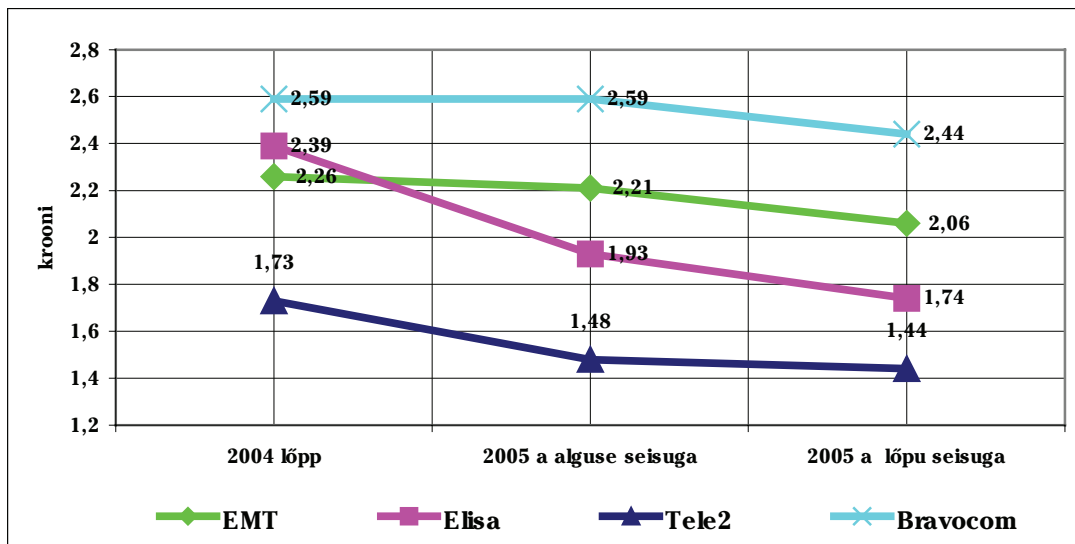
4.1.5.2 Mobiiltelefoniteenuse hindade võrdlus

Mobiiltelefoniteenuse pakkujate konkurents turul sundis suuremal või väiksemal määral tegevuste ja teenuste ümberpositsioneerimist odavamasse kliendisegmenti.

Joonis 24 Odavate pakettide kõneminutite hindade võrdlus

Säästupakettide turule ilmumine langetas keskmist võrgusisese kõneminuti hinda.

Joonis 25 Võrgusiseste kõnede aritmeetilise keskmise kõneminuti hindade muutused

4.1.6 Mobiiltelefoniteenuse kvaliteet

Arvestades mobiiltelefonide penetratsiooni kõrget taset ja pakutavate teenuste kohta laekunud vähest kaebuste arvu, võib oletada mobiiltelefoniteenuse kõrget kvaliteeti.

Põhiliselt esitati mobiiltelefoniteenuse puhul lõppkasutajate poolt pretensioone halva levi kohta. Kokku laekus Tarbijakaitseameti vahendusel Sideametile neli sellekohast kaebust. Sideettevõtjal puudub kohustus kogu riigi territooriumil teenust pakkuda, seetõttu ei ole selle probleemi ilmnemisel võimalik lõppkasutajat kaitsta. Tarbijakaitseamet ja Sideamet soovivad muuta mobiiltelefoniteenuse osutajate teenuse levialakaardid avalikkusele kättesaadavaks.

Sideametile laekus üks kaebus SMS-teenuse rikke kohta, üks mobiiltelefonide musta nimekirja väärkasutamise kohta ning viis kaebust ebaõigelt esitatud arve kohta.

Jätkuvad probleemid mobiiltelefonide kasutamisega Eesti-Läti ja Eesti-Venemaa piirialadel, kus mobiiltelefonid kipuvad end registreerima naaberriigi operaatori sidevõrku. Sideamet soovib selle probleemi vähendamiseks lõppkasutajatel seadistada oma telefonid piirialadel käsitsi võrguvaliku seisundisse.

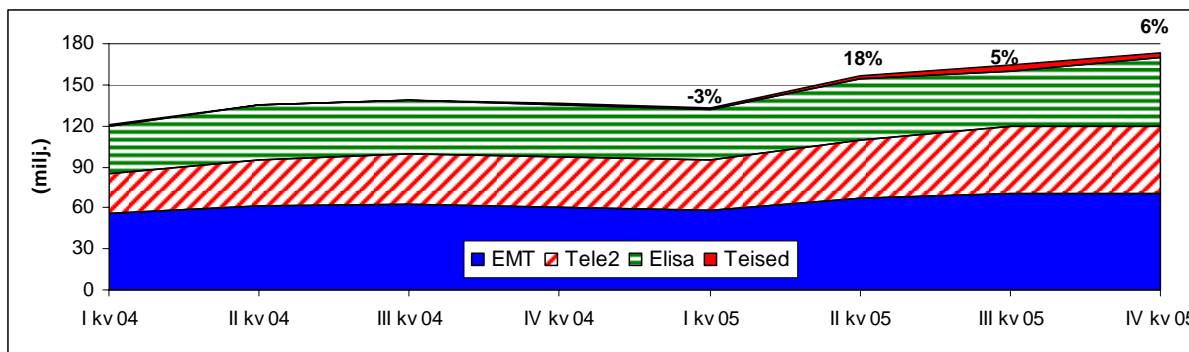
4.2 Hulgiturg

4.2.1 Juurdepääs ja sidumine mobiiltelefonivõrgus

Juurdepääs ja sidumine mobiiltelefonivõrgus hõlmab elektroonilise side hulgitreenuseid, mis on vajalikud mobiiltelefoniteenuste toimimiseks. Nõudlus mobiiltelefonivõrkudele juurdepääsu ja nendevahelise sidumise järele tuleneb nõudlusest jaetasandil: mobiiltelefoniteenuse lõppkasutaja, kes soovib helistada teisele lõppkasutajale, kas samasse või teise mobiiltelefonivõrku, vajab kõne toimumiseks lõppkasutajate-vahelist ühendatavust (läbivühendatavust) nii ühe mobiiltelefonivõrgu sees kui ka erinevate mobiiltelefonivõrkude vahel. Selline läbivühendatavus põhineb peamiselt hulgitreenustel: sidevõrkudele juurdepääs ja nende omavaheline sidumine (sh kõne algatamine, kõne lõpetamine ja transiit).

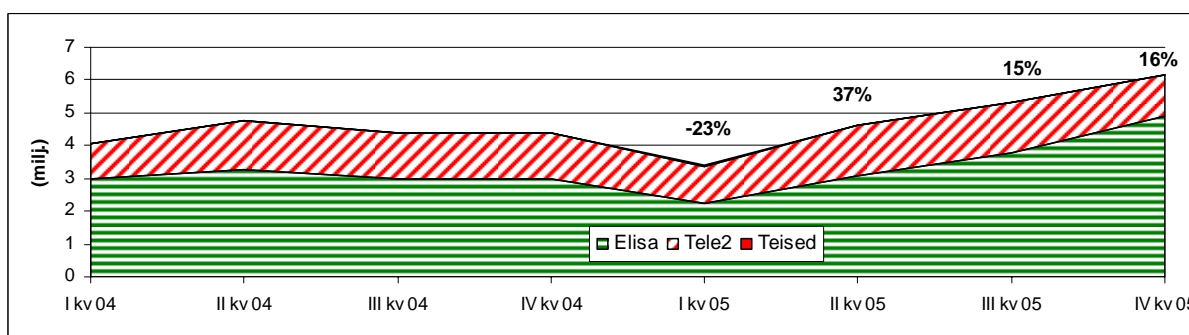
Mobiiltelefonivõrkude sidumisteenuse turul jagunevad turuosad ettevõtjate vahel ühtlasemalt kui telefonivõrkude sidumisteenuse turgudel, mis on põhjendatav konkurentsiga mobiiltelefoniteenuse jaeturul. Hulgiteenust osutavad EMT, Tele2, Elisa ja Bravocom.

Tihe konkurents mobiiltelefoniteenuse jaeturul tagab mobiiltelefonivõrkude sidumisteenuste turgude jätkuva kasvutrendi. Võrreldes 2004. aastaga kasvas 2005. aastal mobiiltelefoni operaatorite poolt lõpetatud kõneminutite arv 18%, sellest telefonivõrkudest lõpetatud kõneminutite arv 11% ja teistest mobiiltelefonivõrkudest lõpetatud kõneminutite arv 27%. Ainukesena näitasid langustrendi lõpetatud kõneminutid rahvusvahelistest kõnedest, aastaga langes kõneminutite arv 22%.

Joonis 26 Mobiiltelefonioperaatorite poolt kõigilt suundadelt lõpetatud kõneminutite mahu muutus aastatel 2004–2005

Transiitliikluses on samuti tegemist kasvutrendiga - kõneminutite arv kasvas 11% 2004. aastaga võrreldes.

Joonis 27 Transiitkõnede kõneminutite mahu muutus aastatel 2004–2005 operaatorite lõikes

Kokkuvõte

Mobiiltelefonivõrkude hulgiteenuse turu liikluse maht jätkab kasvutrendi, v.a rahvusvaheliste kõnede lõpetamise segmendis.

EMT-i oli jätkuvalt suurim turuosa kõnede lõpetamise turul.

4.2.2 Sidumisteenuse hindade muutus

Tänu Sideameti sekkumisele (vt punkt 6.3) langetasid mobiiltelefonioperaatorid 2005. aasta jooksul sidumisteenuse hindasid 0,20-0,25 krooni ehk ca 8%.

2,50-2,75 kroonine hind on Euroopa Liidu liikmesriikide hinnatasemega võrreldes üks kõrgemaid, mis tekitab turul olulisi konkurentsiprobleeme.

Sideamet jätkab tööd hindade alandamiseks ja sellega seotud konkurentsiprobleemide lahendamiseks ka 2006. aastal. Otsuse mobiiltelefonioperaatorite sidumisteenus hindade kohta teeb Sideamet 2006. aasta esimeses kvartalis.

4.3 Olulised õiguslikud vaidlused

4.3.1 Elioni kaebused Elisa M-i ja Tele2 sidumishindade peale

Elion esitas Sideametile 6. jaanuaril kaebuse Elisa M ning 7. jaanuaril Tele2 tegevuse peale. Elion palus Sideametil kohustada mõlemat sideettevõtjat lõpetama ESS-i § 134 lõike 2 punkti 3 sätete rikkumine diskrimineerivate sidumistasude rakendamise osas.

Kaebuse rahuldamata jätmise otsustes möönis Sideamet, et nii Elisa M-i kui ka Tele2 poolt Elioni suhtes rakendatav kõne lõpetamise sidumisteenus tasu võib kahjustada Elioni lõppkasutajate huve ja seada Elioni võrreldes teiste sideettevõtjatega ebavõrdsesse olukorda. Kuna aga Elioni kaebuste menetlemise ajal oli Sideametis juba käimas MTE määramise protsess, mille üheks eesmärgiks on viia läbi konkurentsiolekorra analüüs asjakohasel turul, siis pidas Sideamet otstarbekaks teha otsus Elisa M-le ja Tele2-le sidumistasudega seonduvate meetmete rakendamise või mitterakendamise kohta MTE määramise protsessi raames.

5 Andmesideteenuse turg

5.1 Jaeturu ülevaade

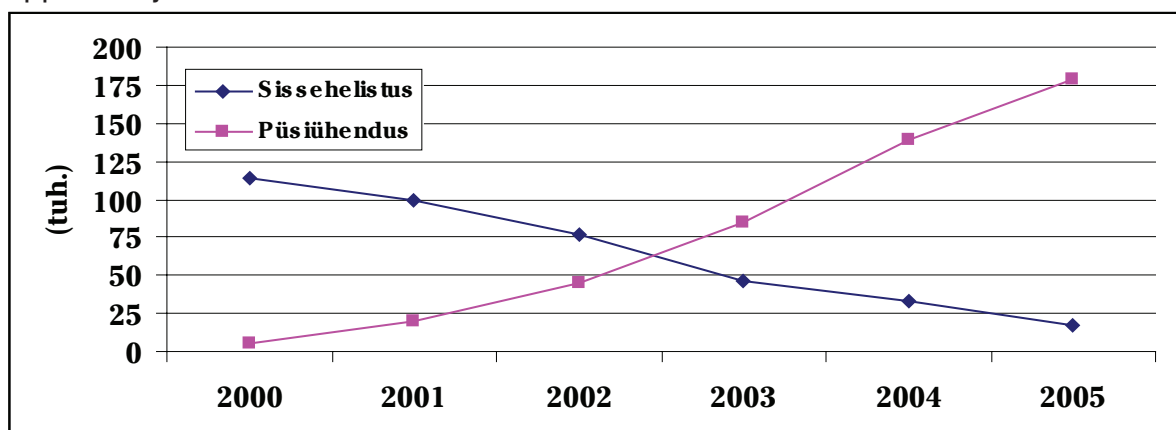
Andmesideteenuse turg on mobiiltelefoniteenuse turu kõrval teine väga kiiresti kasvav ja arenev turg.

5.1.1 Ettevõtjad andmesideteenuse jaeturul

2005. aastal tegutses turul 75 ettevõtjat, suurimad neist olid Elion, Starman, STV, Tele2 ja Elisa A. Lisaks tegutsevatele ettevõtjatele oli andmesideteenuse osutamisest Sideametit teavitanud veel 140 ettevõtjat, kuid realselt need ettevõtjad teenust ei osutanud.

Lõppkasutajad andmesideteenuse jaeturul

Andmesideteenuse turul jätkusid kolme viimase aasta trendid, st Interneti püsiühenduse lõppkasutajate arv kasvas kiiresti ja vähenes sissehelistamisteenus lõppkasutajate arv. Interneti püsiühenduse lõppkasutajate arv kasvas võrreldes 2004. aastaga 29%, samal ajal sissehelistamisteenus lõppkasutajate arv vähenes 45%.

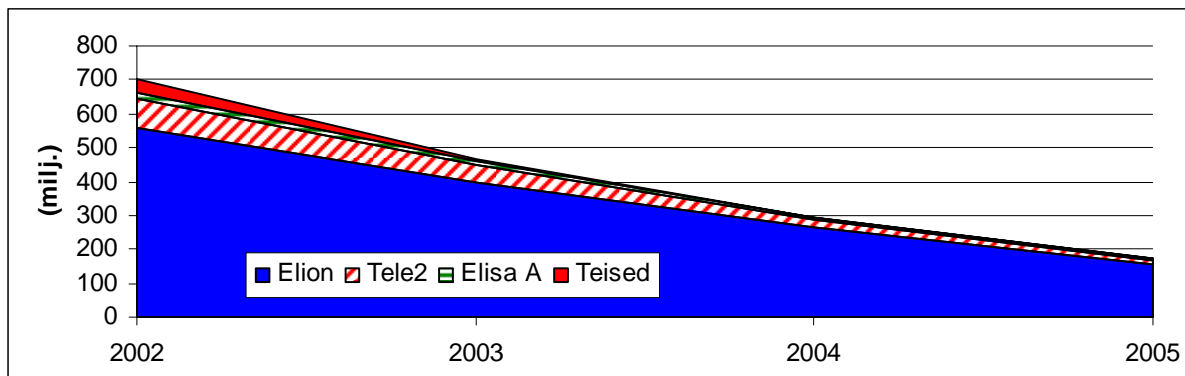

Joonis 28 Interneti püsiühenduse ja sissehelistamisteenus lõppkasutajate arvu muutus aastatel 2000–2005

Vaatamata teenusepakkujate ja lõppkasutajate arvu jõudsale kasvule ei ole Eesti maapiirkondades andmesideteenus kõikjal kättesaadav. Andmesideteenus kättesaadavuse suurendamiseks on Eesti Vabariik algatanud projekti „Külatee III“, mille raames peaks oluliselt paranema andmesideteenus kättesaadavus maapiirkondades.

5.1.2 Teenuse kasutamise mahud andmesideteenuse jaeturul

Lõppkasutajate arvu vähenemine tõi kaasa ka sissehelistamisteenus kõneminutite mahu vähenemise, 2004. aastaga võrreldes oli langus 37%.

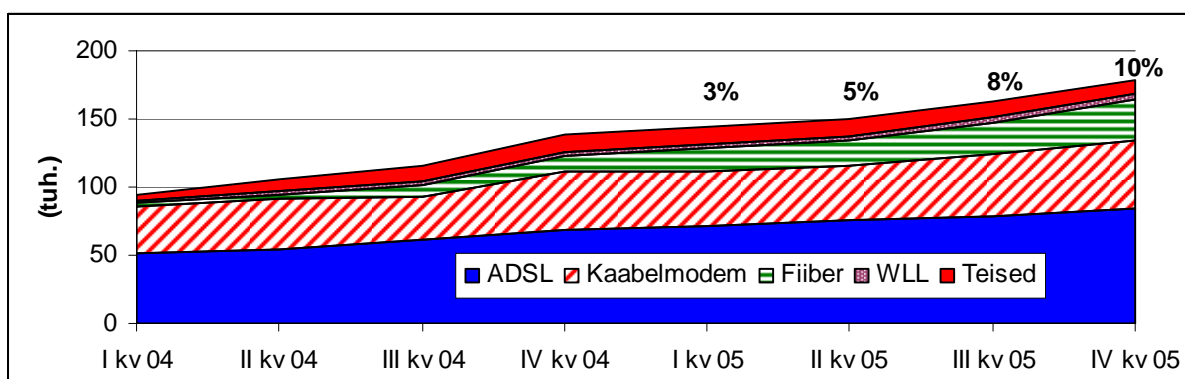

Joonis 29 Internetti sissehelistamisteenuse kõneminutite mahu muutus aastatel 2002-2005

5.1.3 Andmesideteenuse jaeturu jagunemine

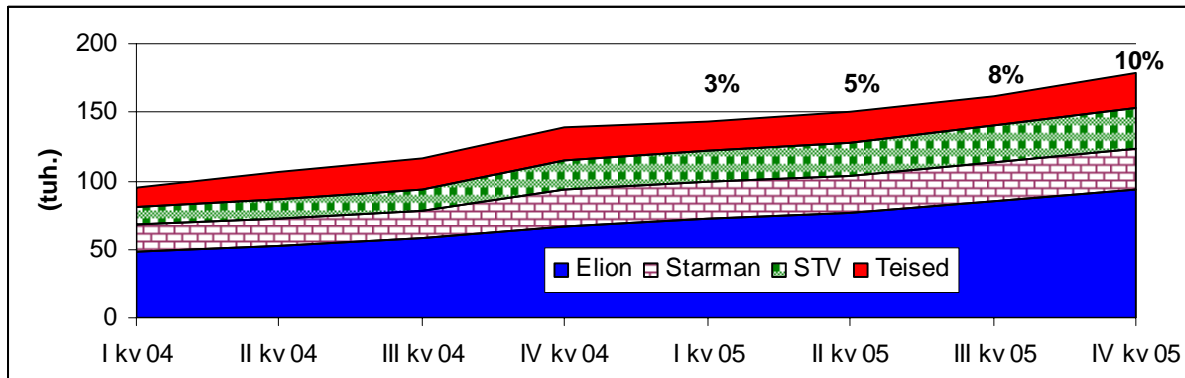
Andmesideteenuse turul arenes konkurents peamiselt võrguinfrastruktuuri omavate ettevõtjate vahel. Suurematest teenuseosutajatest osutas Elion peamiselt ADSL-i teenust ning kaabellevifirmad Starman ja STV osutasid Internetti püsiühendust üle kaabelmodemite. Lõppkasutajatest 85% kasutab Elioni, Starmani ja STV Internetti püsiühenduse teenust.

Andmesideteenuse turul osutati Internetti püsiühendust peamiselt telefonivõrgu ja kaabellevivõrkude vahendusel. Võrreldes 2004. aastaga kasvas ADSL-i lõppkasutajate arv 24%, kaabelmodemi lõppkasutajate arv 14%, kõige kiiremini kasvas fiiberoptilise lahenduse lõppkasutajate arv - aastaga 180%. Nende kolme erineva Internetti tehnilise lahenduse lõppkasutajate osakaal moodustas 2005. aasta lõpuks kokku 91% kõigist Internetti püsiühenduse kasutajatest.

Joonis 30 Internetti püsiühenduse erinevate tehniliste lahenduste lõppkasutajate arvu muutus aastatel 2004–2005

Võrreldes 2004. aastaga suurendas Elion oma turuosa Internetti püsiühenduse turul 4%, Starmani turuosa vähenes 2% võrra ja STV turuosa suurenes 1% võrra. Aastaga suurenes Elioni teenuste lõppkasutajate arv 39%, STV-l 36%, Starmanil 18% ning teistel teenuseosutajatel 7%.

Joonis 31 Interneti püsiühenduse lõppkasutajate arvu muutus aastatel 2004–2005

Elion suurendas 2005. aastal turuosa kahel viisil:

- ostis üles teisi väiksemaid ettevõtjaid, kellest suurim oli Microlink AS, kellel oli üks suuremaid Ethernet andmesidevõrke Eestis;
- tegeles tootearendusega ärikliendi segmendis.

Jaanuarikuus tõi Elion turule Interneti püsiühenduse ja telefoniteenuse ühe kuutasuga paketi äriklientidele ning aprillis äriühenduse keskmise suurusega firmadele, kus ühe kuumaksu eest sai äriklient Interneti püsiühenduse, e-posti aadressi, veebimajutuse ja telefoniteenuse.

III kvartalist alates tehti soodustusi ka erakliendist Interneti püsiühendusega liitujatele.

Starman ja STV pakkusid lõppkasutajatele ühtse kuutasu eest Interneti püsiühendust, telefoni- ja kaabelviteenust.

Hinnanguliselt oli 2005. aasta lõpu seisuga koduarvuti Internetiga ühendatud 31% Eesti leibkondadest ja Interneti püsiühendust kasutas 28% leibkondadest.

Kokkuvõte

Andmesideteenuse jaeturg on endiselt kiiresti arenev elektroonilise side turg. Interneti püsiühenduse lõppkasutajate arv kasvas 2005. aasta jooksul 29%.

Hinnanguliselt 28% Eesti leibkondadest kasutas 2005. aasta lõpu seisuga Interneti püsiühendust. Eratarbijad kasutavad Internetti üha enam. Uuringufirma AS-i Emor andmetel kasutab Eesti 15-74-aastastest elanikest Internetti 55% e ca 575 000 inimest.

5.1.5 Hinnad

Andmesideteenus muutus 2005. aastal lõppkasutajatele odavamaks ja tõi suure andmesideteenuse lahenduste valiku, sealhulgas ka komplekslahenduste pakkumise. Aasta lõpuks oli andmesideteenuse pakette ca 70 ja komplekslahenduste pakette ca 40.

Eraklientidele muutus andmesideteenus 2005. aastal odavamaks. Äriklientidele suunatud lahenduste arv suurenes.

Kõige kallimat teenust pakub endiselt Elion, kuid tal on ka kõige rohkem pakette nii eratarbijatele kui ka äritarbijatele. Samuti on äri- ja eratarbijaid ka STV-l. Elisa pakub andmesidelahendusi ainult äritarbijatele ning Norby Telecom ja Starman vaid eratarbijatele.

5.1.6 Andmesideteenuse kvaliteet

Arvestades, et andmesideteenuse kvaliteedi üle on Sideametisse jõudnud aasta jooksul vaid kolm kaebust, võib väita, et selle teenuse kvaliteediga suuri probleeme ei ole.

5.2 Hulgitur

5.2.1 Juurdepääs lairibaühendust võimaldavatele sidevõrkudele

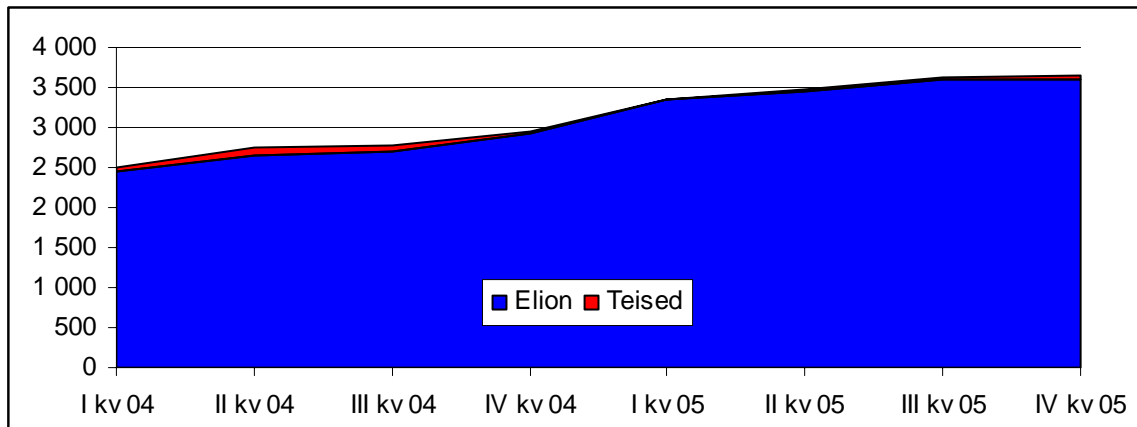
Juurdepääs lairibaühendust võimaldavatele sidevõrkudele hõlmab elektroonilise side hulgiteenuseid, mis on vajalikud konkurentsi arendamiseks lairibateenuste jaeturul. Sellisteks hulgiteenusteks on näiteks täielik juurdepääs vaskpaarile, jagatud juurdepääs vaskpaarile, lairba juurdepääs.

Nõudlus lairibaühendust võimaldavatele sidevõrkude juurdepääsule tuleneb peamiselt lairibaühendust võimaldavate sidevõrkude infrastruktuuri väljaehitamise kõrgetest kuludest. Samas esineb vastavate sidevõrkude rajamisel mastaabisääst. Mastaabisääst on keskmise tootmiskulu alanemine toodangumahtude suurenemise tagajärjel. Arvestades lairibaühendust võimaldava sidevõrgu infrastruktuuri rajamisega seotud kõrgeid fikseeritud kulusid, on mastaabisääst saavutatav infrastruktuuri intensiivsemal ja optimaalsel kasutamisel, mis eeldab toodangumahtude suurendamist. Mastaabisäästu kogeb eelkõige ettevõtja, kelle sidevõrk on suure katvusalaga ja kellel on mahukas kliendibaas. Eestis on selliseks suure katvusalaga ja mahuka kliendibaasiga lairibaühendust võimaldava sidevõrgu opereerijaks Elion.

Sideettevõtjad, kes omavad arvestatavat lairibaühendust võimaldavat sidevõrku ja osutavad lairibateenuseid lõppkasutajatele, ei ole reeglina huvitatud sellise sidevõrgu kasutada andmisest teistele sideettevõtjatele jaeteenuste osutamiseks, kuna see suurendab konkurentsi lairibateenuste jaeturul ja vähendab seega sellist sidevõrku omava ettevõtja tulusid. Selleks, et tagada lairibateenuste jaeturul konkurentsi areng ja takistada monopolide teket, on riik sellistele sideettevõtjatele kehtestanud kohustuse oma sidevõrku teistega jagada. Hetkel on selline kohustus Elionil, kes on olulise turujõuga ettevõtjana kohustatud osutama täielikku ja jagatud juurdepääsu vaskpaarile.

Elioni juurdepääsuvõrk moodustab 99% Eestis välja ehitatud telefonivõrgu juurdepääsuvõrgust ja ainsaks teenuseks, mida teistele teenuseosutajatele osutatakse, on täieliku juurdepääsu teenus.

2005. aasta lõpu seisuga oli Elion välja rentinud 3610 juurdepääsuliini 409 tuhandest Elioni poolt kasutuses olevast kliendiliinist, mis moodustas ainult 0,9%. Aastaga on teistele teenuseosutajatele kasutusse antud juurdepääsu liinide arv suurenenud 26% e ligi 700 liini võrra.

Joonis 32 Teistele teenuseosutajatele kasutada antud juurdepääsuliinide arv aastatel 2004–2005

Kokkuvõte

Juurdepääsuteenus hulgiturg ei ole konkurentsile avanenud. Elion on teistele operaatoritele kasutada andnud ainult 0,9% enda kasutuses olevast juurdepääsuvõrgust ja ainsaks teenuseks, mida teistele teenuseosutajatele osutatakse on vaskpaarile täieliku juurdepääsu teenus.

6 Püsiliiniteenuse turg

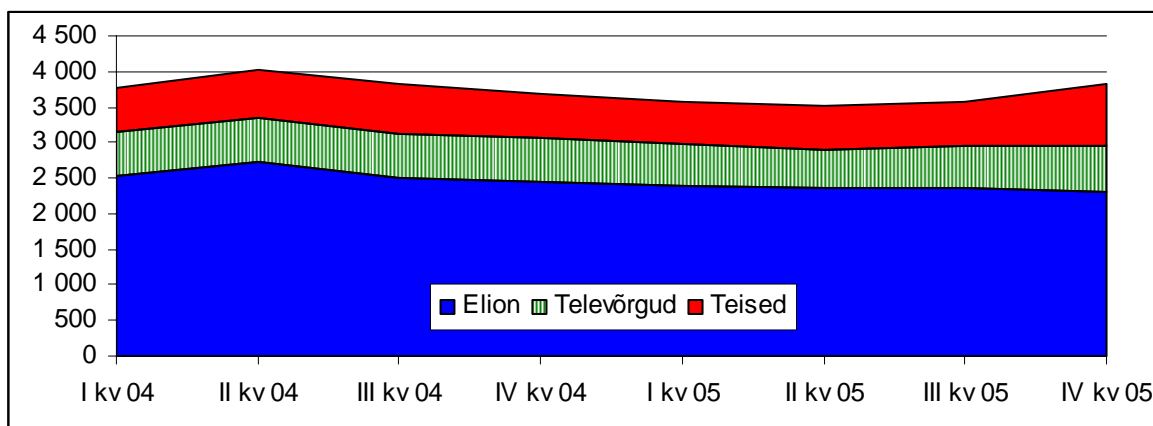
6.1 Turu ülevaade

Püsiliiniteenuse turg on elektroonilise side valdkonnas üks väikseima turumahuga turgusid.

Püsiliiniteenuse osutamisest on Sideametit teavitanud 38 ettevõtjat ja teenust osutab neist 26 ettevõtjat. Turul tegutsevad suuremad ettevõtted on Elion ja Televõrgu AS (edaspidi Televõrgud).

Püsiliiniteenuse turul jätkus 2005. aastal viimaste aastate langustrend, mille peamiseks põhjuseks oli konkurents Interneti püsiühendusega.

Püsiliinide arv vähenes aastaga 5%.

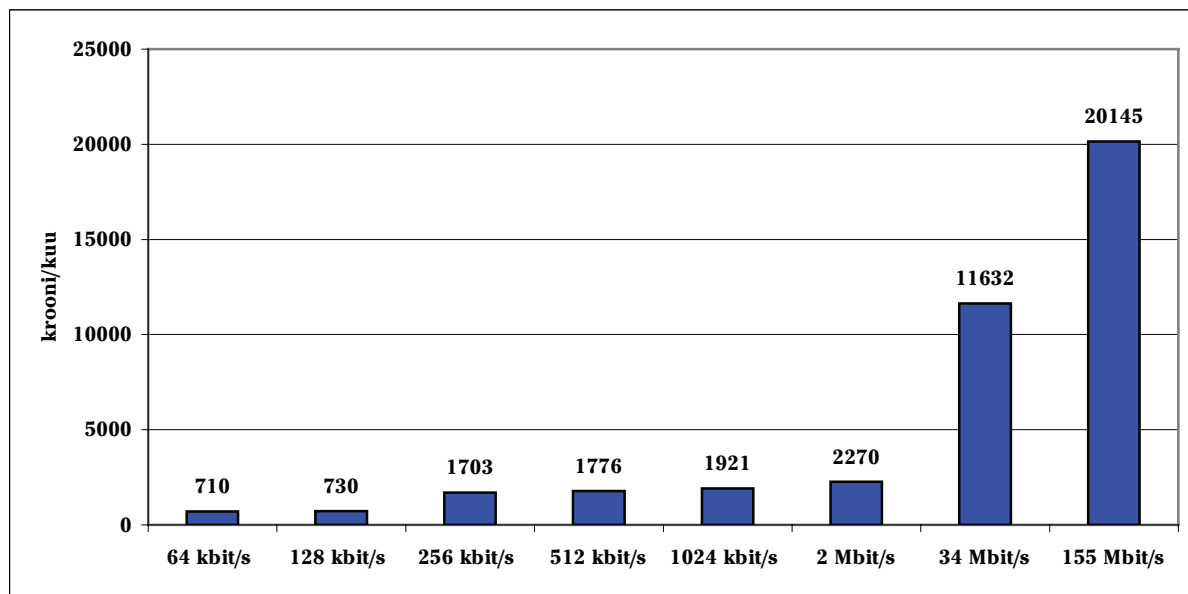
Joonis 33 Püsiliinide arvu muutus aastatel 2004–2005

Kokkuvõte

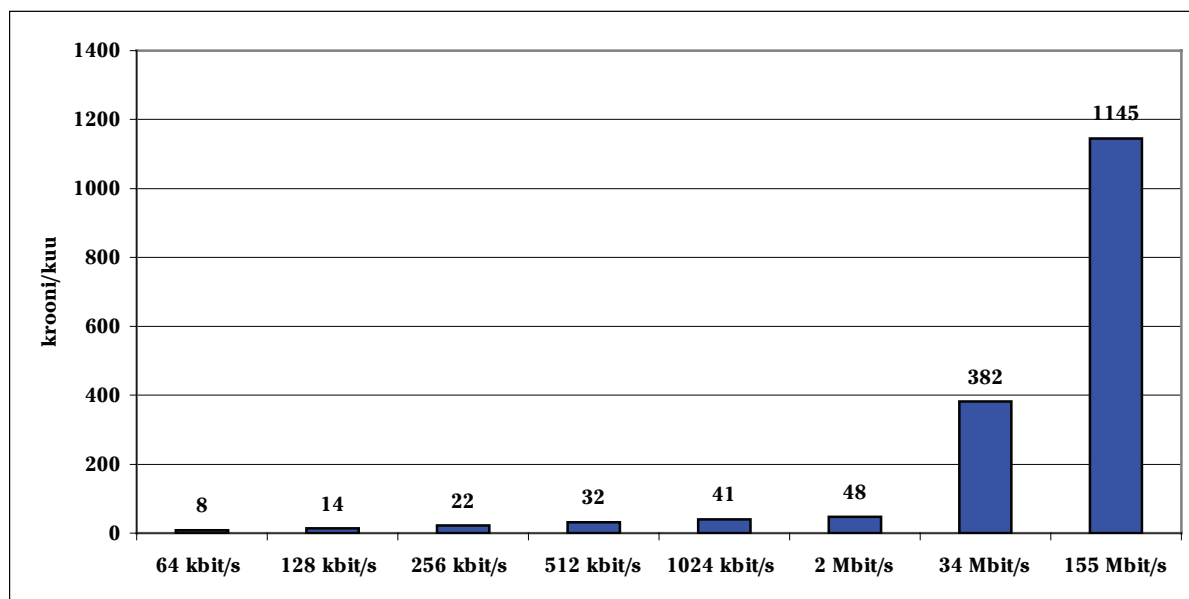
Püsiliiniteenuse turg on elektroonilise side turgudest mahuliselt üks väiksemaid. Teenuse tarbimine on viimase aasta jooksul vähenenud keskmiselt 5%. Teenus muutus peamiselt suurettevõtjate ja teiste elektroonilise side teenust osutavate ettevõtjate tarbitavaks nišiteenuseks.

6.2 Hinnad

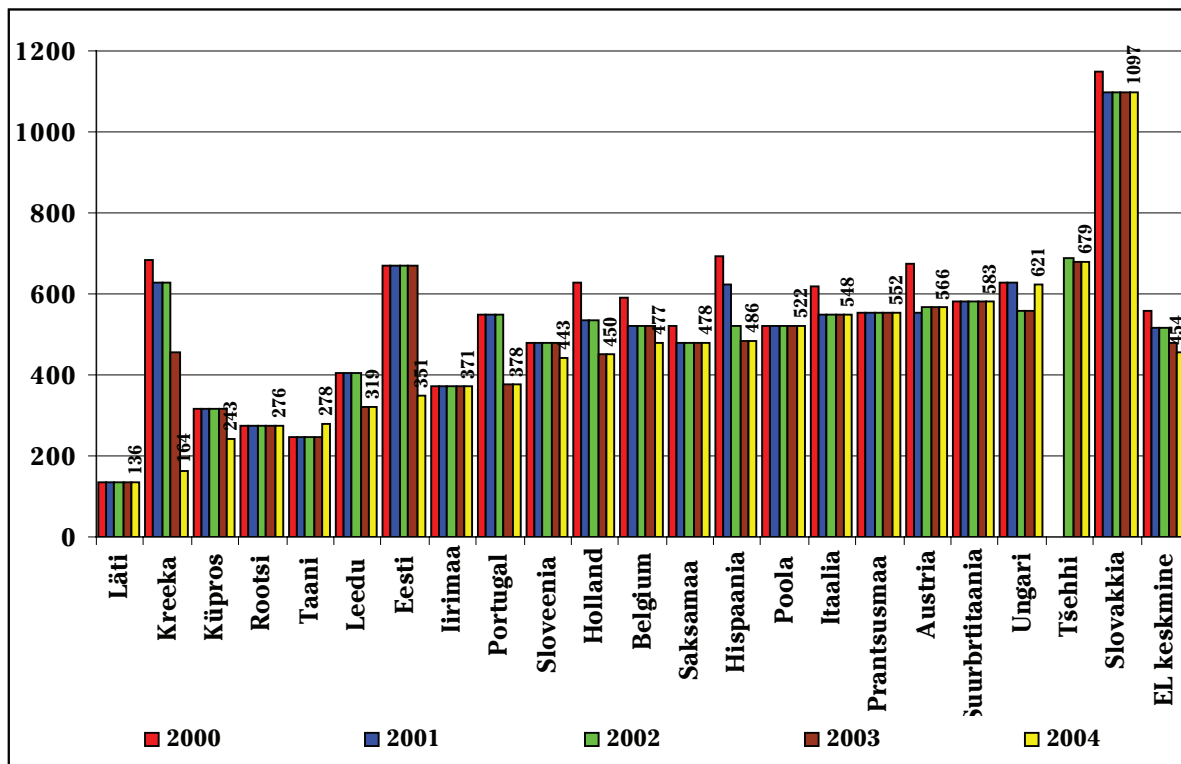
Püsiliiniteenuse hinnad ei ole 2005. aastal muutunud ning hindade tase jäi kõrgemaks kui Euroopa Liidu liikmesriikide keskmine tase.

Joonis 34 Elioni kuutasu juurdepääsu võrgusõlmele

Joonis 35 Elioni digitaalpüsiliinide võrgusõlmede vahelise transpordi hind üle kuue km iga km eest

Joonis 36 Euroopa Liidu liikmesriikide teenuseosutajate teenuse keskmiste hindade võrdlus madalamatel kiirustel (digitaalpüsiliin 64 kbit/s 200 km, kuutasu eurodes) (2004. aasta andmed).

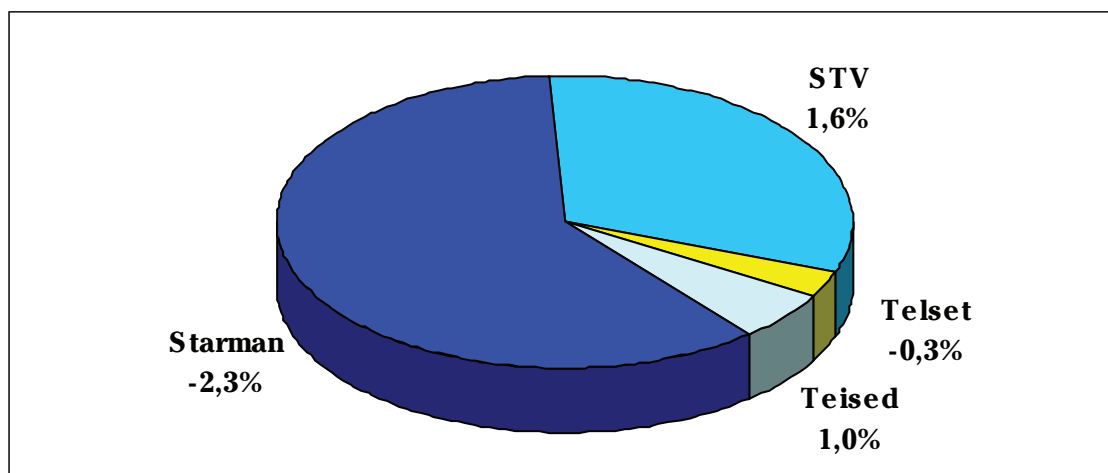
7 Kaabelviteenuse turg

7.2 Turu ülevaade

2005. aastal tegutses kaabelviteenuse turul 29 ettevõtjat, suurimad neist olid Starman, STV ja Telset AS (edaspidi Telset) ning 15 ettevõtjat on teavitanud Sideametit kaabelviteenuse osutamisest, kuid realselt teenust ei osuta.

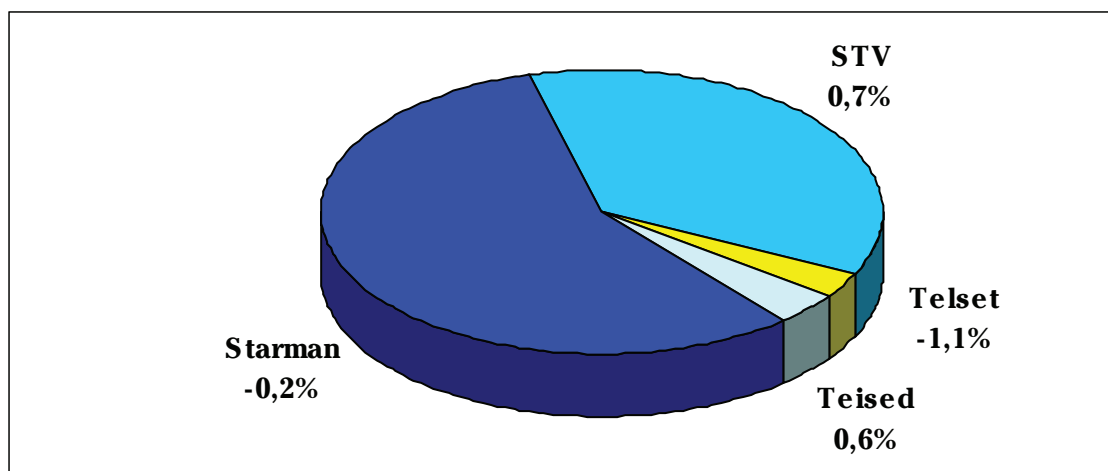
Kaabelviteenuse turgu võib pidada kõige stabiilsemaks turuks elektroonilise side turul, lõppkasutajate arv suurenes võrreldes 2004. aastaga ainult 2%, arvuliselt ca 4000 lõppkasutaja võrra ja teenuseosutajate turuosad muutusid minimaalselt.

Kaabelviteenuse osutajate osakaalu muutus lepinguliste lõppkasutajate osas oli 2,6%. Starmani turuosa vähenes aastaga 2,3% ja Telsetil 0,3%, STV turuosa suurenes 1,6% ning teiste teenuseosutajate turuosa suurenes 1,0%.

Joonis 37 Kaabelviteenuse osutajate turuosade jagunemine lähtuvalt lõppkasutajate arvust 2005. aastal

Kaabelvivõrkude väljaehitatud kliendiliinide arv oli 2005. aasta lõpus natuke üle 433 000, võrreldes 2004. aastaga oli nende arv kasvanud 3%. Turuosad muutusid minimaalselt.

Joonis 38 Kaabelviteenuse osutajate turuosade jagunemine lähtuvalt väljaehitatud kaabelvivõrgu potentsiaalsete lõppkasutajate arvust 2005. aastal

Kaabelviteenuse turu suurimaks uudiseks 2005. aastal oli Elioni sisenemine turule Alcateli passiivse optilise sidevõrgu tehnilise lahendusega.

Lisaks analoogtelevisioonikanalitele hakkas STV 1. augustist edastama Tallinnas ka DVB-C formaadis digitaaltelevisioonikanaleid ja septembrikuust alates on võimalik vaadata digitaalselt edastatud telepilti ka Starmani võrgus Tallinnas ja Harjumaal.

Digitaalne edastussüsteem annab vaatajatele nii parema pildikvaliteedi kui ka heli ning võimaldab suurendada edastatavate kanalite arvu ning juurutada lisateenuseid.

2005. aastal iseloomustas turgu ka see, et kuutasud lõppkasutajatele suurenesid.

Kokkuvõte

Kaabelviteenuse turul ei ole aastaga suuri muudatusi toimunud. Starmanile ja STV-le kuulus 91%-line turuosa ja 2005. aasta II kvartalis sisenes kaabelviteenuse turule ka Elion.

Hinnanguliselt kasutab 2005. aasta lõpu seisuga ligi 40% Eesti leibkondadest kaabelviteenust.

7.2 Kaabelviteenuse kvaliteedi kontrollimine

Sidevõrkude ja teenusteenuste vastavuse kontrollimine eeldab mõõtmisi. Vastavalt mõtseadusele peab selliseid mõõtmisi läbi viima pädev mõõtja ning aasta esimestel kuudel töötati Sideametis välja ja rakendati kvaliteedisüsteem, koostati kvaliteedikäsiraamat ja koolitati välja mõõtjad. Eesti Akrediteerimiskeskus väljastas Sideametile mõõtja pädevust tõendava tunnistuse, mis tõendab, et Sideamet on pädev teostama kaabelvõrkude mõõtmisi.

Läti sideadministratsiooni esindajatega viidi läbi ka kaabelvõrgus edastatavate signaalide kvaliteedi võrdlusemõõtmised, mille tulemused kinnitasid Sideameti pädevust.

Kaabelvõrki valdkonnas viidi 2005. aastal läbi 164 järelevalvetoimingut. Aasta jooksul teostati mõõtmisi 90-s erinevas kohas. Esmasel mõõtmisel vastas neist nõuetele 25%, aasta lõpuks oli nõuetega vastavusse viidud 89% kontrollitud kohtadest, ülejäänud menetlused jätkuvad 2006. aastal.

Kaabelvõrkude ja neis edastatavate kaabelvisignaalide nõuetega kooskõlla viimiseks koostati 32 ettekirjutust. Ettekirjutuste tähtajaks täitmata jätmise tõttu tehti 14 hoiatust ja vormistati 13 täitekorraldust sunniraha rakendamiseks, mille tulemusena laekus riigikassasse 45 000 krooni.

Kokkuvõte

Sideettevõtjad investeerivad sidevõrkudesse, kuna heas sidevõrgus on võimalik peale kaabelviteenuse osutada ka teisi sideteenuseid. See on kaasa toonud ka kaabelvõrkude ja kaabelviteenuse kvaliteedi paranemise eelnevate aastatega võrreldes.

8 Universaalteenus

8.1 Ülevaade universaalteenuse turust

2005. aastal pidi sideettevõtja universaalteenust osutama TKS-i alusel kehtestatud tingimustel seni kuni on määratud uus universaalteenuse osutaja ESS-i alusel, kuid mitte kauem kui 31. detsembrini 2006.

TKS-i kohaselt on universaalteenus Vabariigi Valitsuse poolt kindlaksmääratud tehnilistele ja kvaliteedinõuetele vastav telekommunikatsiooniteenuste kogum, mis tagab vastava üldkasutatava telefonivõrgu operaatori tegevusloaga määratud piirkonnas kõigile seda soovivatele lõppkasutajatele ühesuguse ning mõistliku hinna eest juurdepääsu üldkasutatavale telefonivõrgule.

TKS-i kohaselt koosneb universaalteenuse kogum:

3,1 kHz ribalaiusega kanalil osutatavast telefoniteenusest;

internetiteenusest;

taksofoni teenusest;

võimalusest saada tasuta ühendus politsei, kiirabi ja päästeteenistuse lühinumbritega.

31. detsembri seisuga oli Eestis ainuke universaalteenuse osutamise kohuslane Elion.

OÜ ISP Telekom, kes 01. jaanuari seisuga oli samuti universaalteenuse kohuslane, lõpetas juunikuus sideteenuse pakkumise.

8.1.1 Universaalteenuse osutamine

Elioni 2004. aasta aastaraamatu järgi oli 31. detsembri 2004 seisuga universaalteenuse osutamine tagatud 352 000 isikule.

Telefoniteenuse kasutajate jätkuv vähenemine on tingitud enamasti asjaolust, et isik loobub telefoniteenuse kasutamisest mobiiltelefoniteenuse kasuks või ei rahulda klienti enam Elioni teenuse kvaliteet, ning telefoniteenusest loobutakse mõne alternatiivse teenusepakkuja kasuks.

2005. aastal osutas Elion universaalteenust kõnepaketi põhiselt. Kõnepaketi hind sisaldas telefoniühenduse eest küsitavat kuutasu ja kõneminuti erinevaid hindu, mille juures arvestati teenusekasutajate eripärasustega. 2005. aasta alguses oli Elionil kaks ärikliendile suunatud kõnepaketti ja üks erakliendile suunatud kõnepakett.

Elionil oli 2005. aasta 31. detsembri seisuga 2170 taksofoni.

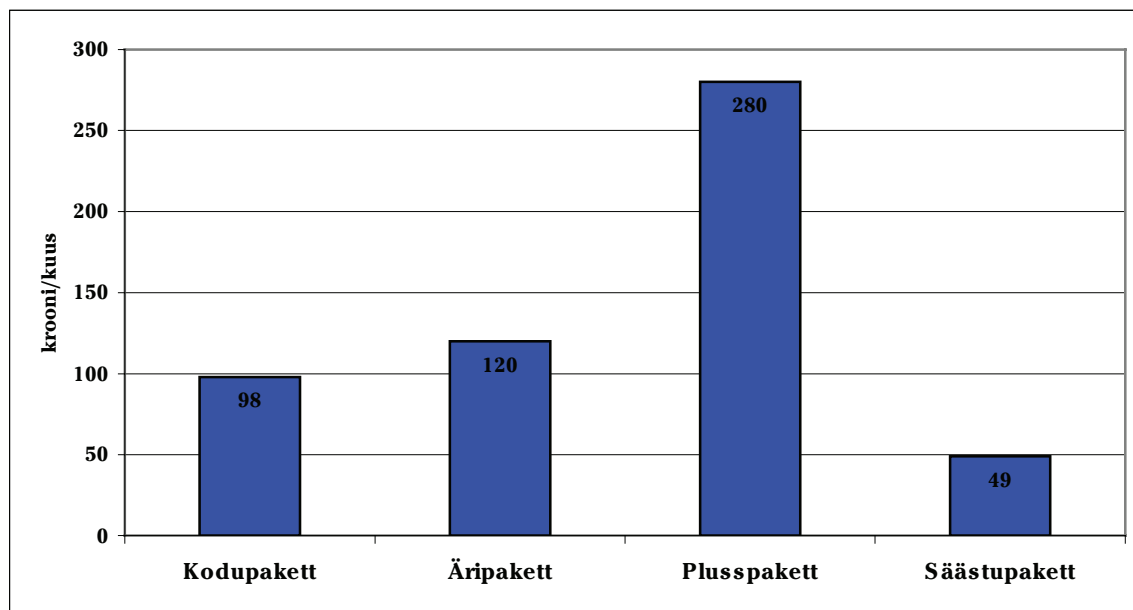
Taksofonide arvu jätkuvale vähenemisele Eestis on kaasa aidanud eelkõige mobiiltelefoniteenuse laialdane levik ja kättesaadavus. Taksofoniteenuse kasutajate hulka võib arvestada eelkõige lõpptarbijad, kellel on alternatiivide kasutamine piiratud (nt haridus- ja meditsiinasutustes viibivad isikud ja välisturistid) või üldse puudub alternatiivide kasutamise võimalus (nt mobiiltelefoni teenuse juures soovitud kõnelimiidi ületamine, mobiilside levi puudumine). 2005. aastal oli töökorras taksofonide suhe taksofonide koguarvu on 99,89%.

8.1.2 Universaalteenuse osutamise tasud

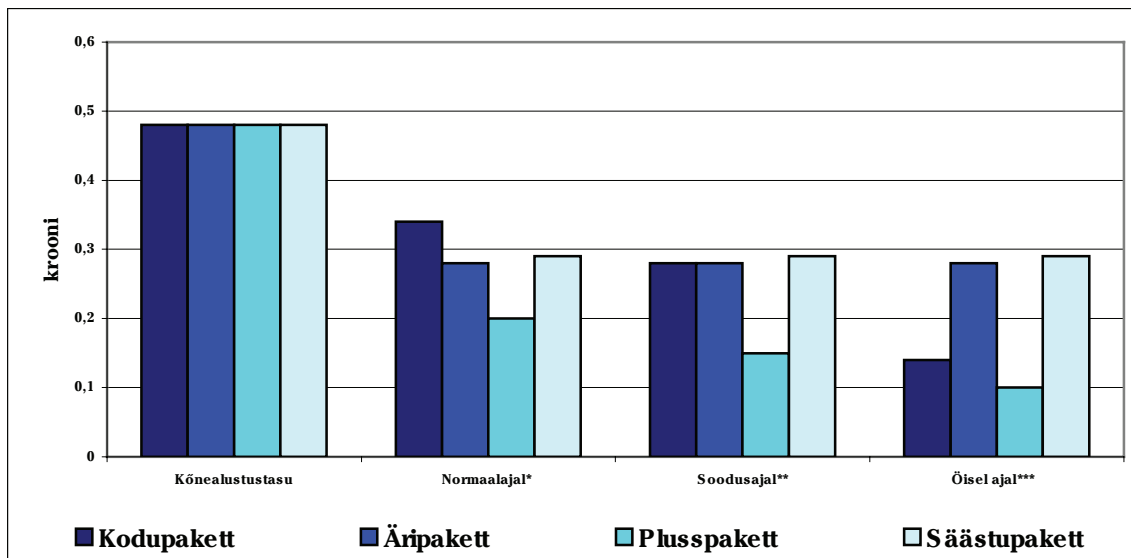
Tabel 1

Kõnehind \ pakett	Kodupakett	Äripakett	Plusspakett	Säästupakett
Normaalajal (tööpäevadel 07.00-19.00)	0,34 kr	0,28 kr	0,20 kr	0,29 kr
Soodusajal (tööpäevadel 19.00-01.00, puhkepäevadel ja riiklike pühade ajal 07.00-01.00)	0,28 kr	0,28 kr	0,15 kr	0,29 kr
Öisel ajal (kõigil nädalapäevadel 01.00-07.00)	0,14 kr	0,28 kr	0,10 kr	0,29 kr
Kuutasu	98 kr	120 kr	280 kr	49 kr
Kõnealustustasu	0,48 kr	0,48 kr	0,48 kr	0,48 kr

(allikas: Elion Ettevõtted AS) Hinnad sisaldavad käibemaksu ja kehtivad riigisiseste kõnede kohta.

Joonis 39 Elioni kõnepakettide kuutasude võrdlus

*tööpäevadel 07.00-19.00

**tööpäevadel 19.00-01.00, puhkepäevadel ja riiklike pühade ajal 07.00-01.00

***kõigil nädalapäevadel 01.00-07.00

Joonis 40 Kõnepakettide kõneminutite tasumäärade võrdlus

Kokkuvõte

31. detsembri seisuga oli Eestis üks universaalteenuse osutamise kohustusega ettevõtte.

2005. aasta jooksul on vähenenud universaalteenuse lõppkasutajate arv.

Taksofonide arv 2005. aasta jooksul vähenes, kuid samas on taksofoniteenuse kasutamine tagatud kogu riigi ulatuses.

2005. aastal universaalteenuse tasud ei muutunud.

8.1.3 Universaalteenuse osutamise kvaliteet

Tabel 2

Jrk nr	Nimetus		Mõõdik
1	Esmakordsete ühenduste loomise aeg	5,3	Ühenduse loomiseks kulunud tööpäevade keskmine
2	Rikete arv juurdepääsuliini kohta	0,74	Keskmine rikete arv 100 ühenduse kohta kuus
3	Rikete parandamise aeg	62,56	24 tunni jooksul parandatud rikete % rikete koguarvust
4	Operaatoriteenuste vastamise aeg	67,7	Vastamise % 20 sekundi jooksul päringute koguarvust
5	Arvete õigsusega seotud kaebuste arv	150	Koguarv tükkides

Universaalteenuse osutamise kvaliteedi näitajad

Tabel 3

	2005. aastal menetletud	Rahuldatud või täielikult osaliselt	Mitte-rahuldatud/lõpetatud	Menetlus jätkub aastal 2006
Kaebused	2	0	2	-
Vaided	-	-	-	-

ESS-i § 78 lõike 1 punkti 5 kohaselt peab universaalteenuse osutaja tegema avalikkusele kättesaadavaks teabe numbriinfoteenistusele esitatud päringule vastamise aja kohta.

2005. aastal Elionil numbriinfoteenuse osutamise kohustust ei olnud, sest vastavat kohustust ei olnud sätestatud telekommunikatsiooniseaduses, mistõttu ettevõtjal puudub ka nõutav teave. ESS-i § 78 lõike 1 punktis 5 kirjeldatud teenust osutasid 2005. aastal ja varem ettevõtjad, kes ei ole sideteenuse osutajad ja ei oma nimetatud teabe esitamise kohustust Sideametile.

Kokkuvõte

2005. aastal lõpetas Sideameti kahe universaalteenuse osutamise kohta esitatud kaebuse menetluse. Mõlema kaebuse menetluse käigus leidis Elion tehnilise võimaluse kaebuse esitajale universaalteenuse osutamiseks.

9 Liinirajatised

Sideameti pädevus liinirajatiste valdkonnas on:

1. liinirajatise kaitsevööndis tegutsemise üle järelevalve teostamine ja liinirajatise kahjustamise suhtes väärteomenetluse läbiviimine;
2. liinirajatistele juurdepääsu (ehk vaba mahu kasutamise) mittevõimaldamisega seotud vaidluste lahendamine.

9.1 Liinirajatiste kaitsevööndis tegutsemine

2005. aastal laekus üks kaebus liinirajatise märgistamata jätmise ja liinirajatise asukoha tutvustamata jätmise kohta. Nimetatud kaebuse menetlus lõpetati asjaolude äralangemise tõttu, kuna kaebuse menetluse ajal tutvustas liinirajatise omanik kinnisasja omanikule liinirajatise asukohta.

Liinirajatiste kahjustamise ning liinirajatisele avariiõhtliku olukorra põhjustamisega lahendati 2005. aastal 32 väärteomenetlust, mille käigus määrati rahalisi karistusi kokku summas 24 960 krooni. Võrreldes 2004. aastaga on läbi viidud väärteomenetluste arv langenud 32%, mis ei näita veel liinirajatiste kahjustamise juhtude vähenemist. Pigem saavad kahjustuse tekitaja ja kahju kannataja tekitatud kahjude hüvitamises kokkuleppele ja väärteoteadet Sideametile ei esitata. Sideametisse 2005. aastal laekunud väärteoteadete põhjal võib teha järelduse, et 2/3 liinirajatiste kahjustamise juhtudest on aset leidnud siis, kui ei taotleta liinirajatise omanikult luba liinirajatiste kaitsevööndis tegutsemiseks.

Põhjused, miks ei pöörduta liinirajatise omaniku poole, on järgmised:

- projektdokumentatsioon on ebatäpne;
- kinnisasja kitsenduste kaardil puudub teave liinirajatise kohta;
- peatöövõtja ja alltöövõtja vaheline infovahetus on puudulik;
- tööde teostamise tähtajad on väga lühikesed.

Tabel 4

	Eelmistel aastatel algatatud menetlused	2005. aastal laekunud väärteoteateid	Menetlusi algatatud	Menetlust ei algatatud	Lahendatud	Menetlus jätkub 2006. aastal
Väärteomenetlused	6	34	33	1	32	7

9.2 Liinirajatiste vaba mahu kasutamine

Liinirajatiste vaba mahu kasutada andmine on oma olemuselt hulgiteenus, mis on sisendiks paljudele jaeteenustele, nagu näiteks telefoniteenus, kaabeltelevisiooni teenus ja andmesideteenus.

Vastavalt TKS-i §-le 91 on olulise turujõuga ettevõtja kohustatud võimaldama teisel sideettevõtjal kasutada oma liinirajatiste hõivamata mahtu või mahtu, mille hõivamist ei ole ette nähtud lähema kolme aasta jooksul, või lubama liinirajatist vajaliku mahuni laiendada. Lisaks on olulise turujõuga ettevõtja kohustatud vastava taotluse saamisel andma taotluse esitajale ühe kuu jooksul kirjaliku selgituse liinirajatise kasutamise võimalikkuse kohta. Eestis on selliste kohustuste subjektiks Elion.

2005. aastal kasvas hüppeliselt liinirajatiste vaba mahu kasutamise vaidluste arv. Ühtekokku esitasid Norby Telecom AS, STV, Starman ja Elisa A 2005. aastal Sideametile liinirajatiste kasutamise kohta viis kaebust Elioni tegevuse peale.

Kaebuste menetlemise käigus selgitati välja, et kõigi viie kaebuse korral rikkus Elion oma tegevusega TKS-i § 91 lõikeid 1 ja/või 2, mis kehtestavad kohustuse liinirajatise vaba mahu kasutada andmise ja liinirajatiste kasutada andmise võimalikkusest teavitamise kohta. Kuna kaebuste menetlemise käigus lõpetas Elion eelnimetatud sätete rikkumise, siis langesid ära kaebuste alused ja kaebusi ei rahuldatud.

Kokkuvõte

Liinirajatiste vaba mahu kasutamise vaidluste kasv näitab uute elektroonilise side võrkude rajamise arengut. Kuna uue infrastruktuuri rajamine tähendab sideettevõtjale kõrgeid kulusid, siis soovitakse kasutada nii palju kui võimalik teiste sideettevõtjate (peamiselt Elion) juba välja ehitatud ja vaba mahtu omavaid liinirajatisi. Samas ei ole sideettevõtja, kes osutab jaeturgudel sideteenuseid ja omab juba välja ehitatud liinirajatisi, huvitatud oma liinirajatiste vaba mahu kasutada andmisest, kuna sellega suureneb ka konkurents jaeturgudel, mis omakorda vähendab tema tulusid.

10 Numeratsioonihaldus

Numeratsiooni haldamise eesmärgiks on sideteenuste osutamiseks vajaliku ning piisava numeratsiooniressursi tagamine. Numeratsiooni haldamine seisneb numeratsiooni kasutamise õiguste andmises ning numeratsiooni kasutamise üle järelevalve teostamises.

Elektroonilise side seaduse (ESS) jõustumine tõi kaasa mitmeid muudatusi ka numeratsiooni valdkonnas:

1. numeratsioonivahemiku, lühinumbri ja tunnuskoode kasutamise loalt üleminek numbriloale;
2. üheaastase perioodi eest numbrikasutamise riigilõivu määra vähenemine 24-lt kroonilt 5-le kroonile;
3. enne riigilõivu muudatuse jõustumist enam makstud riigilõivu tasaarvestuse korraldamine;
4. sideettevõtjatele üksiknumbrite broneerimise võimaldamine, mille üheks tingimuseks oli numbribroneerimise andmekogu loomine;
5. Eesti numeratsiooniplaanist numbriliigi „geograafilised- ja mittegeograafilised numbrid“ kaotamine, asendades selle numbriliigiga „telefoninumbrid“;
6. mobiiltelefoninumbrite liikuvuse nõude rakendamine ning selle nõude täitmiseks marsruutimise ühtse andmebaasi (MÜAB) kasutuselevõtmine.

2005. aastal tegeles Sideameti aktiivselt eelduste loomisega ESS-ist tulenevate nõuete täitmiseks - Majandus- ja kommunikatsiooniministeriumile esitati aasta jooksul kuus määruste kehtestamise ettepanekut, millest viis ka kehtestati.

2005. aastal oli üheks olulisemaks tegevuseks numbribroneerimise andmebaasi loomine, mille kaudu peab toimuma numeratsiooni ressursi kasutamine ja haldamine, sh telefoni- ja mobiiltelefoninumbrite ja teenusnumbrite märkimine üksiknumbritena. NBA tuli luua hiljemalt 30. septembriks. Sideamet asutas NBA 23. septembril ning numbriloa omanikele anti andmebaas kasutamiseks 26. septembril.

10.1 Ülevaade numeratsiooniresursist ning ettevõtete poolt broneeritud numbritest

10.1.1 Telefoninumbrid

2005. aastal kehtestatud „Eesti numeratsiooniplaani“ (kinnitatud majandus- ja kommunikatsiooniministri 4. aprilli määrusega nr 41) kohaselt on kokku võimalik broneerida 3 100 000 telefoninumbrit, 2005. aasta lõpuks oli 16 ettevõtet broneerinud 828 093 telefoninumbrit, so 27%.

Tabel 5

Jrk nr	Ettevõte	Broneeritud numbrite arv	%
1.	Elion Ettevõtted AS	687 181	82,98
2.	Elisa Andmesideteenused AS	60 801	7,34
3.	AS Starman	22 108	2,67
4.	OÜ ViaTel	16 909	2,04
5.	Kaitseministeerium	10 000	1,21
6.	Televõrgu AS	9 964	1,20
7.	AS STV	6 394	0,77
8.	Norby Telecom AS	4 852	0,59
9.	OÜ Top Connect	3 682	0,44
10.	RIKS	2 301	0,28
11.	Tele2 Eesti AS	2 000	0,25
12.	OÜ Eleks Telefon	1 000	0,12
13.	Riigi Infosüsteemide Arenduskeskus	400	0,05
14.	AS Contech Media	301	0,04
15.	AS Wavecom	100	0,01
16.	OÜ Diler	100	0,01

Broneeritud telefoninumbrite arv ja osakaal ettevõtete lõikes

10.1.2 Mobiiltelefoninumbrid

Seoses numbriliikuvuse rakendamisega 2005. aastal oodati sideturul mobiiltelefoniteenuse osutajate arvu märgatavat tõusu, kes oleksid ka ühtlasi potentsiaalsed numbriloa taotlejad. Tegelikuses need ootused ei realiseerunud, sest 2005. aastal seitsmest uuest mobiiltelefoniteenuse registreerinu hulgast taotles Sideametilt endale numbrite kasutamise õigust vaid kaks uut sideteenuse osutajat (OÜ Ciaonet ja OÜ Polsmak) ning nende poolt broneeritud mobiiltelefoninumbrid moodustavad väga väikese osa (0,27% ja 0,04%) broneeritud mobiiltelefoninumbrite üldarvust.

Eesti numeratsiooniplaani alusel on kokku võimalik broneerida 6 657 490 mobiiltelefoninumbrit. 2005. aasta lõpuks oli seitse ettevõtet broneerinud 2 456 890 mobiiltelefoninumbrit, so 37%.

Tabel 6

Jrk nr	Ettevõte	Broneeritud numbrite arv	%
1.	AS EMT	1 165 116	47,42
2.	Tele2 Eesti AS	725 011	29,51
3.	Elisa Mobiilsideteenused AS	484 757	19,73
4.	AS Bravocom Mobiil	62 384	2,54
5.	OÜ Top Connect	11 999	0,49
6.	OÜ Ciaonet	6 623	0,27
7.	OÜ Polsmak	1 000	0,04

Broneeritud mobiiltelefoninumbrite arv ja osakaal ettevõtete lõikes

10.1.3 Numeratsiooniala „800“ teenusnumbrid (tarbijale tasuta teenusnumbrid)

Eesti numeratsiooniplaani alusel on kokku võimalik broneerida 1 018 000 numeratsiooniala „800“ teenusnumbrit. 2005. aasta lõpuks oli kaheksa ettevõtet broneerinud 355 numeratsiooniala „800“ teenusnumbrit, so 0,035%.

10-kohalisi numeratsiooniala „800“ teenusnumbreid rahvusvahelise maksevaba sideteenuse osutamiseks on kokku võimalik broneerida 1 000 000, reserveeritud on 172 ehk 0,02%;

8-kohalisi numeratsiooniala „800“ teenusnumbreid rahvusvahelise maksevaba sideteenuse osutamiseks on kokku võimalik broneerida 10 000, broneeritud on 10 ehk 0,1%;

7-kohalisi numeratsiooniala „800“ teenusnumbreid maksevaba sideteenuse osutamiseks on kokku võimalik broneerida 8000, broneeritud on 173 ehk 2,16%.

Tabel 7

Jrk Nr	Ettevõte	Broneeritud numbrite arv	%
1.	Elion Ettevõtted AS	297	83,66
2.	OÜ Top Connect	35	9,86
3.	OÜ ViaTel	8	2,25
4.	Elisa Andmesideteenused AS	5	1,41
5.	AS EMT	4	1,13
6.	Tele2 Eesti AS	4	1,13
7.	Televõrgu AS	1	0,28
8.	Norby Telecom AS	1	0,28

Broneeritud numeratsiooniala „800“ teenusnumbrite arv ja osakaal ettevõtete lõikes

10.1.4 Numeratsiooniala „900“ teenusnumbrid (eritasuga teenusnumbrid)

Eesti numeratsiooniplaani alusel on kokku võimalik broneerida 10 000 numeratsiooniala „900“ teenusnumbrit. 2005. aasta lõpuks oli kuus ettevõtet broneerinud 141 numeratsiooniala „900“ teenusnumbrit, so 1,41%.

Tabel 8

Jrk nr	Ettevõte	Reserveeritud numbrite arv	%
1.	Elion Ettevõtted AS	122	86,52
2.	AS EMT	12	8,51
3.	OÜ ViaTel	3	2,13
4.	Tele2 Eesti AS	2	1,42
5.	AS Bravocom Mobiil	1	0,71
6.	Elisa Mobiilsideteenused AS	1	0,71

Broneeritud numeratsiooniala „900“ teenusnumbrite arv ja osakaal ettevõtete lõikes

10.1.5 Numeratsiooniala „901“ teenusnumbrid (andmesideteenuse numbrid)

Eesti numeratsiooniplaani alusel on kokku võimalik broneerida 10 000 numeratsiooniala „901“ teenusnumbrit. 2005. aasta lõpuks oli kolm ettevõtet broneerinud 13 numeratsiooniala „901“ teenusnumbrit, so 0,13%.

Tabel 9

Jrk nr	Ettevõte	Broneeritud numbrite arv	%
1.	Elion Ettevõtted AS	10	76,92
2.	Tele2 Eesti AS	2	15,38
3.	Elisa Andmesideteenused AS	1	7,69

„901“ numeratsiooniala broneeritud teenusnumbrite arv ja osakaal ettevõtete lõikes

10.1.6 Numeratsiooniala „907“ teenusnumbrid (taksofoniteenuse numbrid)

Eesti numeratsiooniplaani alusel on kokku võimalik broneerida 10 000 numeratsiooniala „907“ teenusnumbrit. 2005. aasta lõpuks oli broneeritud 2200 numeratsiooniala „907“ teenusnumbrit, so 22%. Numeratsiooniala „907“ teenusnumbrid on broneeritud 100%-liselt Elion Ettevõtte AS-ile.

10.1.7 Numeratsiooniala „70“ teenusnumbrid (kliendi määratud sideteenuse osutamiseks)

Eesti numeratsiooniplaani alusel on kokku võimalik broneerida 100 000 numeratsiooniala „70“ teenusnumbrit. 2005. a lõpuks oli kaks ettevõtet broneerinud 5300 numeratsiooniala „70“ teenusnumbrit, so 5,3%.

Tabel 10

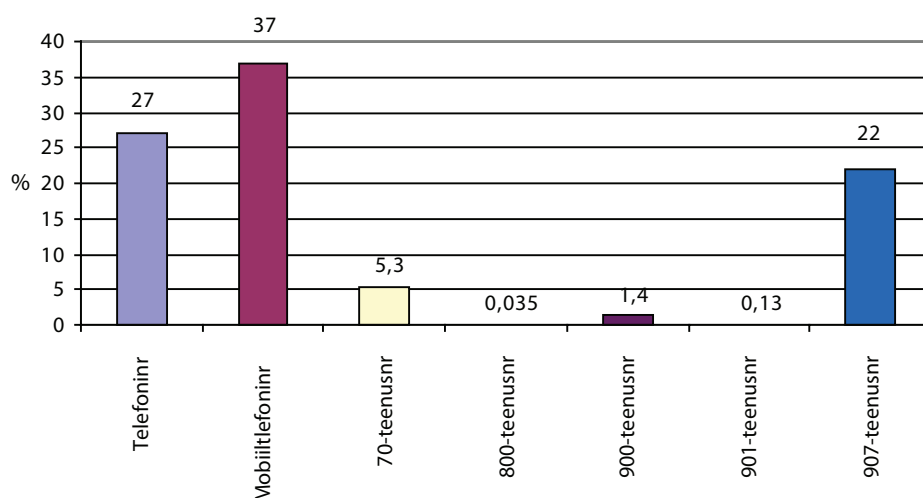
Jrk nr	Ettevõte	Broneeritud numbrite arv	%
1.	OÜ Top Connect	5000	94,34
2.	AS Contech Media	300	5,66

Broneeritud numeratsiooniala „70“ teenusnumbrite arv ja osakaal ettevõtete lõikes

10.1.8 Teenuse lühinumbrid

Eesti numeratsiooniplaani alusel on võimalik kasutusse anda kokku 3281 teenuse lühinumbrit, kui vabad neljakohalised lühinumbrid võetak kasutusele viiekohalistena (nt kui Sideamet annab välja neljakohalise lühinumbri 1234, siis ei saa enam kasutusse anda viiekohalisi lühinumbreid 12340...12349), ja 1177 lühinumbrit juhul, kui vabad neljakohalised lühinumbrid võetak kasutusele neljakohalistena. 2005. aasta lõpuks oli 39-le ettevõttele kasutamiseks antud 283 teenuse lühinumbrit, neist seitse kolmekohalist, 151 neljakohalist ja 125 viiekohalist lühinumbrit.

2005. aastal kasvas märgatavalt nende lühinumbreid taotlevate ettevõtete arv, kes kasutavad lühinumbrit elektroonilise side teenuse abil muu teenuse osutamiseks. Seda võimaldas 2005. aastal jõustunud ESS, mille kohaselt ei ole lühinumbri taotlejatel enam kohustust osutada elektroonilise side teenust. Võrreldes 2004. aastaga on numbriloo omanike arv lühinumbri kasutamiseks kasvanud vaid 10 teenuseosutaja võrra, st 29-lt ettevõttelt 39-le.

Joonis 41 Broneeritud numbrite protsentuaalne osakaal

Kokkuvõte

Broneeritud numbrite protsentuaalne osakaal kogu numbriresursist jaguneb numbriliikide lõikes järgmiselt:

1. telefoninumbrid – 27%;
2. mobiiltelefoninumbrid – 37%;
3. numeratsiooniala „800“ teenusnumbrid – 0,035%;
4. numeratsiooniala „900“ teenusnumbrid – 1,4%;
5. numeratsiooniala „901“ teenusnumbrid – 0,13%;
6. numeratsiooniala „907“ teenusnumbrid – 22%;
7. numeratsiooniala „70“ teenusnumbrid – 5,3%.

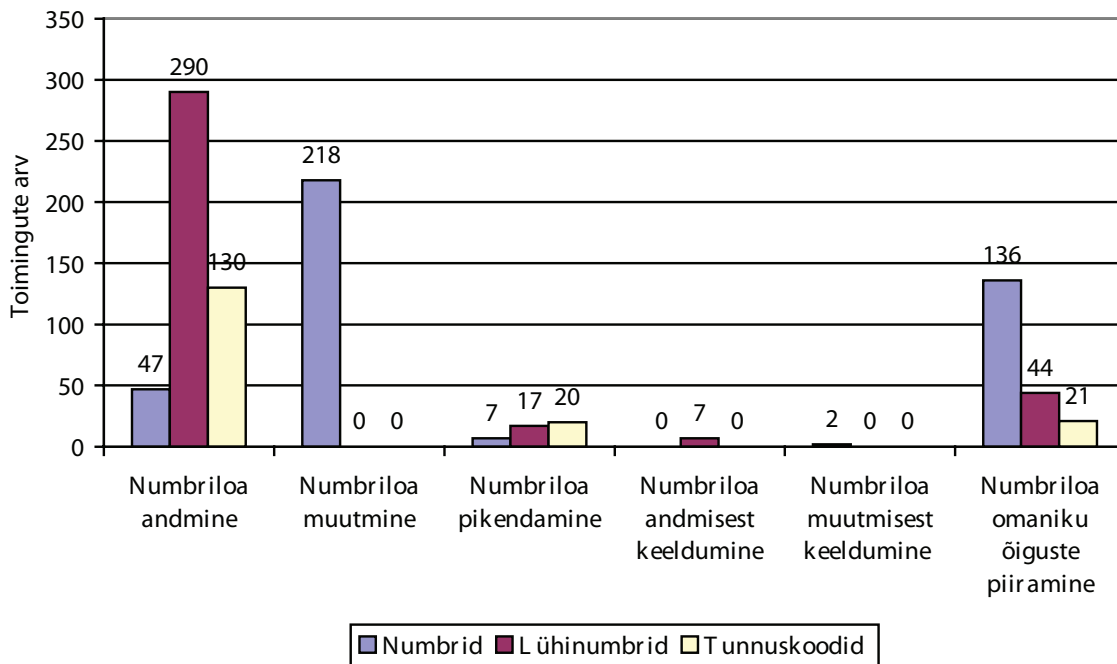
Numeratsiooniresurss on praegu piisav, seega ei ole ressursi suurendamiseks vajadust. Kõige suurem osa broneeritud numbrite arvust kuulub telefoni- ja teenusnumbrite osas Elion Ettevõtte AS-ile ja mobiiltelefoninumbrite osas AS-ile EMT.

10.2 Ülevaade 2005. aastal numbrilubade toimingutest

ESS-is liigitatakse numbriload numbrite arvu põhiseks (telefoni-, mobiiltelefoni ning teenusnumbrid) ja üksiknumbrite põhiseks (lühinumbrid ja tunnuskoovid) numbriloaks. Kui varasematel aastatel väljastati luba konkreetse numeratsioonivahemiku kohta ning ühele ettevõtjale võis väljastada mitu sama numeratsiooniliigilist luba, siis alates 1. jaanuarist antakse numeratsiooni taotlejale igast numeratsiooniliigist üks numbriluba (erandid on üksiknumbrite põhised numbriload), millele märgitakse kasutamiseks lubatud numbrite arv, mille ulatuses on tal võimalus endale telefoni-, mobiiltelefoni- või teenusnumbreid üksiknumbritena broneerida. Teenuseosutajad saavad numbreid broneerida ning kasutada NBA vahendusel.

ESS näeb ette ka enne seaduse jõustumist väljastatud numeratsioonivahemiku, lühinumbri ja tunnusoodi kasutamise lubadelt ülemineku uuele numbriloale, aasta jooksul asendati kokku 276 luba uue numbriloaga.

2005. aastal anti välja 467 uut numbriluba, pikendati 44 numbriluba ja muudeti 218 numbriloa andmeid. Numbriloa andmisest keelduti seitsmel korral ja numbriloa muutmisest keelduti kahel korral. Numbriloa omanike õigusi piirati 201 korral.

Joonis 42 Numbrilubadega teostatud toimingud 2005. aastal

10.3 Ülevaade riigilõivude laekumisest 2005. aastal numbrilubadega teostatud toimingute eest

2005. aastal laekus riigilõivu numbrilubadega teostatud toimingute eest kokku 9 961 917 krooni. Võrreldes 2004. aastaga on riigilõivu laekumine (78 187 800 krooni) oluliselt vähenenud, sest 1. jaanuarist muutus Riigilõivu seadus - alandati telefoni- ja mobiiltelefoninumbrite ning numeratsiooniala „70“ ja „907“ teenusnumbrite riigilõiv 24-lt kroonilt viiele kroonile aastas.

ESS-i § 191 lõige 5 nägi ette, et enne ESS-i jõustumist väljastatud lubade asendamisel numbrilooaga tehakse Vabariigi Valitsuse 11. veebruari 2005. aasta määruse nr 30 „Riigilõivu tasaarvestuse kord numbrilubade andmisel“ alusel riigilõivu osas tasaarvestus enamakstud riigilõivu osas uue ja vana loa kehtivuse kattuva aja eest tagasiulatuvalt alates 01. jaanuarist 2005. Määruse § 6 lõike 3 alusel saavad numbriloo omanikud tasaarvestuse tulemusel neile arvestatud ettemaksu kasutada numbrilubadega teostatavate toimingute eest tasumiseks järgnevatel perioodidel. Kuna suuremate sideettevõtjate (Elion, EMT, Elisa M) ettemaksud ulatusid miljonitesse kroonidesse, jätkub nendel sideettevõtjatel ettemaksu ka 2006. aastal numbrilubadega teostatavate toimingute eest tasumiseks.

10.4 Järelevalve

10.4.1 Numbrite valitavuse tagamine

2005. aastal jätkas Sideamet telefoni- ja mobiiltelefoninumbrite valitavuse üle järelevalvet, et kontrollida, kas sideettevõtjad on taganud teiselaldatud numbrite, eritasuga teenusnumbrite ja lühinumbrite valitavus.

Eriti 2005. aasta esimesel poolel, mil uus numbriteisaldamise protsess käivitus, laekus Sideametile mitmeid tarbijate vihjeid teisaldatud numbrite mittevõltsuse kohta. Järelevalve käigus selgus, et mitmed valitavuse probleemid olid tingitud marsruutimise ühtse andmebaasi 2004. aastal teisaldatud numbrite ülekandmisel tekkinud vigadest. Mõne juhul oli tegemist ka sideettevõtja enda sidevõrgus toimuva numbril liikumisega, millest teisi sideettevõtjaid ei informeeritud. Sideameti sekkumise ning tähelepanu juhtimise tulemusena taastati tarbijatele numbrite valitavus.

Sideamet juhtis kõikide sideettevõtjate tähelepanu MKM-i määruse nr 64 § 15 nõuetest tulenevale vajadusele teavitada teisi sideteenuse osutajaid kõikidest nende sidevõrgus kasutusele võetud ja kasutusele võetavatest numbritest, sh lühinumbrist, et tagada nende valitavus.

Novembrikuus kontrollis Sideamet lühinumbrite, teenusnumbrite ja teisaldatud numbrite (92 lühinumbri, 25 eritasulise teenusnumbril ja 50 teisaldatud numbril) valitavust kuue suurema sideettevõtja võrgust (Elion, Elisa M, EMT, Tele2, RIKS, Bravocom).

Kontrollimise käigus selgus, et üksikud sidevõrkudes kasutusele võetud lühinumbri ja eritasuga teenusnumbril ei olnud valitavad ja seda põhjusel, et teenuse avamiseks puudub sideettevõtja ja teenuse osutaja vaheline leping. Teisaldatud telefoni- ja mobiiltelefoninumbril valitavus erinevates sidevõrkudes oli aga nõuetekohaselt täidetud.

Sideettevõtjate omavaheline numbril valitavuse tagamine on väga tähtis, sest nii luuakse tarbijatele juurdepääs erinevate Eestis tegutsevate sideettevõtjate ja teenuseosutajate poolt pakutavatele teenustele.

Sideametil on kavas jätkata ka edaspidi samalaadseid kontrollimisi.

10.4.2 Numbriloata numbril kasutamine

Numbriluba on teenuste osutamisel numeratsioonil kasutamise õiguslik alus. Sideamet kontrollis 2005. aasta jooksul kokku 11-ne sideettevõtja numbril olemasolu ning numeratsioonil kasutamise vastavust numbril tingimustele. Kontrollimise tulemuste alusel algatati viis väärteomenetlust, mis kõik käsitlesid sideettevõtjate poolt numbril olemasoleva numeratsioonil ebaseaduslikku kasutamist.

Numbril olemasoleva numeratsioonil ebaseadusliku kasutamisega rikkusid sideettevõtjad ESS-i § 33 lõikes 1 kehtestatud, millega panid nad toime ESS-i § 162 lõikes 2 sätestatud väärteo, mille kohaselt karistatakse juriidilist isikut numbril olemasoleva kasutamise eest rahatrahviga kuni 50 000 krooni.

Sideettevõtjad, kelle vastu algatati 2005. aastal väärteomenetlused:

OÜ Yoyota Eesti - karistati 5000 krooniga;

Elisa Mobiilside teenused AS – karistati 18 000 krooniga;

AS Starman karistati 18 000 krooniga;

Finestmedia OÜ- karistati 5 000 krooniga;

AS Tele2 Eesti - karistati 18 000 krooniga.

Kokkuvõte

Sideamet kontrollis 92 lühinumbri, 25 eritasuga teenusnumbril ja 50 teisaldatud numbril valitavust kuue suurema sideettevõtja võrgus .

Koostöös Tarbijakaitseametiga kontrollis Sideamet pisteliselt eritariifsetele numbril helistades, kas tarbijat teavitatakse osutatava teenuse kõne hinnast.

2005. aasta jooksul algatati viis väärteomenetlust ja numeratsioonil ebaseaduslikke kasutajaid karistati rahatrahviga.

10.5 Ülevaade Sideametile laekunud küsimustest ja kaebustest

2005. aasta jooksul on menetlusse võetud 9 kaebust. Neist rahuldati seitse ning kaks kaebust edastati Tarbijakaitseametile.

Enamus kaebusi olid seotud numbrite valitavusega, kus ühel või teisel põhjusel ei olnud võimalik lõppkasutajal mingeid numbreid valida. Mitmed kaebused olid seotud numbrite mitteteisaldamisest, enamus juhtumeid olid osapoolte vahelised arusaamatused, mis kiirelt kõrvaldati. Oli ka juhtumeid, kus välisriikide sideettevõtjad olid jättnud avamata Eestis kasutatavaid numeratsioonialasid.

Kokkuvõte

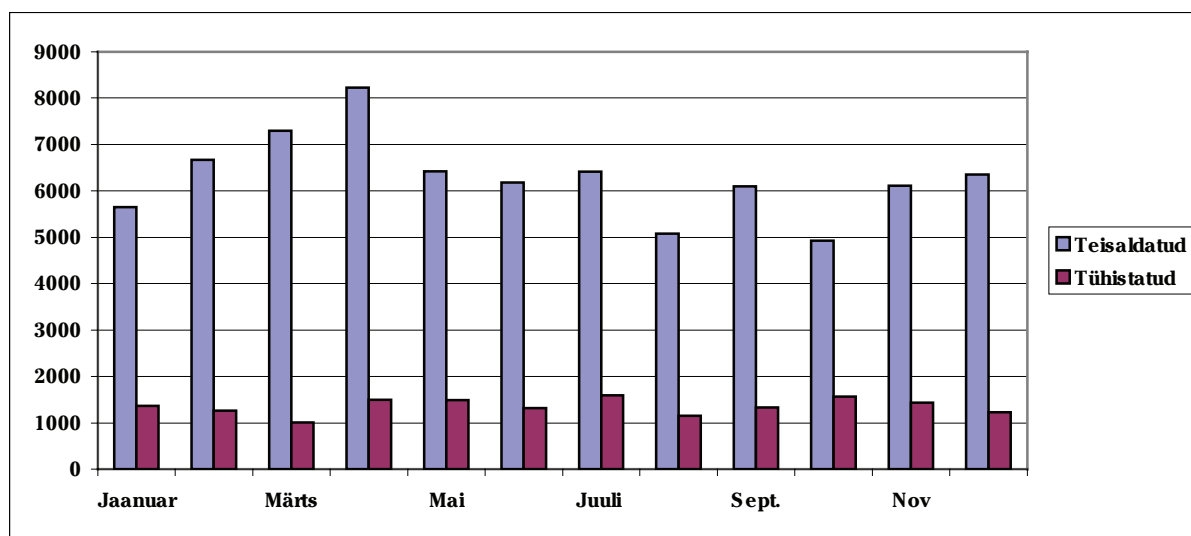
2005. aasta jooksul esitati Sideametile 9 kaebust, millest seitse rahuldati ning kaks suunati edasi Tarbijakaitseametile.

10.6 Numbriliikuvuse rakendumise jälgimine

10.6.1 Numbriliikuvuse statistika

Alates 1. jaanuarist 2005 on kliendil õigus säilitada temale nii telefoni- kui ka mobiiltelefoniteenuse osutaja poolt kasutada antud Eesti numeratsiooniplaani kuuluv number, kui ta soovib vahetada teenuseosutajat või kui muutub kliendi geograafiline asukoht.

2005. aasta jooksul teisaldati kokku 75 443 telefoni- ja mobiiltelefoninumbrit, mis teeb ühes kuus keskmiselt 6 300 numbriteisaldust. Aastas tühistati kokku 16 290 numbriteisalduse taotlust.

Joonis 43 Teisaldatud ja tühistatud numbriliikuvust kuus

Teisalduste koguarvust on 75% mobiiltelefoninumbriid ja 25% telefoninumbriid.

10.6.2 Numbriliikuvuse protseduuri rakendumine

Sideameti ülesanne oli tagada numbrite teisaldamise protsessi häireteta kulgemine ja numbrite teisaldamiste taotluste tühistamiste peamiste põhjuste analüüsimine.

Lisaks tehnilistele tühistustele esines aasta lõikes ka teisaldamise taotluse tühistusi, mis tulenesid järgmistest põhjustest:

1. number kuulus vahendusjaamade (DDI) numbrite vahemikku (ei olnud tervikliku kimbuna teisaldatav);

2. mobiiltelefoniteenust osutati maksekaardi vahendusel ja sellele numbrile teisaldatavuse nõue ei kehti;
3. klient loobus numbrile teisaldamisest pärast vestlust doonoroperaatori klienditeenindusega;
4. klient oli esitanud puudulikku või vale informatsiooni.

Tahtlikku numbrite teisaldamise takistamist Sideamet sideettevõtjate tegevuses ei täheldanud. 2006. aastal teisaldavate numbrite arv peaks jääma samale tasemele, mis 2005. aastalgi ning seega numbrite teisalduste arvuks 72 000-78 000 numbrit.

10.6.3 Probleemid numbriliikuvuse protseduuri rakendamise tehnilisel tagamisel

Alates 1. jaanuarist 2005 toimub numbriliikuvuse nõuete täitmise tagamine marsruutimise ühtse andmebaasi kaudu, mille toimimist korraldab Abobase Systems AS (edaspidi ABS), kellega Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium sõlmis 16. novembril 2004. aastal koostöölepingu andmebaasi loomiseks.

Aasta jooksul esines mitmeid tehnilisi tõrkeid MÜAB-i ja sideettevõtjate andmebaaside vahelises ühenduses, mis üldjuhul lõppesid MÜAB-i uuestikäivitamisega (restart) ja tõrke ajal edastatud sõnumite kordussaatmisega. Andmebaaside tehnilistest rikestest tingitud teave ei jõudnud sideettevõtjateni õigeaegselt ja see oli muu hulgas ka üks olulisemaid põhjuseid, miks teisaldamise taotluste tühistamisi oli palju - 16 290.

Lisaks tehnilistele probleemidele tekkisid 2005. aastal lepingulised vaidlused, mis takistasid numbriliikuvuse ja – broneerimise protsesside tööd.

Jaanuarikuus sõlmisid Sideamet ja ABS lepingu numbrile broneerimise andmekogu (NBA) loomiseks. Lepingus oli arvestatud NBA ja MÜAB-i automaatse koostoimimisega, kus igale osapoolle vajalike andmete teabevahetus oleks olnud automatiseeritud. Lepingu tähtaeg oli 14. veebruar. Paraku ei täitnud ABS lepingujärgseid kohustusi ning Sideamet taganes 20. juunil realiseerimistööde lepingust, sest ABS ei olnud täitnud lepingutingimusi, ning luges lepingu lõppenuks.

Seejärel oli Sideamet sunnitud ESS-ist tulenevate kohustuste täitmiseks kiirkorras korraldama konkursi numbrile broneerimise andmekogule (NBA2) uue teostaja leidmiseks. Septembrikuus käivitus NetGroup OÜ poolt loodud numbrile broneerimise andmebaas (NBA2).

9. septembril esitas ABS Sideameti vastu Tallinna Linnakohtule hagi nõudes NBA realiseerimistööde lepingu täitmist ning tasu NBA loomine eest.

10.7 Koostöö

10.7.1 Koostöö Tarbijakaitseametiga

Vastavalt Tarbijakaitseadusele tuleb kauplajal tarbijale teenust pakkudes või vahetult enne teenuse osutamist teavitada tarbijat teenuse müügihinnast. Kui teenuse müügihinda ei ole võimalik eelnevalt kindlaks määrata, teavitab kauplaja tarbijat teenuse hinna komponentidest, tariifidest või hinna arvutamise alustest nii, et tarbijal on võimalik teenuse müügihinda piisava täpsusega arvutada.

2005. aastal jätkus koostöös Tarbijakaitseametiga 2004. aastal alustatud projekti „Eritasulistel teenusenumbritel teenuse hinnast tarbijate teavitamine“ raames järelevalvetoimingute läbiviimine.

Sideameti ülesandeks on kontrollida eritariifsetel teenusnumbritel teenust osutavate teenuseosutajate poolset nõuetekohast tarbijate teavitamist teenuse hinnast vahetult enne selle teenuse saamist.

Selle projekti raames viis Sideamet läbi kolme-etapilise kontrollimise.

Esimeses etapis märtsikuus kontrolliti kokku 27 eritariifset teenusnumbrit. Kontrolli käigus selgus, et 27 kontrollitust teenusnumbritest 17 teenuseosutajat teavitasid tarbijaid nõuetekohaselt, 10 ettevõtet ei olnud teavitamise nõuet täitnud. Kontrollimise tulemused edastati Tarbijakaitseametile.

Teises etapis aprillikuus tehti järelkontroll 10 eritariifse teenusnumbrile. Tulemused olid samad, st infoteenust osutavad teenuseosutajad ei teavitanud jätkuvalt tarbijaid eelnevalt osutatavast konkreetsest teenuse hinnast. Sideameti fikseeris olukorra ning edastas tulemused Tarbijakaitseametile.

Kolmandas etapis detsembrikuus kontrollis Sideamet Tarbijakaitseameti palvel lisaks teenuse hinna teavitamisele ka kehtestatud eritariifi rakendumise aega. Kõne esimese 10 sekundi jooksul rakendatakse tavatariifi, millega on loodud võimalus teavitada teenuse hinnast, eritariif peaks rakenduma alates 11ndast sekundist.. Kontrollimise tulemusena selgus, et infoteenuse osutajad küll täitsid teavituse nõuet, kuid teenuse hinna teavitamisel ei õelnud nad tarbijatele konkreetset hinda, vaid andsid infot hinnavahemiku kohta (nt teenuse hind 0 kroonist kuni 12 kroonini). Teenuse hind teavitamise ajal (10 sek) oli tavatariifiga, eritariif rakendus 11ndast sekundist.

Sideameti ja Tarbijakaitseameti vaheline koostööprojekt jätkub ka 2006. aastal

10.7.2 Rahvusvaheline koostöö

2005. aasta kujunes kogu maailmas numeratsiooni valdkonnas jätkuvaks uute tehnoloogiate (nt VoIP, ADSL ja HDSL), teenuste ja nende numbrite kasutuselevõtmise perioodiks. Samas algatati numeratsiooni kuritarvituste teema ja sellega seonduva käsitlemine ja uurimine.

2005. aastal jälgis Sideamet aktiivselt Euroopa Posti- ja Telekommunikatsiooni Administratsioonide Konverentsi (edaspidi CEPT) Elektroonilise Side Komitee (edaspidi ECC) all olevas Numbrite, Nimede ja Aadresside (NNA) töögrupi (WG) töökoosolekute dokumente. Sideamet pidas vajalikuks osaleda ühel töökoosolekul, teisi kohtumisi jälgiti ning kõikide töökoosolekutel koostatud prioriteetsemate dokumentidega tutvuti virtuaalselt.

NNA töögrupp pidas 2005. aastal kokku kaks töökoosolekut ning aasta jooksul olid arutluse all:

- riikide numeratsioonialase poliitika harmoniseerimise edendamine;
- harmoniseeritud lühinumbrite (Harmonised European Short Code - HESC) 116xx(x) kasutusele võtmine ja vastavate teenuste määratlemine seoses Euroopa Komisjoni otsuse projekti ülevaatamisega.
- HESC-de pikkuse kavandamine – esmalt neljakohalised, kuid Euroopa Komisjon on plaaninud reserveerida teatud numeratsioonialad (nt 1160, 1161, 1168 ja 1169) ka kuuekohalistena;
- HESC teenuse avamise võimaluste uurimine ja seisukoha väljatöötamine, et piisab sellest, kui vastav teenus on olemas ning avatav vähemalt viies riigis.
- Euroopa Liidu liikmesriikides HESC teenuste tasuta kasutusele võtmine;
- VoIP tehnoloogia ja sellele vastava sobiva „rändava“ numeratsiooni väljaselgitamine;
- uutele teenustele harmoniseeritud ja läbipaistva juurdepääsu loomise uurimine;
- numeratsiooni kasutamistingimuste üle-euroopaline ühtlustamine;
- numeratsiooni väärkasutuste vastase süsteemi välja töötamine (loomine jääb eeldatavalt järgmisse aastasse);

- tehnoloogiatega ja numeratsiooniga seotud standardite (normide) arendamise jälgimine;
- numbriliikuvuse ja sellega seotud teemade edasiarendamine, sh traditsiooniliste fikseeritud telefonivõrkude tehnoloogiate ja Voice over IP (VoIP) baasil tehnoloogiate vahel numbriliikuvuse kohustuse rakendamine;
- Euroopa numeratsioonivälja (European Telephony Numbering Space – edaspidi ETNS) kasutamise lõpetamisega seonduva arutamine. Praeguseks on kadunud teenuseosutajatel huvi ETNS-numbrite kasutamise vastu. Seoses sellega on aktuaalne kasutusse antud koodi (Country Code -CC) 388 ja ETNS-numbrite kasutamise lõpetamise otsustamine;
- tehnoloogia arengu mõju regulatsioonile ja vastavate uuenduste vaatlemine.

Töögrupi poolt läbiviidavate uuringute ja analüüside teostamine ning ettevalmistatavate soovitude ja raportite väljatöötamine jätkub ka 2006. aastal.

Kokkuvõte

Koostöös Tarbijakaitseametiga kontrollis Sideamet pisteliselt eritariifsete numbrite valimisel teenuseosutaja poolset tarbija teavitamist osutatava teenuse kõne hinnast.

Seoses uute tehnoloogiate turuletulekuga kujunesid Eestile 2005. aastal olulisemaks uute tehnoloogiatega seotud numeratsiooni kasutamise seotud küsimuste jälgimine ECC juures olevas NNA töögrupi dokumentides ja analüüsimine võimalikeks numeratsiooni kasutamise seotud muudatuste rakendamiseks Eestis ning tulemuste kasutamine uute ettepanekute väljatöötamisel numeratsiooni kasutamise tingimuste ja Eesti numeratsiooniplaani kehtestamiseks.

11 Sagedushaldus

11.1 Elektroonilise side seaduse jõustamine

11.1.1 Muudatused sagedushalduse valdkonnas

Elektroonilise side seaduse sagedushalduse peatüki peaeesmärk on viia elektroonilise side valdkonna regulatsioon vastavusse valdkonda reguleerivate Euroopa Liidu õigusaktidega (New Regulatory Framework, sealhulgas Euroopa Nõukogu 7. märtsi 2002 Direktiiv 2002/20/EÜ (Loadirektiiv)). Uute põhimõtete juurutamisel lähtuti märksõnadest „operatiivsus“, „läbipaistvus“ ja „harmoneerimine“. Uue regulatsiooni kohaselt kantakse iga kasutaja kõik raadiosageduste kasutamise tingimused (sagedusload) registrisse. Registri veebiväljundis aadressil www.sa.ee/TKR/ on lubade, mille andmed ei ole kuulutatud ametkondlikuks kasutamiseks, tingimused kõigile kättesaadavad. Ametkondlikuks kasutamiseks kuulutatud loatingimustele on juurdepääs ainult loa omanikul. Samuti on võimalus saada Sideametist vastava loa kinnitatud väljatrükki, mille eest tuleb tasuda riigilõiv 50 krooni lehe kohta. Aasta lõpul alustati ettevalmistustega registri üleviimiseks Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi hallatavasse majandustegevuse registrisse (<http://mtr.mkm.ee>). Endiselt väljastatakse paber kandjal amatöörraadiojaama ning vee- ja õhusõiduki raadioload.

Kasutusele on võetud mõiste „iseplaneeritav sagedusala“. Kui kasutatakse raadiosagedusi, mis paiknevad iseplaneeritavates sagedusalades, puudub sageduse kasutajal vajadus registreerida Sideametis kõik kasutusel olevad jaamad (näiteks GSM baasjaamad), piisab registrikandes määratud üldiste tingimuste täitmisest.

Tänu nendele muudatustele on lühenenud menetluse tähtajad raadiosageduste kasutamise õiguse andmiseks (sagedusluba) ja lihtsustunud on menetluse kord ning langenud ära vajadus mõnikord kümneid lehekülgi pikkade lubade järele.

Uue regulatsiooni kohaselt kantakse sagedusloa taotleja tema soovil ootejärjekorda, kui talle ei ole võimalik sagedusluba väljastada vaba raadiosageduskanali puudumise tõttu. Ootejärjekorras registreeritud taotlejal on sagedusressursi vabanemisel eelisõigus saada sagedusluba. Sellise lähenemisega muutub sageduslubade väljastamise protseduur tunduvalt läbipaistvamaks ja kliendisõbralikumaks.

Üheks olulisemaks dokumendiks elektroonilise side seaduse raadiosagedushalduse peatükis on raadiosagedusplaan, millega kehtestatakse raadiosageduste kasutusviis, -režiim ja -otstarve, sealhulgas pääste-, ohutus- ja riigikaitse eesmärkidel raadiosageduste kasutamine Eestis, arvestades valdkonna arengut Euroopas ja rahvusvahelisi leppeid. Sellega tagatakse raadiosageduste kasutamise harmoneerimine. Sagedusplaan kehtestab majandus- ja kommunikatsiooniminister.

Kokkuvõte

ESS-i jõustumisega on Sideameti töö sageduslubade väljastamisel muutunud tunduvalt operatiivsemaks ja läbipaistvamaks. Jätkuvad tööd lubade infosüsteemi arendamisega, mille eesmärgiks on Sideameti elektrooniliste menetluste protseduuride jätkuv optimeerimine, mis peaks töö muutma veelgi efektiivsemaks.

11.1.2 Spektri müük (*spectrum trading*)

Elektroonilise side seadus näeb ette võimaluse, et alates 2007. aastast võib saada sagedusloa omanik õiguse talle väljastatud sagedusloaga antud raadiosageduste kasutamise õiguse nii osaliselt kui ka tervikuna üle anda teisele isikule.

Aastal 2005 alustas Sideamet projektiga „Raadiosageduste kasutamise õiguse üleandmist ja

vastuvõtmist sätestava seadusandluse väljatöötamine“, mille raames teostati esimese etapina Euroopa organisatsioonide ja riikide raadiosageduste kasutamise õiguse üleandmist käsitlevate dokumentide ja regulatsioonide analüüs, koostati sideadministratsioonidele suunatud küsimustik ning analüüsiti küsimustikule laekunud vastuseid.

Järgmiste etappidena on plaanis koostöös MKM-iga analüüsida spektrimüügi otstarbekust ja eri meetodite kohaldatavust Eestis, välja selgitada seadusandluse muutmise vajadus ning välja töötada protseduurid.

Kokkuvõte

Spektri müügi rakendamine on Euroopas algstaadiumis. Raadiosageduste kasutamise õiguse üleandmise rakendamine peaks suurendama spektri kasutamise efektiivsust, kuid võib tekitada raadiohäirete sagenemist ning moonutada konkurentsi. Protseduuride väljatöötamisel tuleb arvestada raadiosageduste kasutamise õiguste üleandmise rakendamise kõikide riskidega.

11.2 Arengud tehnoloogiate kasutamisel ja uute tehnoloogiate rakendamiseks võimaluste loomine

11.2.1 Lairibatehnoloogiate kasutuselevõtmine 450 MHz raadiosagedusalas

NMT 450 raadiovõrgu sulgemine 2000. aastal 453,000–457,475/463,000–467,475 MHz sagedusalades andis võimaluse seal uute tehnoloogiate kasutuselevõtmiseks.

Maailmas on viimasel ajal selles sagedusalas välja töötatud uusi tehnoloogiaid (CDMA ja Flash-OFDM), mis võimaldavad pakkuda kiiret andmesideteenust. Praeguseks on Euroopas 450 MHz raadiosagedusalas avatud juba paarkümmend nendel tehnoloogiatel põhinevat raadiovõrku, kus tarbijatele pakutakse nii kõneside- kui ka andmesideteenust.

Arvestades praegu Eestis maapiirkondade kehva internetiseerituse taset, annab selle sagedusala kasutuselevõtmine hea võimaluse kiire andmesideteenuse pakkumiseks just nendes piirkondades.

Sama sagedusala kasutab ka analoogtehnoloogial baseeruv telefonivõrgu juurdepääsu raadiovõrgu RAS 1000 süsteem, mis takistab lairibatehnoloogia kasutuselevõtmist üle Eesti. 25. veebruarist 2005 jõustunud Eesti raadiosageduste plaani kohaselt võib RAS 1000 süsteemi kasutada kuni 01. juulini 2007.

Eesti raadiosageduste plaanis on lubatud selles sagedusalas katsetada uusi sidesüsteeme.

Eestis alustas esimesena CDMA lairibalise süsteemi testimist Elion, kellele 31. märtsil väljastati sagedusluba testimiseks Pärnu maakonnas. Teisena väljastati 17. juunil sagedusluba Televõrkudele CDMA testimiseks Lääne – Viru maakonnas.

2005. aasta oktoobrikuus viis Sideamet koostöös Soome sideadministratsiooniga läbi mõõtmised Soome lõunarannikul paiknevate lairibasüsteemi Flash-OFDM baasjaamade signaali väljatugevuse fikseerimiseks, et tagada Eesti rannikul radioseadmete häirevaba töö.

Kokkuvõte

Lairibatehnoloogia kasutuselevõtmine 450 MHz sagedusalas avardaks oluliselt pakutavate teenuste hulka ja avaks uued võimalused kasutajatele kiire andmesideteenuse kasutamiseks eelkõige maapiirkondades. 450 MHz sagedusala avamine Eestis on kooskõlas Eesti Vabariigi Valitsuse poolt kinnitatud „Eesti lairibastrateegia aastateks 2005 – 2007“. Avalik konkurss sideettevõtja leidmiseks on plaanis korraldada 2006. aastal.

11.2.2 Digitaalse televisiooniringhäälingu kasutuselevõtmine Eestis ja seadusandluse muutmine

Digitaalne ringhääling ja analoogringhääling on teineteisest sedavõrd erinevad, et digitaalse ringhäälingu rakendamiseks oli vaja välja töötada uued põhimõtted.

2004. aastal kiitis Vabariigi Valitsus heaks „Digitaalringhäälingu kontseptsiooni“, millest lähtuvalt oli selge, et digitaalringhäälingu juurutamiseks Eestis on vaja muuta ringhäälinguseadust. 16. septembril moodustati Kultuuriministeeriumi juurde ringhäälinguseaduse muudatustepanekute väljatöötamiseks töögrupp, mille koosseisu kuuluvad esindajad Sideametist, MKM-ist, Kultuuri-ministeeriumist, Ringhäälingunõukogust ja Eesti Ringhäälingute Liidust.

Paralleelselt toimusid arutelud võimalike muudatuste sisseviimiseks elektroonilise side seadusse.

Kokkuvõte

Digitaalringhäälingu rakendamiseks on vaja muuta ringhäälinguseadust ja elektroonilise side seadust, Sideamet on kaasatud muudatuste väljatöötamiseks loodud ekspertide töögruppi.

11.2.3 Uute tehnoloogiate kasutamine 3,5 GHz sagedusalas

2005. aastal moodustas Euroopa Elektroonilise Side Komitee (ECC - Electronic Communications Committee) juhtmeta lairiba juurdepääsu töögrupp (JPT BWA- (Joint Project Team Broadband Wireless Access) , kelle peamiseks ülesanneteks on muuhulgas 3,4–3,8 GHz sagedusalas regulatiivse raamistiku analüüsimine ja uute tehnoloogiate (sealhulgas WiMax) kasutuselevõtmiseks uue regulatsiooni väljatöötamine. Enamus Euroopa riikidest on seni 3,4–3,6 GHz planeerimisel järginud ECC soovitusi T/R14-03 telefonivõrgu juurdepääsu raadiovõrkude kasutamise kohta, mis seab piirangud uutel tehnoloogiatel baseeruvate süsteemide käivitamiseks. Kiirema arengu huvides on regulatsiooni ajakohastamine üheks ECC prioriteediks. Tulemused peab töögrupp esitama ECC-le aastal 2006.

Üheks kiiret lahendamist vajavaks probleemiks uute tehnoloogiate kasutuselevõtmisel on raadiosageduste häirevaba kasutamise tagamine Eesti lõunapiiril.

Sideamet on piirialadel 3,4–3,6 GHz sagedusala raadiosageduste kasutamise tingimuste väljatöötamiseks pidanud läbirääkimisi Läti sideadministratsiooniiga. Läbirääkimiste tulemused selguvad aastal 2006.

Eestis on 3,4–3,6 GHz sagedusala jaotatud mitme operaatori vahel (Elion, Tele2, Estonian Wireless Network AS, Baltic Broadband AS ja Levira AS). WiMax-i tehnoloogial põhinevaid teenuseid pakuvad praegu Estonian Wireless Network AS ja Baltic Broadband AS.

2005. aasta sügisel korraldas Sideamet koosoleku kõigi loaomanike ja potentsiaalsete teenuseosutajatega, et kokku leppida ühtne lähenemine 3,4–3,8 GHz raadiosagedusala tulevikuplaanide väljatöötamiseks. Otsustati, et muudatuste väljatöötamine ja rakendamine peaks toimuma 2006. aasta jooksul.

Olulise tõuke 3,5 GHz sagedusala tehnoloogia arengule on andnud Riigi Infosüsteemide Arenduskeskuse poolt käivitatud maapiirkondade internetiseerimise projekt Külatee 3. Aasta jooksul kuulutati Järva ja Viljandi maakondades konkursi võitjaks Norby Telecom AS, kes pakub sidelahendusi just 3,5 GHz sagedusalas.

Kokkuvõte

Uute tehnoloogiate kasutuselevõtmine avab uued võimalused kasutajatele eelkõige maapiirkondades, lubades kasutada kiiret andmesidet fikseeritud, tulevikus ka mobiilsel vastuvõtul.

11.2.4 WiFi lairiba andmeedastussüsteemid

WiFi (Wireless Fidelity) on traadita arvutivõrguseadmeid tootvate firmade alliansi kaubamärk, millega tähistatakse IEEE 802.11 standardile vastavaid sertifitseeritud võrguseadmeid.

2004. aasta lõpuks oli Eestis 430 WiFi leviala ning 2005. aasta lõpuks oli levialasid umbes 690, millest enamus on kasutusel Tallinnas. Levialade arv on eelmise aastaga võrreldes kasvanud üle pooleteise korra ja sellist kasvutempot on oodata ka järgmistel aastatel.

WiFi leviala ulatub kuni paarisaja meetrini ja suurem osa seadmeid töötab loavabas raadiosagedusalas 2,4 GHz, vähesel määral kasutatakse ka raadiosagedusala 5,2 GHz. WiFi pakub andmeedastuskiirust kuni 11Mbit/s (2,4 GHz sagedusalas) ja 54Mbit/s (5,2 GHz sagedusalas), mis on oluliselt rohkem kui GPRS-i (Global System for Mobile Communications) paketraadiosideteenusel ja RAS 1000 raadiosidevõrgus.

Järjest enam on hakatud kasutama andmesideteenust WiFi raadiosidevõrgu vahendusel just tänu suurele andmeedastuskiirusele ja levialade arvu suurenemisele Eestis. WiFi levialad laienesid eelkõige linnades.

Tõuke 5,2 GHz sagedusala WiFi tehnoloogia arengule on andnud Riigi Infosüsteemide Arenduskeskuse poolt käivitatud maapiirkondade internetiseerimise projekt Külatee 3. Aasta jooksul kuulutati Jõgeva maakonnas konkursi võitjaks Kernel AS.

Kokkuvõte

WiFi levialade kasvu on oodata ka järgmistel aastatel nii linnades kui ka maapiirkondades. Tõuke WiFi levialade kasvule on andnud projekt Külatee 3.

11.3 Rahvusvaheline koostöö

11.3.1 Koostöö Rahvusvahelise Telekommunikatsiooni Liidu tasemel

11.3.1.1 Rahvusvaheline Telekommunikatsiooni Liidu raadiosageduste kasutamise registri ajakohastamine

Sideamet jätkas Rahvusvaheline Telekommunikatsiooni Liidu (ITU - International Telecommunication Union) raadiosageduste kasutamise registri ajakohastamist, et tagada registris informatsiooni õigsus Eesti raadiosageduste kasutamise kohta.

ITU raadioeeskirja kohaselt tuleb ITU-t teavitada raadiosagedustest, mille kasutamisele soovib administratsioon saada rahvusvahelist kaitset radiohäirete eest. Eesti kohta on registris kanded juba 90-ndate aastate algusest ning paljud raadiosageduste kasutamise tingimused on selle aja jooksul muutunud. Ajakohastamata informatsioon registris ei taga Eesti kasutajatele reaalselt kaitset ja takistab nende raadiosageduste kasutamist teistes riikides. Sideamet jätkab uute sageduslubade väljastamisel radiohäirete eest rahvusvahelist kaitset vajavate raadiosageduste registrisse kandmist.

11.3.1.2 Ettevalmistused digitaalringhäälingu planeerimise Regionaalsel Raadiosidekonverentsil RRC 06 osalemiseks

Euroopas reguleerib ringhäälingut sagedusalades 174-230 MHz ja 470-862 MHz 1961. aastal ITU egiidi all sõlmitud Stockholm 61 regionaalne kokkulepe. Kuna nimetatud kokkulepe ei arvesta olulisi tehnilisi arenguid seoses digitaaltehnoloogia võimalustega, kutsus ITU Euroopa riikide initsiatiivil digitaalringhäälingu planeerimiseks ja digitaalringhäälingu kokkuleppe väljatöötamiseks kokku regionaalse raadioside konverentsi. Konverentsi esimene sessioon (RRC-04) toimus kevadel 2004 ning teine (RRC-06) toimub 15. maist kuni 16. juunini 2006 Genfis.

Lähtuvalt RRC-04 otsustest jätkasid Euroopa riigid ettevalmistusi RRC06-l osalemiseks kahe suunal.

Esimene suund on uue digitaalse ringhäälingu kokkuleppe projekti ettevalmistamine ITU regulatiivse ja protsessuaalse töögrupi (RPG, Regulatory and Procedural Group) raames, ja Euroopa tasandil, kus oluliseks oli Euroopa ühissetpanekute väljatöötamine Euroopa Elektroonilise Side Komitee töögrupis WG RRC-06, kus osales ka Sideameti esindaja. Euroopa ühissetpanekute lõplik heakskiitmine toimub 2006. aasta alguses.

Teine suund on digitaalse ringhäälingu esialgse plaani väljatöötamine, mille jaoks korraldas ITU kaks planeerimisharjutust, millest esimene viidi läbi juulikuus ja teine ettevalmistused tuli suuremalt jaolt lõpetada aasta lõpuks (teise planeerimisharjutuse tulemused selguvad veebruaris 2006). Ettevalmistused toimusid nii ITU sessioonidevahelise planeerimisgrupi (IPG - Intersessional Planning Group) raames, kus töötati välja planeerimispõhimõtted ja meetodid, kui ka koordinatsiooniläbirääkimistel regionaalselt (Põhjamaade ja SRÜ riikidega) ja kahepoolset (eraldi Läti, Soome ja Venemaa sideadministratsioonidega). Koordinatsiooniläbirääkimiste eesmärgiks oli digitaalringhäälingu sagedusplaanide riikidevaheline kooskõlastamine. Ettevalmistuse käigus otsustas Sideamet loobuda digitaalse raadioringhäälingu (T-DAB - Terrestrial Digital Audio Broadcasting) planeerimisest, seades eesmärgiks kaks maapealse digitaaltelevisiooni (DVB-T - Terrestrial Digital Video Broadcasting) katteala meeterlaine (174-230 MHz) sagedusalas. Kui ITU esimese planeerimisharjutuse tulemusena, mis andis kogu Euroopas väga kesise tulemuse, oli Eestile tagatud vaid kaks üleriigilist katteala (mõnes piirkonnas ka rohkem), siis aasta lõpuks olid saavutatud kokkulepped naabritega, mis tagasid DVB-T jaoks seitse üleriigilist katteala detsimeetersagedusalas (470-862 MHz) ja kaks meeterlainealas.

Kokkuvõte

RRC-06 konverentsi ettevalmistuste raames osales Sideamet nii ITU kui ka ECC töögruppides ning tegi tihedat koostööd naaberriikide sideadministratsioonidega.

Sideameti maksimumeesmärgiks on 2006. aastal 15. maist -16. juunini toimuval Regionaalsel Raadioside Konverentsil tagada Eestile 9 üleriigilist DVB-T katteala. Konverentsil kinnitatakse uus digitaalringhäälingu plaan Euroopa, Aafrika ja Lähis-Ida riikidele.

11.3.1.3 Ettevalmistumine Ülemaailmseks Raadioside Konverentsiks WRC-07

Arvestades Sideameti prioriteeti raadioside valdkonnas (RRC-06 ettevalmistused) piirduti 2005. aastal WRC-07 ettevalmistustes riigisiseste tegevustega eelkõige koostöös Kaitsejõududega ja Euroopa ettevalmistuste passiivse jälgimisega. Kujundati välja põhiseisukohad ja esialgsed prioriteedid arvestades nii tsiviilsageduskasutuse kui ka Kaitsejõudude ja NATO (North Atlantic Treaty Organization) vajadusi. Eestile olulised teemad konverentsil on sagedusala 138-144 MHz kasutamine tulevikus, lühilaine ümberplaneerimine sagedusalas 4-10 MHz (eelkõige Kaitsejõududele küllaldase sagedusressursi tagamine), mereside küsimused (ülemaailmne merepääste ja -ohustussüsteemi

(GMDSS) rakendamine ja mereside sagedusalade kasutusefektiivsuse tõstmine). Aasta lõpu jäi ka osalemise ettevalmistamine WRC-07 Euroopa ühisettepanekuid koostava ECC CPG-07 viiendaks koosolekuks.

11.3.2 Koostöö Euroopa Postside ja Telekommunikatsiooni Administratsioonide Konverentsi tasemel

11.3.2.1 Osalemine Elektroonilise Side Komitee koosolekul

Euroopa Postside ja Telekommunikatsiooni Administratsioonide Konverentsi (CEPT- Conférence Européenne des Administrations des postes et des Télécommunications) Elektroonilise Side Komitee (ECC) plenaaristung toimub kolm korda aastas ning võtab kokku komitee töö- ja projektrühmade tegevused. Vastavalt protseduurireeglitele kiidab ECC heaks tööühmade poolt välja töötatud otsuste projektid peale nende avalikku arutelu, otsustab uute projektrühmade vajaduse ja volituste üle ning annab juhtnööre Komitee allüksustele edaspidiseks tegutsemiseks.

11.3.2.2 Osalemine WGFM ja selle alamtöörühmade töös

11.3.2.2.1 WGFM töögrupi koosolekul osalemine

ECC sagedushalduse töögrupp (WGFM - Working Group Frequency Management) on Elektroonilise Side Komiteele alluv tööühm, mille tegevus on fokuseeritud raadiosageduste planeerimisele, sagedusala kasutamise efektiivsuse tõstmisele ning raadiosageduste kasutamise strateegiliste plaanide väljatöötamisele. Tööühma teemade diapasoone on väga lai, hõlmates nii väikese kiirgusvõimsusega raadioseadmeid, mille tegevusraadius on paar meetrit, kui ka globaalseid kosmosesüsteeme. Kaasaegses maailmas, kus raadiosageduste kasutamisel baseeruv tehnoloogia areneb kiiresti ja erinevates suundades ning toob elektroonilise side turule järjest uusi rakendusi, kuuluvad raadiosageduste kui piiratud ressursi planeerimise küsimused prioriteetsete teemade hulka. Kõrget huvi WGFM tegevuse vastu näitab ka see fakt, et koosolekul osalejaid on üle 100 ning lisaks sideadministratsioonide esindajatele on kaasatud tootjate ning rahvusvaheliste organisatsioonide, nt Euroopa Telekommunikatsiooni Standardite Instituut (ETSI - European Telecommunications Standards Institute), Euroopas lennujuhtimist koordineeriv Eurocontrol, NATO, Euroopa Komisjon, eksperdid.

WGFM töögrupi koosolekud toimuvad kolm korda aastas ning sessioonide vahel jätkub koostöö kirj vahetuse kaudu.

Aastal 2005 töötas WGFM välja mitmeid otsuseid ja soovitusi, mille hulgas on ka 169 MHz sagedusala ümberplaneerimine, põhiprintsiibid UMTS-i (Universal Mobile Telecommunications System - kolmanda põlvkonna mobiiltelefonivõrk) uute sagedusalade kasutamiseks, kosmose- ja paikse raadioside koostöömist sagedusalades üle 20 GHz ning amatöör raadioside kasutamist sagedusalas 7 MHz sätestav regulatsioon.

11.3.2.2.2 PT 38 töögrupi koosolekul osalemine

2005. aastal toimus WGFM-i liikuva maaside temaatikat käsitleva tööühma (PT 38) neli koosolekut, millest Sideamet osales kahel.

Üheks PT 38 päevakava teemaks olid sagedusalas 446 MHz töötavad isiklikuks kasutamiseks mõeldud raadiosaatjate (PMR446 - Professional Mobile Radio 446) kasutustingimuste harmoneerimine. Need raadiosaatjad töötavad sagedusalas 446,1-446,2 MHz ning ei vaja sagedusluba.

PT 38 koosolekul arutati veel teistelgi teemadel, näiteks otseühenduskanal (DMO - Direct Mode Operation) ja õhk-maa-õhk sageduste (AGA - Air-Ground-Air operation) lisakanalite vajaduse väljaselgitamine erinevatele sidesüsteemidele ja vastavate lahenduste pakkumine ning liikuva side süsteemide sageduskasutuse edasine harmoneerimine Euroopas.

11.3.2.2.3 PT 22 töögrupi koosolekul osalemine

PT22 on WGFM-i alamtöörühm, mis tegeleb raadiomonitoringu ja –möötmistega. Sideamet osales ühel WGFM PT22 töökoosolekul, mis toimus 05.-08. aprillil.

Käsitleti muuhulgas:

- 2004. aasta. monitooringukampaaniate tulemusi, milles ka Sideamet osales;
- ribalaiuse ja sageduse uusimaid mõõtemetoodikaid;
- monitooringujaamade andmevahetust;
- Üililairibatehnoloogia (UWB) mõõtmisi;
- Lühilaine diapasooni mürade mõõtmisi;
- GSM-i ja UMTS-i võrkude katvusmõõtmisi;

Koosolekud on alati väga tehnilised ja käsitlemist leiavad raadiomonitoringu ja -mõõtmiste aktuaalseimad aspektid. Eriline väärtus on võimalusel tutvuda teiste riikide kogemustega ja arutada spetsialistidega uusimatest arengutest.

11.3.2.2.4 Euroopa riikide kaitsejõudude ja sideadministratsioonide esindajate vaheline töörühma kohtumine

18. oktoobrist 20. oktoobrini toimus Sideameti ja Kaitseministeeriumi korraldusel Tallinnas CEPT raames rahvusvaheline kaitsejõudude ja sideadministratsioonide esindajate koosolek (CEPT/ECC/ Civil-Military Meeting), millest võtsid osale delegatsioonid 28 Euroopariigist, vaatlejatena 8 organisatsiooni esindajat, sealhulgas Euroopa Raadioside Büroo (ERO - European Radiocommunications Office), NATO ja ETSI eksperdid, kokku üle saja osavõtja.

Koosoleku põhiteemadeks olid raadiosageduste kasutamise ja pikaajalise planeerimisega seotud küsimused ning erinevate militaar- ja tsiviilside tehnoloogiate koostoimimise võimalikkus. Kuna raadiosagedused on piiratud ressurs, siis muutuvad järjest aktuaalsemaks küsimused raadiosageduste kasutamise efektiivsuse tõstmisest. Kohtumine andis nii tsiviil- kui ka militaarpoolele võimaluse välja tuua raadiospektri kasutamise seotud kriitilisemad aspektid ja leida vastuvõetavad lahendusstsenaariumid.

11.3.2.2.5 Osalemine EFIS töörühma töös ja töörühma koosoleku korraldamine Tallinnas

EFIS (ERO Frequency Information System) on avalik andmebaas, mis on mõeldud kasutamiseks kõigile sideadministratsioonidele, raadioseadmete tarnijatele, tootjatele ja raadioseadmete tavakasutajatele. Andmebaasis on teave raadiosagedusala 9 kHz-275 GHz kasutamise kohta infosüsteemiga liitunud riikides, samuti annab andmebaas ülevaate erinevate raadiosaateseadmete kasutamise nõuetest Euroopa riikides, kajastab konkreetsete radioliideste tehnilisi näitajaid, litsentseerimisrežiimi, kehtestatud piiranguid, kasutatavaid standardeid, viiteid asjakohastele ECC otsustele ja CEPT-i soovitudele. Infosüsteemis on ka rahvuslikud raadiosageduste kasutamise reguleerimisega seotud õigusaktid.

Hetkel on andmebaasiga liitunud 25 riiki ning lähemal ajal on oodata uute osalejate liitumist.

Eesti on andmebaasiga liitunud ning osaleb EFIS-e arendamise töörühma ECC/FM/EFIS-MG töös alates 2002. aastast.

Aastal 2004 võeti kasutusele uus EFIS-i versioon 2.0, mille oluliseks uuenduseks on informatsiooni lisamine radioliideste tehniliste parameetrite kohta.

Eesti oli esimene riik, kes võttis EFIS 2.0 kasutusele ning 2004. aasta lõpus sisestas andmebaasi informatsiooni raadioliideste parameetrite kohta.

Tavaliselt täiendab Sideamet andmebaasi kaks korda aastas, et viia andmed vastavusse EFIS-i töörühma koosolekul tehtud otsustega, Eesti raadiosagedusplaaniga ning muude raadiosageduste kasutamist reguleerivate õigusaktidega.

4. märtsil toimus Sideametis ECC/FM/EFIS-MG 12. koosolek, millest võtsid osa 12 riigi sideadministratsioonide esindajad. EFIS-i töörühma koosolekud toimuvad kaks korda aastas. Koosolekute eesmärk on EFIS-i andmebaasi arengu jälgimine, tehniliste probleemide lahendamine ning vajadusel muudatusettepanekute tegemine.

EFIS-i andmebaas asub veebiaadressil <http://www.efis.dk>.

11.3.3 Koordinatsioonilepingute sõlmimine teiste riikide sideadministratsioonidega

Riikidevahelised raadiosageduste koordinatsioonilepingud lihtsustavad tunduvalt raadiosageduste kasutamise koordineerimise protseduuri, lühendavad sagedusloa väljastamise aega ja tagavad raadioseadmete häirevaba töö piirialadel.

Alates 1997. aastast on Sideamet sõlminud mitukümmend koordinatsioonilepingut naaberriikide sideadministratsioonidega ja ka aastal 2005 jätkus koostöö naaberriikide sideadministratsioonidega.

Märtsikuus toimusid läbirääkimised Läti sideadministratsiooni esindajatega. Koosoleku põhiküsimusteks olid liikuvate raadiosidesüsteemide kasutamine VHF ja UHF sagedusalades. Läbirääkimiste tulemustena sõlmiti koordinatsioonilepingud sageduste kasutamiseks sagedusalades 146-176 MHz ja 406,1-410 MHz ning kiideti heaks raadiosageduste koordineerimise meetodika ringhäälingu ja liikuvate raadiovõrkude vahel sagedusalas 47-87,5 MHz. Osapooled leppisid kokku koostööplaani tulevikuks, millest kiiremat lahendust vajavad juurdepääsvõrkude planeerimise küsimused sagedusalas 3,4-3,8 GHz ning lairibasüsteemide koostoimimine sagedusalas 450 MHz.

11.3.4 Koostöö Euroopa Liidu tasemel

Sideamet osales kolmel Raadiospektri Komitee (RSC - Radio Spectrum Committee) koosolekul ja esitas oma seisukohad kolme Raadiospektripoliitika Töögrupi (RSPG - Radio Spectrum Policy Group) koosoleku päevakorrapunktide kohta. RSC põhilised teemad olid liiklusradarite kasutuselevõtmine sagedusalades 24 ja 79 GHz ja radiokohtvõrkude regulatsioon sagedusalas 5 GHz, mille kohta võeti vastu ka vastavad otsused, mis rakendatakse Eestis peale konsultatsiooniperioodi lõppu jaanuaris 2006. Samuti võeti vastu otsus Direktiivi 90/544/EEC tühistamisest ja sagedusala 169,4-169,8 MHz edasisest kasutamisest ning käsitleti ültralairiba (UWB - Ultra Wide Band), komanda põlvkonna mobiilside, 2 GHz satelliitside ja Euroopa Elektroonilise side teenuste radiojuurdepääsu strateegia (WAPECS - Wireless Access Policy for Electronic Communications Services) küsimusi, mille osas töö jätkub järgmisel aastal.

11.3.5 Koostöö NATO tasemel

11.3.5.1 NATO FMSC ja PWG töögrupis osalemine

Alates 2005. aastast hakkas Sideamet osalema NATO spektrihaldamisega tegelevate töögruppide (FMSC - Frequency Management Sub-Committee ja PWG - Policy Working Group) töökoosolekutel. Töögruppides osalevad NATO liikmesriikidest nii kaitsejõudude kui ka tsiviiladministratsioonide esindajad. Töögrupid korraldavad kaitsejõudude sageduskasutust ning loovad võimalused uute tehnoloogiate kasutuselevõtmiseks ja arendamiseks. FMSC ja PWG üheks oluliseks ülesandeks 2005. aastal oli seisukohtade ettevalmistamine ülemaailmseks raadiosidekonverentsiks WRC 2007 ning NATO raadiosageduste kasutamise ühiskokkuleppe (NJFA - NATO Joint Frequency Agreement) rakendamise jälgimine liikmesriikides.

2005. aastal toimus kaks FMSC ja PWG koosolekut.

11.3.5.2 NATO aruandluskoosolek uutele liikmesriikidele

NATO-ga liitumisel oli Eesti üheks kohustuseks Eesti raadiosageduste plaani kooskõlla viimine NJFA sagedusteplaani nõuetega. Sideamet alustas koostöös kaitsejõududega NJFA rakendamisega juba 2000. aastal.

2005. aasta oktoobrikuus toimus NATO aruandluskoosolek uutele liikmesriikidele NJFA rakendamise osas, kus osalesid nii tsiviiladministratsioonide kui ka kaitsejõudude esindajad. NJFA rakendamise osas on Eesti olnud üks edukaimad riike ja koostöös kaitsejõududega on algatatud mitmeid projekte, et luua võimalused olemasolevate NATO sidesüsteemide ja uute tehnoloogiate kasutuselevõtmiseks.

Järgmine aruandluskoosolek toimub oktoobris 2006.

11.4 Koostöö teiste ametkondade- ja organisatsioonidega Eestis

11.4.1 Koostöö Veeteede Ametiga

Igal aastal toimuva side-, otsingute- ja päästeküsimustega tegeleva Läänemere/Barentsi mere regionaalse töögrupi BBRC/COMSAR-i töökoosoleku korraldas Veeteede Amet 26.-28. septembril Tallinnas, kus osalesid Taani, Soome, Läti, Leedu, Norra, Poola, Rootsi, Venemaa ja Eesti mere- ja sideadministratsioonid. Esindatud oli ka Sideamet.

Mereside raadiokanalite arv on piiratud, mistõttu tekivad paratamatult laevadel ja sadamates paiknevates raadiovastuvõtjates vastastikused raadiohäired. Kuna raadioside on ainus võimalus sidepidamiseks veesõidukiga, siis on raadiohäirete vältimine eriti tähtis meresõidu ohutuse tagamisel ja päästeoperatsioonide korraldamisel. Eesti delegatsioon tuli välja initsiatiiviga töötada välja lahendused VHF raadiokanalite (156 MHz sagedusala) kasutamise ümberkorraldamiseks Soome lahes, kuna tiheda laevaliikluse tõttu Tallinna ja Helsinki vahel on raadiohäirete tekke võimalus eriti kriitiline just selles regioonis. Raadiosageduste kasutamise efektiivsuse tõstmise meresides on ka järgmise ülemaailmse raadioside konverentsi WRC 2007päevakorras, mille tulemusena on oodata uute rahvusvaheliste reeglite kehtestamist.

Koosolekul arutati ka riikidevahelist koostööd päästesüsteemide kasutamisel, sh veesõidukite automaatse identifitseerimise süsteem (AIS), merehädä raadiopoiide süsteem (EPIRB) ning globaalne merehädä ja -ohutuse süsteem (GMDSS).

Töökoosoleku kokkuvõtte edastati ka Rahvusvahelisele Merendusorganisatsioonile (IMO – International Maritime Organisation). Järgmisel aastal toimub töögrupi koosolek Soomes.

11.4.2 Koostöö Lennuametiga ja Lennuliiklusteeninduse AS-iga

Seoses elektroonilise side seaduse jõustumisega uuendati koostöölepingut Sideameti ja Rahvusvahelise Tsiviillennunduse Organisatsiooni (ICAO - International Civil Aviation Organisation) esindaja vahel.

Leping määratleb osapoolte ülesanded raadioseadmete häirevaba töö tagamiseks lennuses lennuliikluse teenindamiseks ja lennuraadionavigatsioonis kasutatavate raadioside-, navigatsiooni- ja jälgimisseadmetele sageduslubade andmisel ja koordineerimisel.

11.4.3 Koostöö Eesti Raadioamatöörade Ühingu

Koostöös Eesti Raadioamatöörade Ühingu (ERAÜ) tegi Sideamet MKM-ile ettepaneku viia amatöörraadioside-alane regulatsioon vastavusse Ülemaailmsel Raadiosidekonverentsil WRC 2003 vastu võetud ITU põhikirja ja konventsiooni täiendava raadioeeskirja artiklite 19 (raadiojaamade identifitseerimine) ja 25 (amatöör-raadioside) ning CEPT-i amatöör-raadiojaamade töölubasid ja kvalifikatsioonitunnistusi käsitlevate soovitude T/R 61-01 ja T/R 61-02 muudatustega. Majandus- ja kommunikatsiooniminister kinnitas 28. märtsil määruse nr 37 „Raadioamatöörile kvalifikatsiooni andmise ja raadiosageduste amatöörraadioside otstarbel kasutamise kord“ ja 2. mail määruse nr 49 „Raadiokutsungite moodustamise ja väljastamise kord“.

Sideamet tegi aasta lõpus ettepaneku MKM-ile „Eesti raadiosageduste plaani“ muutmiseks, mis võimaldab kasutada 7100-7200 kHz sagedusala amatöörraadioside otstarbeks vastavalt ECC soovitusel ECC/REC/(05)05 tingimustele.

ERAÜ ettepanekul tegi Sideamet Eesti esindajana ECC regulatiivsete küsimuste töögrupi WG RA koosolekul ettepaneku lihtsustada ECC soovitusel eelnõus sätestatud algklassi amatöör-raadiojaama tööloa eksamitingimusi. Ettepanek leidis toetuse Leedu, Soome, Saksamaa ja Prantsusmaa sideadministratsioonide esindajate poolt ning diskussiooni tulemusena tehti ECC töögrupi WG RA projektirühmale RA6 ülesandeks vaadata läbi kolme raadioamatöörade klassi (HAREC, Novice, Entry) eksaminõuded ja täpsustada need klasside kaupa.

11.4.4 Koostöö Tervisekaitseinspeksiooniga

Elektroonilise side seaduse jõustumine tõi olulisi muudatusi raadiosageduste kasutamise tingimuste tervisekaitse-alase kooskõlastamise korras. Vajadusel tuleb sagedusloa taotlejal endal loa tingimused kooskõlastada rahvatervise seaduses sätestatud korras, mis tähendab, et Sideamet ei pea sagedusloa väljastamisel enam Tervisekaitseinspeksiooni kooskõlastust kontrollima.

Lubatud raadiokiirgusnormide ületamise vältimiseks sõlmisid Sideamet ja Tervisekaitseinspeksioon koostöölepingu, mis määratleb osapoolte ülesanded tervise ja keskkonnaohutuse tagamiseks ning raadiokiirguse normide ületamise vältimiseks raadiosageduste kasutamisel.

Koostöölepingu kohaselt edastab Sideamet Tervisekaitseinspeksioonile raadiosageduste kasutamise seotud informatsiooni, seal hulgas ka CEPT-i või ITU raadiokiirguse mõõtmise regulatsiooni muudatused. Tervisekaitseinspeksioon avalikustab oma veebilehel raadiosageduste kasutamise tingimused ja sagedusloa tingimuste kooskõlastamise korra.

11.4.5 Koostöö kaitsejõududega

Eesti liitus 02. aprillil 2004. aastal NATO-ga. NATO liikmelisus on tekitanud vajaduse eraldada kaitsejõududele täiendavaid raadiosagedusressursse ning sellest lähtuvalt tegeles Sideamet koostöös Kaitseministeeriumi ja Kaitsejõudude Peastaabiga kaitsejõududele vajaliku ressursi tagamisega.

Sideamet osales kolmel Sideameti ja kaitsejõudude ühiskomisjoni koosolekul. Peamisteks teemadeks oli 2007. aastal toimuva ülemaailmse raadiosidekonverentsi WRC 2007 ettevalmistamine ja vajaliku sagedusressurssi tagamine NATO nõuete täitmiseks.

11.4.6 Kultuuriministeeriumi ringhäälingulubade komisjonis osalemine

Sideamet on esindatud ringhäälingulubade väljaandmise komisjonis, mille ülesandeks on nõustada kultuuriministrit ringhäälingulubade väljastamisega seotud küsimustes. Kui 2004. aasta oli komisjonile töörohke, sest uuendada tuli kõik raadioringhäälinguload, siis 2005. aasta kujunes rahulikuks ning enamik küsimusi lahendati kirjavahetuse teel.

ESS-iga muutus ringhäälingusageduste kasutada andmise kord. Uue regulatsiooni jõustamiseks töötasid Kultuuriministeerium ja Sideamet koostöös välja uue protseduuri ringhäälingusageduste kasutadaandmiseks. Uueregulatsioonikohaselt tuli ümbervormistada kõik kehtivad ringhäälinguload - seni ringhäälingulubadega määratud tehnilised tingimused asendati levipiirkondadega ja tehnilised tingimused määrati sageduslubadega.

Sideamet on kahe spetsialistiga esindatud ka ringhäälinguseaduse muutmise töörühmas, mille eesmärgiks on välja töötada eelnõu, millega luuakse õiguslik baas digitaalse ringhäälingu juurutamiseks.

11.4.7 Operatiiv-raadiosidevõrgu konkursi ettevalmistamine

Siseministeeriumi initsiatiivil alustas Piirivalveameti, Politsei ameti, Päästeameti, Teabeameti, Kaitsejõudude Peastaabi ja Sideameti esindajatest koosnev komisjon 2003. aastal operatiiv-raadiosidevõrgu loomise lähteülesande ja tingimuste väljatöötamist, sest seni on iga ametkond kasutanud eraldi võrke, mis on suuremas osas amortiseerunud ning ei võimalda koostööd teiste riiklike struktuuridega.

Komisjoni töö jätkus ka 2005. aastal, mille tulemusena kuulutas Siseministeerium novembrikuus välja riigihanke ametkondadevahelise operatiiv-raadiosidevõrgu tehnoloogia soetamiseks.

Uus võrk peab võimaldama töötada teistest süsteemidest sõltumatult ning vastama Schengeni sidspetsifikatsiooni nõuetele. Hankeleping plaanitakse sõlmida 2006. aastal.

11.5 Sagedushalduse statistika

11.5.1 Sagedusload

Tabel 11

Loa liik	2003 (arv)	2004 (arv)	2005 (arv)
Paigaldamise loa väljastamine ja tingimuste määramine	239	377	Toiminguid ei tehtud.
Raadiosaateseadme paigaldamise loa kehtetuks tunnistamine	59	47	Kõik paigaldusload tühistatud tähtajaga 31.12.2005
Raadiosaateseadme kasutamise loa väljastamine ja tingimuste määramine (Alates 01.01.2005 sagedusload)	941	587	2095
Raadiosaateseadme kasutamise loa pikendamine (Alates 01.01.2005 sagedusload)	1153	1717	717
Ringhäälinguloa taotluse kooskõlastamine	5	294	34

11.5.2 Järelevalve toimingud

Tabel 12

Järelevalve toimingud	2003	2004	2005
A. Tehnilised ülevaatused*	937	193	Alates 1. jaanuarist 2005 tehnilisi ülevaatusi ei tehta
B. Raadiohäirete likvideerimine			
B.1 Mereside- ja lennundussagedused	7	7	15
B.2 Teised raadiohäired	131	154	157
C. Raadiomõõdetoimingute läbiviimine**	3546	3450	7956

* 2004. aastal väljastati uusi raadiosaateseadme kasutamise lube vähem ning seetõttu vähenes ka tehniliste ülevaatuste arv.

** 2004. aasta alguses muutus raadiomõõdetoimingute mõiste, mistõttu ei ole võrreldavad 2003. ja 2004. aasta andmed.

12 Aparatuur

Aparatuuri valdkonna eesmärk on elektroonilise side võrkude harmoneeritud koostöö tagamine ning tarbijate kaitsmine aparatuuri poolt tekitatavate võimalike kahjustuste eest (elektromagnetlained, võimalikud raadiohäired teisele aparatuurile, liiga suur väljatugevus).

Sideamet teavitas üldsust, tarnijaid ja teisi ameteid aparatuurile kehtestatud nõuete muudatustest, vastas rohketele järelepärimistele nii telefoni teel kui ka kirjalikult ning kontrollis regulaarselt aparatuuri, et tuvastada nõuetele mittevastavaid seadmeid.

12.1 Elektroonilise side seaduse jõustamine

Elektroonilise side seaduse jõustumisega viidi Eesti õigusaktid aparatuuri valdkonnas vastavusse Euroopa direktiividega, et tagada kaupade vaba liikumine Euroopa Ühenduse siseturul. Aparatuuri valdkond on täielikult Euroopa tasemel reguleeritud ja Sideametil tuleb täpselt järgida Euroopas toimuvat. Muudatused tõid Sideametile kaasa rea uusi kohutusi ning olemasolevad kohustused osalt muutusid, ühtlustades Sideameti tegevust Euroopa Liidu liikmesriikide sõsarorganisatsioonidega.

Uue kohustusena nii sideteenuste pakkujatele kui ka Sideametile kehtestati liideste tüüpide spetsifikatsioonide avalikustamise ning ajakohastamise kord. Liideste tüüpide spetsifikatsioonid tuleb avalikustada enne sideteenuse osutamise alustamist. Sideettevõtja peab ajakohastama esitatud informatsiooni vähemalt üks kord aastas ning teavitama sellest Sideametit kolme tööpäeva jooksul. Sideettevõtjalt saadud informatsioon on Sideameti kodulehel (http://www.sa.ee/atp/failid/Avaldatud_liidesed.rtf) ning sellest on teavitatud ka Euroopa Komisjoni. Liideste avalikustamisega tagatakse avalikkuse ja terminalseadmete tootjate informeerimine Eesti sideettevõtjate pakutavatest sidevõrgu liideste tüüpidest ja nende spetsifikatsioonidest.

Möödunud aastal ühtlustas Sideamet aparatuuri märgistamise ja vastavusmärgi paigaldamise nõuded ning vastavushindamise ja nõuetele vastavuse tõendamise Euroopa seadusandlusega. Muudatused puudutasid põhiliselt aparatuuri vastavushindamise protseduure ning nõudeid teabele, mis on aparatuuri kasutusjuhendil ja pakendil. Nõuete ühtlustamine lihtsustas suhtlemist aparatuuri tootjate ja maaletoojatega ning Sideameti nõuded on rahvusvaheliselt arusaadavad. Eesti turul võib müüa kõiki tooteid, mis on mõeldud Euroopa turu jaoks ja mis vastavad Euroopa nõuetele.

Kui raadioseadme kasutamine ei ole Euroopa Ühenduses ühtlustatud, peab tootel olema teave, millistes riikides seda kasutada võib. Nõue on põhjendatud kaupade vaba liikumisega Euroopa Ühenduse siseturul. Ka eestlased, sooritades oma oste ükskõik millises liikmesriigis, saavad seejuures juba kauba pakendilt teada, kas seda seadet kodus kasutada tohib või mitte. Sellisel teavitamisel on ka teine oluline pool - paljude laiatarbekaupade, nt laste mänguasjad, lapsevalvurid, juhtmeta audioseadmed jms kasutusnõuded on liikmesriikides erinevad.

Siseturu tõrgeteta toimimise oluliseks tingimuseks on informatsiooni edastamine teistele liikmesriikidele turujärelevalve käigus leitud nõuetele mittevastavast aparatuurist. Selleks on Euroopas välja töötatud ühtlustatud kaitsemeetmete rakendamise mehhanism. Leides turult aparatuuri, mille nõuetele vastavuses Sideametil tekib kahtlus, kontrollib ta aparatuuri nõuetele vastavust ja seejärel võtab tarvitusele kaitsemeetmed, kõrvaldades aparatuuri Eestis turult. Selleks et kõrvaldada nõuetele mittevastav aparatuur Euroopa siseturult, tuleb teavitada teisi liikmesriike. Möödunud aasta tõi Sideametilegi kohustuse rakendada kaitsemeetmeid ja teavitada sellest läbi Euroopa Komisjoni teisi liikmesriike. Samuti saame me teateid teiste liikmesriikides tuvastatud nõuetele mittevastavast aparatuurist, mis võimaldab meil tõhusamalt kontrollida Eesti turgu.

2005. aasta suvel jõustusi Eestist äiendavad nõuded raadioseadmetele, et tagada päästeteenistustele juurdepääs mereõnnetuse ohvritele ja laviiniohvritele. Nõuete kehtestamise põhjuseks oli Euroopa Komisjoni otsuste rakendamine, et tagada päästeteenistustele juurdepääs laviiniohvrite tuvastamise seadmetele ning liikuva mereside või liikuva mere-kosmoseside raadioseadmetele päästeoperatsioonide korraldamiseks. Kui mereohutust tagavate seadmete nõuete vajadus on kõigile ilmselge, siis lumelaviine meil ei ole ja selliste seadmete kasutamise vajadus võib Eesti tingimustes tekitada küsimusi. Antud juhul on tegemist väikeste universaalsete raadiomajakatega, mis on mõeldud kasutamiseks esmajoones mägimatkajatele, kuid kasu on nendest seadmetest ka Eesti oludes. Antud seadmeid saab kasutada erinevatel päästeoperatsioonidel, näiteks eksinud matkajate või jahimeeste otsingul.

Kokkuvõte

Aparatuuri valdkond on täielikult reguleeritud Euroopa direktiivide ja muude Euroopa õigusaktidega. Elektroonilise side seaduse ja selle allaktide jõustumisega 2005.aastal ühtlustusi Eesti nõuded Euroopa nõuetega ning Sideameti ülesanded ja tegevus Euroopa Liidu liikmesriikide sõsarorganisatsioonidega.

12.2 Eelduste loomine raadioseadmete kasutamiseks

12.2.1 Sagedusplaani muutmise ja raadioseadmete nõuete väljatöötamine

Aparatuuri valdkonnas on lubatud erisused Euroopa õigusaktidest raadioseadmete tehniliste nõuete ja kasutamise tingimuste osas, et tagada raadiospektri tulemuslik ja otstarbekas kasutamine, raadiohäirete vältimine või rahva tervise kaitse. Siingi tuleb meil esmajoones lähtuda Euroopa õigusaktidest ja harmoneeritud standarditest ning nende puudumisel võetakse nõuete aluseks ECC dokumendid. Uute tehnoloogiate väljatöötamine on pidev protsess ja uusi tooteid tuleb pidevalt turule, seetõttu on nõuete väljatöötamine raadioseadmetele pidev protsess ja meil tuleb end kursis hoida tehnoloogiamailmas toimuvaga.

12.2.1.1 Tehniliste nõuete väljatöötamine raadioseadmetele

Sideamet töötas välja tehnilised nõudeid raadioseadmetele, mille kasutamiseks ei vajata Sideameti sagedusluba. Kuna kõigil liikmesriikidel on kohustus teavitada enda poolt reguleeritavatest raadioliidestest (raadioseadmete tehnilistest nõuetest) Euroopa Komisjoni, siis saatis ka Eesti ettevalmistatud määruse eelnõu Brüsselisse ja 2004. a aasta lõpuks ei olnud teavitamise protsess veel lõppenud.

R&TTE direktiiv nõuab tehniliste nõuete sätestamist ka neile raadioseadmetele, mille kasutamine toimub sagedusloa alusel. Nõue tuleneb Euroopa Liidu poliitikast muuta raadiosageduste kasutamine läbipaistvaks ja siseturu vajadusest avalikustada liikmesriikide poolt reguleeritavad raadioliidest nii raadioseadmete tootjatele kui kasutajatele.

Praegu puudub Eestis võimalus Euroopa regulatsiooni täielikuks rakendamiseks raadioseadmete tehniliste nõuete osas. Õigusliku aluse loomiseks on vajalik lisada ESS-i §-i 11 volitusnorm, et kehtestada majandus- ja kommunikatsiooniministri määrusega tehnilised nõuded raadioseadmetele, mille kasutamiseks on vajalik sagedusluba.

12.2.1.2 Euroopa Komisjoni otsuste rakendamine

Möödunud aastal ühtlustati Euroopa Komisjoni otsustega raadiospektri kasutus 5 GHz traadita juurdepääsusüsteemidele, sealhulgas raadio-kohtvõrkudele. Komisjoni otsusega reguleeritakse ka 24 GHz raadiosagedusala ajutist kasutust sõidukite lähitoimeradarite jaoks, mida võib kasutusele võtta kuni 30. juunini 2013.a. Pikaajaliseks ja alatiseks kasutuselevõtuks jääb sõidukite lähitoimeradarite ühtlustatud sagedusalaks 79 GHz. Vastav Komisjoni otsus avaldati 2004.a. Otsuste rakendamiseks tegi Sideamet ettepaneku MKM-ile lisada uued raadiosagedusala kasutusviisid Eesti raadiosagedusplaani ja kehtestada seadmete tehnilised ja kasutusnõuded. Kahjuks ei jõutud alustatud tööga lõpule, kuna raadioseadmete nõuete kehtestamise kavatsusest tuleb teavitada Euroopa Komisjoni ning enne positiivse arvamuse saamist eelnõu kohta ei ole lubatud seda avaldada. Aasta lõpuks ei olnud teavitamise protsess veel lõppenud ja Euroopa Komisjoni otsuseid saame rakendada alles 2006. aastal.

12.2.1.3 Liiklusohutussüsteemide seadmed

ETSI/ERM-i (Electromagnetic Compatibility and Radio Spectrum Matter - Elektromagnetilise ühildatavuse ja raadiospektri juhtumitega tegelev komitee) koosolekul novembris tutvustasid uute tehnoloogiate väljatöötajad uusi intelligentsete transpordisüsteemide (lühendatult ITS) liiklusohutussüsteeme. Suur osa neist uutest süsteemidest on vägagi „tundlikud“ teemad nii tootjatele (keerukas tehnoloogia, uued tehnilised lahendused) kui ka administratsioonidele (raadiosageduste kasutamine, regulatsioon), sest uued raadiosagedused tuleb kasutusele võtta uutel tingimustel. Tulemas on mobiilsed WiMax-i rakendused, UWB (Ultra Wide Band - ultra lairiba) süsteemid, CALM (Communications, Air-interface, Long and Medium range - kauge ja keskmise ulatusega raadioside) Quasi (Continuous Communications for and between vehicles - nii liiklusvahenditevaheline kui ka liiklusvahendite ja tee infrastruktuuridevaheline pidev side) sidesüsteemid ja satelliitside rakendused ITS-ile. Suur osa Euroopas ühtlustatud režiimil kasutamiseks välja töötatud rakendusi põhineb 5 GHz raadiosageduste kasutamisel. ETSI/ERM-i töökoosolekul leiti, et enne standardite väljatöötamist on vaja CEPT-il läbi viia koostoimeuuringud. Kuna tegemist on uute perspektiivsete süsteemidega, siis järgmistel aastatel on oodata nende teemade töössevõtmist.

12.2.1.4 Meresideseadmete nõuete ühtlustamine

Meresideseadmete nõuete ühtlustamine ei puuduta ainult Euroopat, seda tööd tuleb teha ülemaailmselt. Eriti suurt tähelepanu on Euroopa Komisjon pööranud mereohutusseadmetele andes välja Euroopa Komisjoni otsused juurdepääsu tagamiseks päästeteenistustele. Kõik vastavasisulised otsused on rakendatud ka Eestis. Meresideseadmete täiustamine ja nõuete ühtlustamine toob kaasa uute nõuete ning harmoneeritud standardite koostamise vajaduse.

2005. aastal täiustati nõudeid ülikõrgsagedusalas töötavatele meresideseadmetele: uuendusena võeti kasutusele kitsad (12,5 kHz) kanalid, mis võimaldavad raadiospektrit efektiivsemalt kasutada. ETSI ERM-il valmisid miinimumnõuded laevadel kasutatavatele ülikõrgsageduslikele (VHF - Very High Frequency) raadiosaatjatele ja vastuvõtjatele, mis edastavad kõnet ja digitaalset selektiivset väljakutset (DSC - Digital Selective Calling). Nõuded töötati välja nii 25 kHz kui ka 12,5 kHz laiuste kanalite kasutamiseks. Standardi nõuded on vastavuses Rahvusvahelise Mereorganisatsiooni (IMO - International Maritime Organization) nõuetega.

12.2.1.5 Ultralairiba raadioseadmete nõuete ettevalmistamine

Hoo on sisse saanud Euroopa ühtlustatud nõuete väljatöötamine ultralairiba (UWB) raadioseadmete kasutamiseks. UWB on väga laia raadiosagedusala väga madala spektraaltihedust kasutav

andmeedastuse tehnoloogia, millel on palju eeliseid praegu kasutusesoleva tehnoloogia ees. Madal võimsuse spektraaltihedus vähendab raadiohäirete tekitamise tõenäosust tavapärasele raadiosidele ja lai sagedusriba võimaldab väga suurt andmeedastuskiirust. UWB laiem rakendamine Euroopas nõuab siiski põhjalikke uuringuid, et vältida raadiohäirete tekitamist kasutuselolevatele raadiosideteenistustele. Teemaga tegelevad nii Euroopa Komisjoni komiteed kui ka ECC töörühmad. ETSI on alustanud süsteemi kirjeldavate dokumentide ja harmoneeritud standardite koostamisega. Spetsiaalsed töörühmad UWB seadmete nõuete, mõõtemetodite ja standardite väljatöötamiseks on loodud ECC-s ja ETSI ERM-is. Sideamet jälgis nimetatud töörühmade tööd ning osales uute ECC ja ETSI dokumentide väljatöötamisel.

Kõige kaugemale on nõuete ja katsemetodite väljatöötamisega jõutud mahutite taseme määramise radaritega. Seadmed on mõeldud kasutamises kinnises konteineris nt keskkonnaohtlike ainete nivoo kindlaksmääramisel. Samas ei tohi unustada, et samad seadmed on kasutatavad ka lahtiste veekogude veetaseme seirel, sellega tuleb arvestada nõuete väljatöötamisel ja regulatsiooni kehtestamisel. Ettevalmistamisel on nõuded UWB sensoritele ehitusmaterjalide analüüsiks ja klassifitseerimiseks, objektide klassifitseerimiseks ning objektide jälitamiseks.

Möödunud aasta viimasel ETSI ERM-i koosolekul esitles projekti EUROPCOM (Emergency UWB Radio for Positioning and Communications - ultralairiba raadio (tehnoloogia) positsioneerimiseks ja sideks päästeteenistustele) esindaja uut tehnoloogiat, mille alusel kavandatakse suhteliselt suure võimsusega UWB seadmetest koosnevat süsteemi päästeteenistustele. Süsteem on ettenähtud kasutamiseks päästetöödel kannatanute leidmiseks kinnistest ruumidest nt tulekahjude, varingute korral ja võimaldab nii sidet kui positsioneerimist. UWB radaritel on eelised kitsasriba-süsteemide (nagu GPS või Galileo) ees just siseruumides kasutamisel, lisaks on need positsioneerimisseadmed väga täpsed ja võimaldavad leida päästetöötajaid suitsust ja rusude vahelt, samaaegselt nendega suheldes. ERM-i delegaadid soovitasid tehnoloogia väljatöötajatel võtta ühendust CEPT-i sagedushaldusega tegelevate töörühmadega. ERM alustas uut UWB süsteemi kirjeldava dokumendi ettevalmistamist.

12.2.2 Aparatuuri kasutusvõimaluste laiendamine

Jätkusid 2004. aastal CEPT-i töö raames käivitatud projektid GSM-i seadmete kasutusala laiendamiseks ja Interneti võimaldamiseks laevadel ja lennukitel. Regulatsiooni väljatöötamisele kaasati ka ETSI ja Euroopa Komisjoni töörühmad, mille töös ka Sideamet aktiivselt osaleb, et tagada Eesti huvide kaitse.

Teravalt tõstatati probleemid, mis on seotud GSM-i tugijaamade kasutamisega lennukite pardal, et võimaldada reisijatel lennu ajal kasutada mobiiltelefone. Suhtlus Maaga toimub satelliitide vahendusel. Välja pakutud süsteem sisaldab „jammerite“ (raadioside segajate) kasutamist, et vältida telefonide registreerumist maapealsetes võrkudes. Nende süsteemide kasutamine on Euroopa õigusaktidega ja seega ka liikmesriikides lubatud vaid kaitseotstarbeks, siit tulenevad probleemid regulatsioonis. Probleemide lahendamiseks alustas CEPT-i töörühm 2004. aasta algul teiste raadiosideteenistustega koostoimeuuringuid, mis lõpetati aasta lõpuks. Regulatsiooniküsimused, sealhulgas maksustamise ja võrkudega seonduv, oli arutlusel nii WGRA-l kui ka TCAM-il (Telecommunications Conformity Assessment and Market Surveillance Committee - Euroopa Komisjoni Telekommunikatsiooniseadmete Vastavushindamise ja Turujärelevalve Komitee). Nii standardite kui ka regulatsiooni väljatöötamisel tuleb arvestada ka sellega, et lennukid ei lenda mitte ainult Euroopa õhuruumis, tuleb arvestada ka ülemaailmsete nõuetega. Novembrikuus lepitati ETSI ERM-il kokku põhimõtted standardite, sh harmoneeritud standardi väljatöötamiseks õhusõidukite pardal kasutatavatele GSM seadmetele ja alustati harmoneeritud standardite koostamisega. Regulatsiooniga tegelevad töörühmad plaanivad oma töö samuti lõpetada 2006. aastal. Uue

projektina alustasid samad töörühmad regulatsiooni väljatöötamist GSM-i seadmete kasutamiseks laevade pardal.

Suhteliselt valutult ja kiiresti toimus samades töörühmades regulatsiooni väljatöötamine Interneti kasutamise võimaldamiseks lennukite ja laevade pardal. Aasta jooksul valmis nii CEPT-i regulatsioon kui ka harmoneeritud standardid. Vastavad muudatusettepanekud tehti ka Eesti õigusaktidesse ja need jõustuvad 2006. aasta algul.

12.2.3 ESS-i käsitlusala laiendamine maapealsete lennujuhtimisseadmega

Möödunud aastal jõustus uus Euroopa regulatiivne raamistik maapealsetele lennujuhtimisseadmetele. Varem lennunduse valdkonda kuulunud lennujuhtimisseadmete ohutus- ja raadionõuded kuuluvad alates 2005. aasta 20. oktoobrist elektroonilise side valdkonda. Seoseid Euroopa regulatiivse raamistiku erinevate valdkondade – lennundus, elektrooniline side ja siseturu regulatsioon – õigusaktide vahel on keerulised ning õiguslike probleemide lahendamisel lähtusime TCAM-i poolt koostatud juhiseist. Vastavad muudatusettepanekud tehti ka ESS-i. Sideametile töid muudatused kaasa uue koostööpartneri aparatuuri valdkonnas - Lennujuhtimisteenistuse AS-i. Lennujuhtimisseadmete nõuete turujärelevalve raames teeme koostööd Tolli- ja Maksuametiga.

Kokkuvõte

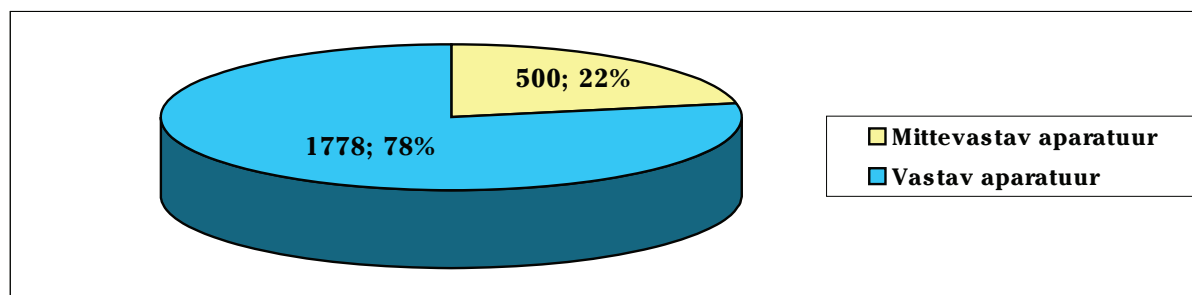
Eelduste loomisel raadioseadmete kasutamiseks Eestis pole oluline ainult raadiosageduste eraldamine uutele raadiosideteenistustele. Nõuded raadioseadmetele mille kasutamiseks pole vaja sagedusluba töötati välja 2005. aastal, tehniliste nõuete välja töötamine raadioseadmetele, mille kasutamiseks on vajalik sagedusluba seisab ees järgmistel aastatel.

Nõuete väljatöötamine raadioseadmetele on pidev protsess. Sideametil tuleb end kursis hoida nii tehnoloogiamaailmas toimuvaga kui ka CEPT-i ja Euroopa Komisjoni regulatiivse raamistikuga.

12.3 Aparatuur Eesti turul

12.3.1 Järelevalve

2005. aastal nõuetele mittevastava aparatuuri avastamiseks läbiviidud 748 reidi käigus kontrolliti 2278 seadet. Kontrollitud aparatuurist tuvastati puudusi 500 korral, mille hulgast 12 juhul puudus CE-märgistus, 315 puudus vastavusdeklaratsioon ning 210 seadmel puudus teave Eestis kasutamise kohta. 70 seadme puhul ei olnud esmasel kontrollil tuvastatav tema töösagedus.

Joonis 44 Seadmete kontrollimise tulemused 2005. aastal

Kontrollitud aparatuurist oli 40% mänguasjad, peamiselt raadioteel juhitud autod. Lisaks kontrolliti alarmseadmeid, lapsevalvur, juhtmeta audioseadmeid, juhtmeta telefone, kaugjuhtimisseadmeid,

raadiotelefone, juhtmeta uksekellasid, juhtmeta arvutiseadmeid (hiired, klaviatuurid ning võrguseadmeid) ja teisi raadiosagedusi kasutavaid seadmeid.

Kõige enam puudusi tuvastati mänguasjadel, kontrollitutest ligi pooltel - 47%, teiste seadmete puhul ei ületanud puuduste osakaal 10%.

Võrreldes 2004. aastaga on nõuetele mittevastava aparatuuri osakaal turul tõusnud ligi 7%. Peamiseks põhjuseks on jätkuv õigusaktide vastavusse viimine Euroopa Liidu õigusaktidega, millega on muutunud nõuded aparatuuriga koos esitatavale (pakend, kasutusjuhend) teabele.

12.3.2 Üleeuroopaline turujärelevalve kampaania

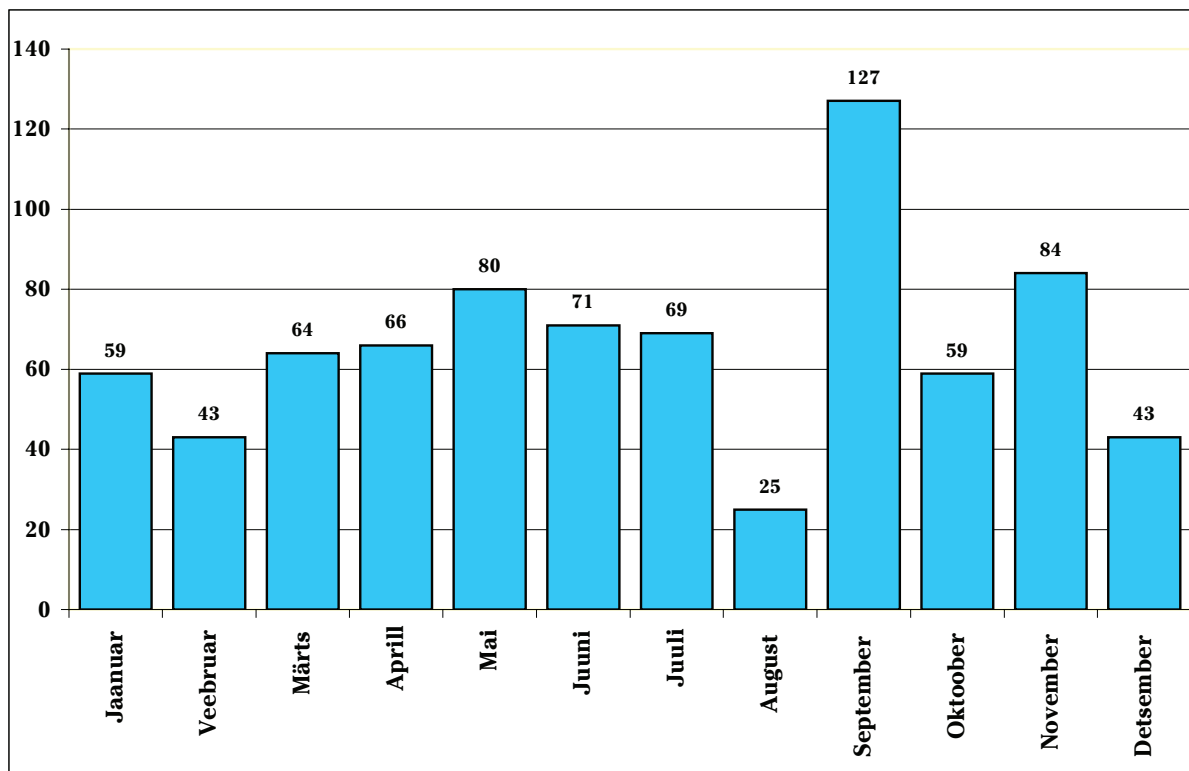
1. septembril 2005 algas teine üleeuroopaline turujärelevalve kampaania, kus Eestit esindab Sideamet. Kampaania eesmärgiks on välja selgitada Euroopa turul oleva aparatuuri vastavus tehnilistele nõuetele, küsides tootjatelt aparatuuri tehnilist dokumentatsiooni ning hinnates aparatuuri vastavust harmoneeritud standarditele ja kasutades sealjuures akrediteeritud testimislaborid. 2005. aasta lõpuks kogus Sideamet informatsiooni aparatuuri kohta, mille nõuetele vastavuses kahtleme ning mida kontrollime kampaania käigus.

Kampaania tegevus jätkub 2006. aastal, mil on plaanis tootjatelt välja nõuda aparatuuri tehniline kirjeldus ning tellida aparatuuri nõuetele vastavuse kontrollimiseks hindamisteenus akrediteeritud laborilt.

12.3.3 Teavitused raadioseadmete turule laskmise kavatsusest

Sideamet võtab teavitusi vastu alates liitumisest Euroopa Liiduga. 2005 aastal laekus Sideametisse 790 teavitust, mis teeb keskmiselt umbes 65 teavitust kuus. Võrreldes 2004. aastaga on laekumiste osakaal kasvanud 16%.

Alates 1. maist 2004 on Sideamet vastu võtnud kokku 1207 teavitust. Sideamet vastab igale teavitustele, lisades omalt poolt teabe aparatuuri kasutamise võimaluse kohta Eestis.

Joonis 45 Teavitused raadioseadmete turulelaskmise kavatsustest kuude lõikes

12.4 Standardimine

Sideamet on Euroopa Telekommunikatsiooni Standardite Instituudi täisliige rahvusliku standardiorganisatsioonina alates 1998. aastast. Sellega kaasneb vastutustelemunikatsioonialase standardimise eest Eesti riigis ja kohustus osaleda Euroopa standardiorganisatsiooni töös. Oluline on teha ETSI standardid kättesaadavaks asjahuilistele.

Sideameti kodulehel on avaldatud arvamusküsitlusel ja hääletusel olevate standardikavandite loetelu koos võimalusega alla laadida standardikavand ja avaldada arvamust. ETSI standardikavandite hääletus toimub paralleelselt nii Eestis kui ka ETSI-s. See võimaldab ETSI standardi Eesti standardiks üle võtta vahetult pärast standardi avaldamist Euroopa standardiorganisatsiooni poolt.

Sideamet vastutab ETSI standardite ülevõtmise eest Eesti standarditeks. Koostöös Eesti Standardikeskusega on Eesti standardiks üle võetud rohkem kui 2000 ETSI standardit. Koostöö tõhustamiseks võimaldas Eesti Standardikeskus möödunud aastal Sideametile juurdepääsu standardite andmebaasile, seetõttu vaatasime üle ka omavahelise koostöölepingu ja uuendasime seda.

Väga oluline on Euroopa direktiividega harmoneeritud standardite ülevõtmine Eesti standardiks. 2005. aasta lõpuks oli Eesti standardiks üle võetud ligi 99 % kõigist Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiivi 99/5/ EÜ (R&TTE direktiivi) alusel harmoneeritud ETSI standarditest. Täna on eesti keelde tõlgitud ja ETSI-le avaldamiseks edastatud kõigi selle direktiivi alusel harmoneeritud standardite pealkirjad. Direktiivi 1999/5/ EÜ aluste standardite loetelu koos eestikeelsete pealkirjadega avaldati viimati Euroopa Liidu Teatajas oktoobrikuus 2005.

Sideameti üheks ülesandeks on ka Eesti riiklikusse standardimiskavasse ettepanekute tegemine ning sellesse lülitatud elektroonilise side alaste standardite tõlkimise korraldamine. Rahvusvaheliste

standardite tõlkimise vajadus tuleneb eelkõige tehnilise normi ja standardi seadusest, millega sätestatakse õigusaktides kohustuslikuna sätestatud standardite eesti keelde tõlkimise nõue. 2005. aastal korraldas Sideamet kahe õigusaktis viidatud kaabellevi standardi tõlkimise.

Kokkuvõte

Sideameti eestvedamisel võetakse ETSI Euroopa standardid üle Eesti standardiks ning õigusaktiga kohustuslikuks tehtud standardid tõlgitakse eesti keelde.

12.5 Rahvusvaheline koostöö aparatuuri ja standardimise valdkonnas

12.5.1 Rahvusvahelistes töögruppides osalemine

Aparatuuri nõuded põhinevad enamasti harmoneeritud standarditel ja see on põhjuseks, miks Sideamet osaleb aktiivselt ETSI tehnilise komitee ERM tegevuses. Töö tehnilises komitees annab Eestile võimaluse olla kursis tehnoloogia arengutega ning samas öelda sõna sekka ka uute seadmete nõuete väljatöötamisele.

Üheks olulisemaks töögrupiks, kus Sideamet osaleb, on Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiivi 1999/5/EÜ radioseadmete ja telekommunikatsioonivõrgu lõppseadmete ning nende nõuetekohasuse vastastikuse tunnustamise (R&TTE direktiivi) rakendamiseks loodud Euroopa Komisjoni Telekommunikatsiooniseadmete Vastavushindamise ja Turujärelevalve Komitee (TCAM). TCAM-il tehtud otsused on kohustuslikud kõigile liikmesriikidele. Sideamet avaldas arvamust ja kaitses Eesti seisukohti mitmete problemaatiliste küsimuste lahendamisel.

Alates 2004. aasta maikuust osaleb MKM Euroopa Komisjoni Sidekomitee (COCOM - Communications Committee) töös. Sideamet osaleb COCOM-i standardimise ekspertgrupi töös.

Aasta lõpuks valmis Euroopa Komisjoni Sidekomitee COCOM-i standardimise ekspertgrupi ja ETSI koostöös elektroonilise side võrkude ja teenuste standardite loetelu (raamdirektiivi 2002/21/EC artikkel 17 alusel). Sideamet osales ekspertgrupi töös kirja teel, esitades ettepanekud standardite loetelu koostamise kriteeriumite väljatöötamise ning standardite valiku kohta. Standardimise ekspertgrupp lõpetab oma töö eeldatavasti järgmisel aastal standardite loetelu ilmumisega Euroopa Liidu Teatajas (ELT).

Loetelu asendab 2002. aastal ELT-s avaldatud standardite loetelu. Liikmesriigid peavad kaasa aitama loetelus esitatud standardite kasutusele võtmisele. Loetelu kriteeriumite väljatöötamisel määrati kindlaks, et kõrgeima prioriteediga on sidumis- ja juurdepääsuteenuse ning teenuse kvaliteedi standardid. Standardeid võrkudele ja teenustele, mille edasiarendamisega enam ei tegeleta, loetelusse ei kanta. Samuti on välja jäetud standardid uutele võrkudele ja teenustele, mille areng on alles algfaasis.

Uus loetelu ei ole jaotatud kohustuslikeks ja vabatahtlikeks standarditeks, nagu oli varasemas standardite loetelus, ja on tunduvalt lühem. Loetelu peatükkides on esitatud järgmiste valdkondade standardid:

- transparentne ülekandemaht (transparent transmission capacity);
- üldkasutatavad kasutajaliidesed (publicly offered user interfaces) (NTP) (standardid puuduvad);
- sidumine ja juurdepääs (interconnection and access) (13 standardit);
- teenused ja võimalused (services and features);
- numbrikasutus ja adresseerimine (numbering and addressing) (standardid puuduvad);
- garanteeritud teenuse kvaliteet (quality of service) (7 standardit);

- elektroonilise side standardid sidevõrkudele digitaalsete leviedastusteenuste ja nendega kaasnevate võimaluste jaoks (Standards for electronic communications networks established for the distribution of digital broadcasting services including their associated facilities) (peatükk on loetelust välja jäetud).

Informatiivses lisas on esitatud standardid, mille kasutamine on kohustuslikuks tehtud Euroopa teiste õigusaktidega. Sii kuuluvad komisjoni otsuse 2003/548/EC alusel püsiliinide standardid (seitse standardit), toodud on ka viide universaalteenuse direktiivi artiklites 11 ja 22 viidatud nõuetele (standardeid nimetamata).

12.4.2 Koostöö teiste liikmesriikide administratsioonidega

Koostöö teiste riikide sideadministratsioonidega, eriti Soome, Saksa ja Leeduga toimus möödunud aastal kirja teel ja rahvusvahelistes töögruppides.

Saksa kolleegid nõustasid meid tehniliste nõuete väljatöötamisel. Suure riigina on neil ka suuremad võimalused erinevates töögruppides osalemiseks nii rahalises mõttes kui ka vastava kvalifikatsiooniga tööjõu osas. Soome kolleegide poole oleme pöördunud küsimustega, mis puudutavad Euroopa õigusaktide rakendamist. Oleme alati saanud neilt täpseid, kiireid ja asjakohaseid vastuseid, mis on meid aidanud nii nõuete väljatöötamisel kui ka nende rakendamisel.

Leedu administratsioon tutvustas Sideametile oma akrediteeritud katselaborit ja võimalusi hindamisteenuse osutamiseks. ESS-i rakendamisega on ka Sideametil kohustus hindamisteenuse tellimiseks aparatuuri nõuetele vastavuse kontrollimiseks. Üks võimalus on tellida vastav teenus Leedust. Kuna hindamisteenuse kulude hüvitamise regulatsioon jõustus alles 2006. aasta esimestel päevadel jääb ka selle rakendamine järgmisesse aastasse.

Kokkuvõte

Koostöö tulemusena saab Sideamet kaasa rääkida Euroopa harmoneeritud standardite ja regulatsiooni väljatöötamisel. Rahvusvahelisest koostööst ja kogemusest saadud teadmisi saab Sideamet kasutada Eesti regulatsiooni ühtlustamisel Euroopa regulatsiooniga.

13.Postsideturg

Postiseadus sätestab nõuded osutatavatele postiteenustele ning riikliku järelevalve teostamise korra. Postiseaduses on olulisel kohal universaalse postiteenuse osutamise kohustuse reguleerimine, millega tagatakse kindla kvaliteedi ja üksiksaadetistele ühtse ja mõistliku hinnaga kogu Eesti Vabariigi territooriumil kõigile kättesaadava postiteenuse osutamine.

13.1 Turu ülevaade

Postsideturul eristus 2005. aastal neli suuremat turusegmenti: universaalne postiteenus, kullerposti teenus, AS-i Eesti Post (edaspidi Eesti Post) muud postiteenused ja otsepostituse teenus. Lähtuvalt postiseadusest saab eristada ka üle 10 kg kaaluvate postipakkide siseriiklikku edastamise ning hübriidposti teenuse, kuid need turusegmenid olid nii mahult kui ka käibelt väga väikesed, mistõttu neid segmente edaspidi ei vaadelda.

Eesti Posti muud postiteenused hõlmavad sularaha siiret ning sularaha siirde teenuse hulka kuulub muuhulgas riiklike pensionide, abirahade ja toetuste väljamaksmine posti vahendusel. Pensionide, abirahade ja riiklike toetuste väljamaksmise kohta on Eesti Postil koostööleping Sotsiaalkindlustusametiga ning Eesti Post osutab ainsana sellist teenust.

Kokku osutas 2005. aasta lõpuks ühte või mitut erinevat postiteenust 32 ettevõtjat.

Tabel 13

Postiteenus	2004. a	2005. a
Universaalne postiteenus	1	1
Kullerposti teenus	23	31
Otsepostituse teenus	3	3
Hübriidpost	1	1
Üle 10 kg kaaluvate postipakkide siseriiklik edastamine	1	1
Muud postiteenused	1	1

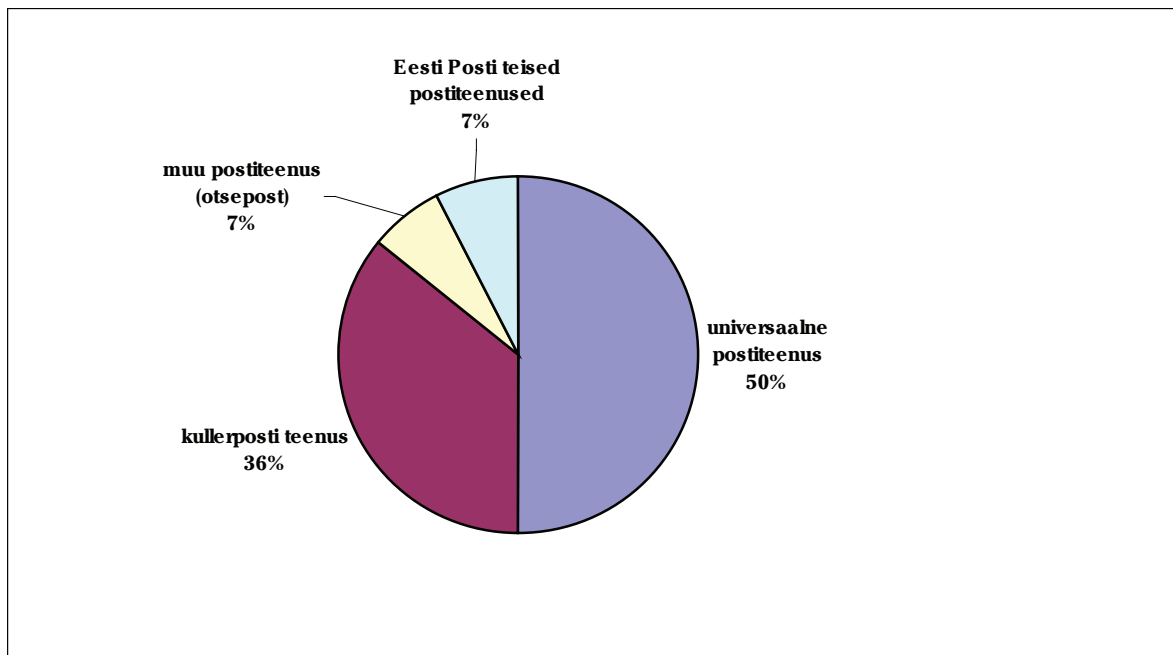
Postiteenuste osutajate arv seisuga 31. detsember

Novembrikuus esitas Eesti Post kui ainuke hübriidpostiteenuse osutaja taotluse antud teenuse osutamise lõpetamiseks alates 1. jaanuarist 2006.

13.1.1 Turu maht

Postituru käive on aastatega pidevalt kasvanud. Aastane postituru käibe kasv oli 115,9 miljonit krooni. Tõusnud on kõikide teenuste gruppide käibed.

Kui võrrelda nelja suuremat turusegmenti aastatel 2004 ja 2005, siis 2004. aastal moodustas universaalse postiteenuse käive 54%, otsepostituse teenuse käive 3%, kullerposti teenuse käive 35% ja Eesti Posti muude postiteenuste käive (sh sularaha siire) 8% kogu postituru käibest. Võrreldes 2004. aastaga toimusid 2005. aastal järgmised muutused turujaotuses: universaalse postiteenuse turuosa vähenes 4%, kullerposti teenuse turuosa suurenes 1%, Eesti Posti muude postiteenuste ja sularaha siirde turuosa vähenes 1% ning otsepostituse teenuse turuosa suurenes 4%

Joonis 46 Turujaotus postiteenuste käibe järgi 2005. aastal

13.1.2 Uued postiteenuse osutajad

2005. aastal lisandus kaheksa uut kullerposti teenuse osutajat: M&M Militzer and Münch Baltica OÜ, FIE Rita Ternos, Sky Baltic OÜ (edaspidi Sky Baltic), GlobexService OÜ (edaspidi GlobexService), OÜ Ida-Viru Kuller (edaspidi Ida-Viru Kuller), A-Kullermees OÜ, Johanna Kuller OÜ, AS Express Post (edaspidi Express Post)¹.

Kokkuvõte

Postiteenuste turumaht kasvas ligi 115,9 miljonit krooni. Kõige suurema osa moodustas universaalne postiteenus – 50%, järgnes kullerposti teenus 36%-ga.

2005. aastal lisandus kaheksa kullerposti teenuse osutajat. Kokku tegutses 2005. aasta lõpuks postiteenuste turul 32 ettevõtjat.

13.1.3 Universaalse postiteenuse turusegment

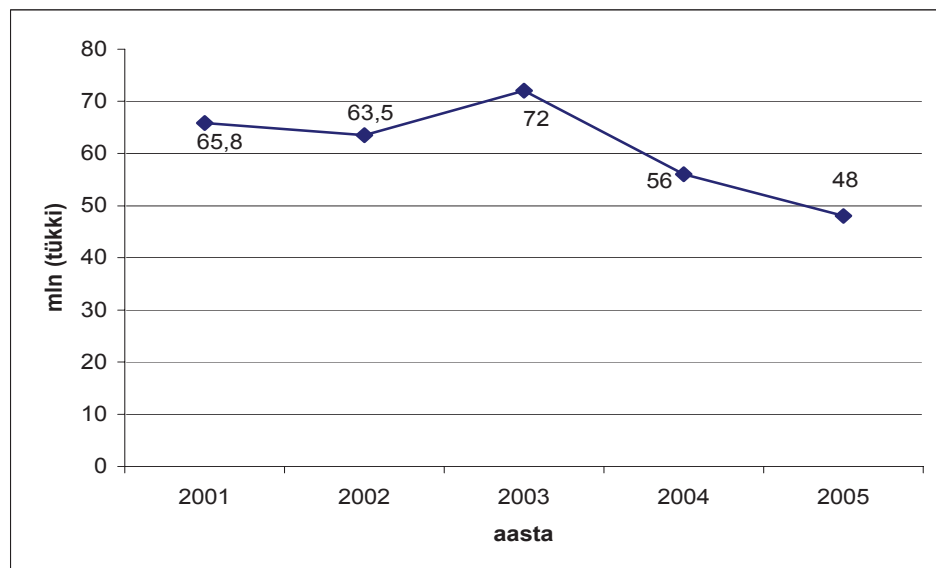
Universaalse postiteenuse turul tegutseb üks ettevõtja - Eesti Post, kelle tegevusluba kehtib 16. juulini 2007. Universaalne postiteenus moodustas 2005. aastal 47% kogu ettevõtte realiseerimise netokäibest, millest omakorda 59% oli kuni 2 kg kaaluvate kirjade siseriikliku edastamise käive.

13.1.3.1 Kirjaturu areng

Kui 2002. aastal toimus nii siseriiklike kirjade kui ka pakkide edastamise mahu langus, siis 2003. aastal mõlemad näitajad taas tõusid. Edastatud kirjade hulk kasvas 2003. aastal 8,5 miljoni tüki võrra. 2004. aastal aga kirja mahud vähenesid olulisel määral - ligi 15,1 miljonit tükki. Siinkohal tuleb tähelepanu pöörata asjaolule, et 2004. aastal eraldati siseriiklike kirjade statistika alt otsepostituse teenus ning ELS Ekspress Kullerteenuse lihtsaadetised (edaspidi ELS lihtsaadetis), mille kaasamisel arvestusse oleks kirjade mahuks 2004. aastal kujunenud 75,4 miljonit tükki. Seega võib öelda, et tarbijatele edastatud kirjade arv 2004. aastal kasvas.

¹ Express Post on 2003. aastal registreeritud otsepostituse teenuse osutajana.

2005. aastal toimus kirjamahtude langus 8 miljonit tükki.

Joonis 47 Edastatud kirjade arvu võrdlus aastatel 2001-2005

Rahvusvahelise kirja edastamise teenust iseloomustas 2005. aastal mahu vähenemine. Vähenes nii lähetatud kui ka vastu võetud kirjade hulk. Välismaale lähetatud postipakkide arv, võrreldes eelmise aastaga, suurenes mõningal määral ning välismaalt Eestisse saadetud postipakkide arv jäi samaks.

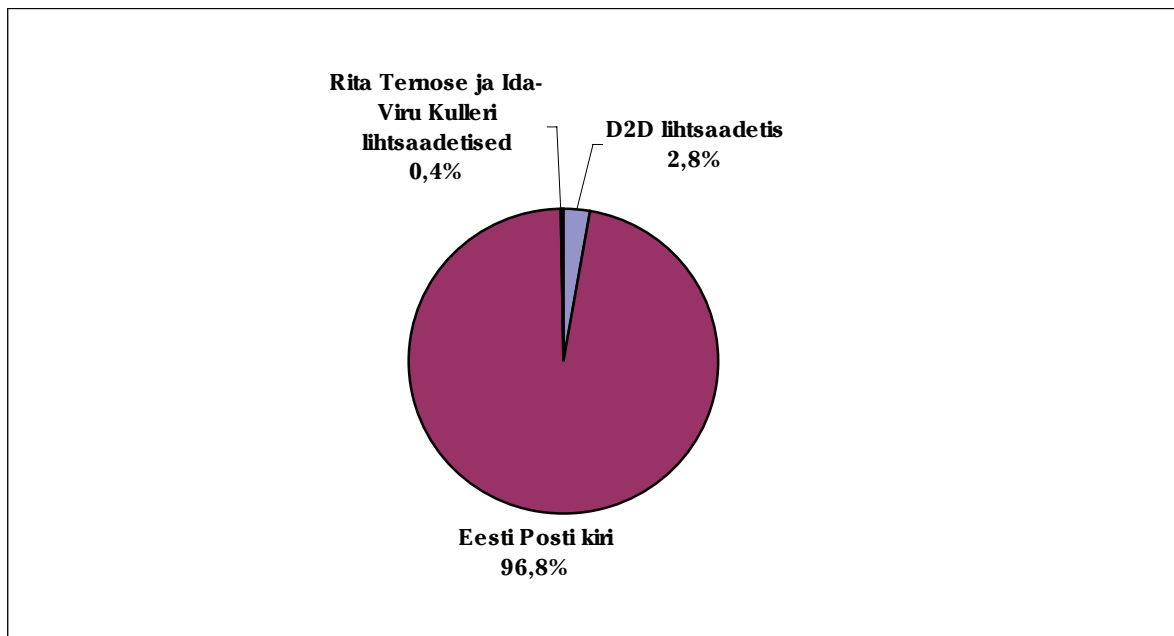
Tabel 14

Aasta	Siseriiklik (miljon tükki)		Rahvusvaheline (miljon tükki)			
			lähetatud		vastu võetud	
	kirisaadetised	Pakk	kirisaadetised	pakk	kirisaadetised	pakk
2001	65,8	1,4	4,5	0,03	10,2	0,05
2002	63,5	0,5	4,8	0,03	14,1	0,9
2003	72	0,7	3,7	0,03	10,8	0,7
2004	56	0,8	4,4	0,05	6	0,7
2005	48	1,2	3,7	0,08	5,7	0,7

(Allikas: Eesti Post)

Eesti Posti kirjade ja postipakkide mahtude võrdlus aastatel 2001-2005

Kirjaturu analüüsi juures on oluline märkida, et Eesti Posti kirjateenusega konkureerib ka teisi väiksemaid teenuseosutajaid, näiteks nagu D2D OÜ (edaspidi D2D), FIE Rita Ternos ja Ida-Viru Kuller, kes väljastavad kullerposti saadetisi ilma vastuvõtjalt allkirja võtmata. Neist suurim teenuseosutaja 2005. aastal oli D2D. Kui võrrelda Eesti Posti kuni 2 kg kaaluvate siseriiklike kirjade mahtu teiste ettevõtjate teenuste mahtudega, siis D2D kirjaturu osakaal moodustas ca 3% ja teiste ettevõtjate osakaal jäi alla 0,5%.

Joonis 48 Ettevõtjate osakaal kirjaturul 2005. aastal

Kokkuvõte

Universaalse postiteenuse turul tegutseb ainult Eesti Post. Universaalne postiteenus moodustas 2005. aastal 47% kogu ettevõtte realiseerimise netokäibest, millest omakorda 59% oli kuni 2 kg kaaluvate kirjade siseriikliku edastamise käive.

2005. aastal Eesti Posti kirjade mahud vähenesid ligi 8 miljonit tükki.

Rahvusvahelise kirja edastamise teenust iseloomustas 2005. aastal mõningane mahu vähenemine. Välismaale lähetatud postipakkide arv, võrreldes eelmise aastaga, suurenes mõningal määral ning välismaalt Eestisse saadetud postipakkide arv jäi samaks.

13.1.4 Kullerposti teenuse turusegment

13.1.4.1 Konkurents kullerposti teenuse turusegmendis

31-st registreeritud kullerposti teenuse osutajast osutasid postiteenuseid realselt 25. Need olid DHL International Eesti AS (edaspidi DHL), AS Baltic Logistic System Eesti (edaspidi Bizpak), AS Sularahakeskus (edaspidi Sularahakeskus), D2D OÜ, Rattakuller OÜ (edaspidi Rattakuller), Eesti Post, TNT Express Worldwide Eesti AS (edaspidi TNT), P. Dussmann Eesti OÜ (edaspidi Dussmann), OÜ K-Grupp Turvateenused (edaspidi K-Grupp), OÜ EKL T (United Parcel Service esindaja Eestis, edaspidi UPS), OÜ Pankrand (edaspidi Pankrand), AS Falck Ida-Eesti, AS Falck Lääne-Eesti, OÜ MI Kuller, FIE Aivar Paat-A-Kuller, Kiirkuller FFW OÜ, FIE Jüri P. Polver, OÜ Helmacum, IK Speditor OÜ, M&M Militzer and Münch Baltica OÜ (edaspidi M&M), FIE Rita Ternos, GlobexService OÜ, OÜ Ida-Viru Kuller, A-Kullermees OÜ ja Johanna Kuller OÜ.

Ülejäänud kuus kullerposti teenuse osutajat - Securitas Eesti AS, MGI Turundus OÜ, Lex System OÜ, Töörõivakeskus OÜ, Sky Baltic OÜ, AS Express Post - 2005. aastal teenust ei osutanud.

Alates 01. jaanuarist 2005 lõpetas kullerposti teenuse osutamise Ordeline OÜ.

2004. aastat iseloomustas kullerposti teenuse turgu uute tulijate kasvu pidurdumine (registreeriti vaid 2 uut kullerposti teenuste osutajat). 2005. aastal on aga turule tulnud mitu uut tegijat. Kullerposti teenuste turul on konkurents suhteliselt intensiivne.

Lisaks traditsioonilisele kullerposti teenusele osutati kullerposti teenust ka kirjakasti kaudu, mille puhul allkirja postisaadetise kättesaamise kohta ei võeta. 2005. aastal pakkusid või plaanisid

pakkuma hakata kullerposti teenust kirjakasti kaudu lisaks D2D-le ka FIE Rita Ternos, Ida-Viru Kuller ja Express Post.

01. jaanuaril 2005 lõpetas Eesti Post teenuse „ELS lihtsaadetis“ osutamise.

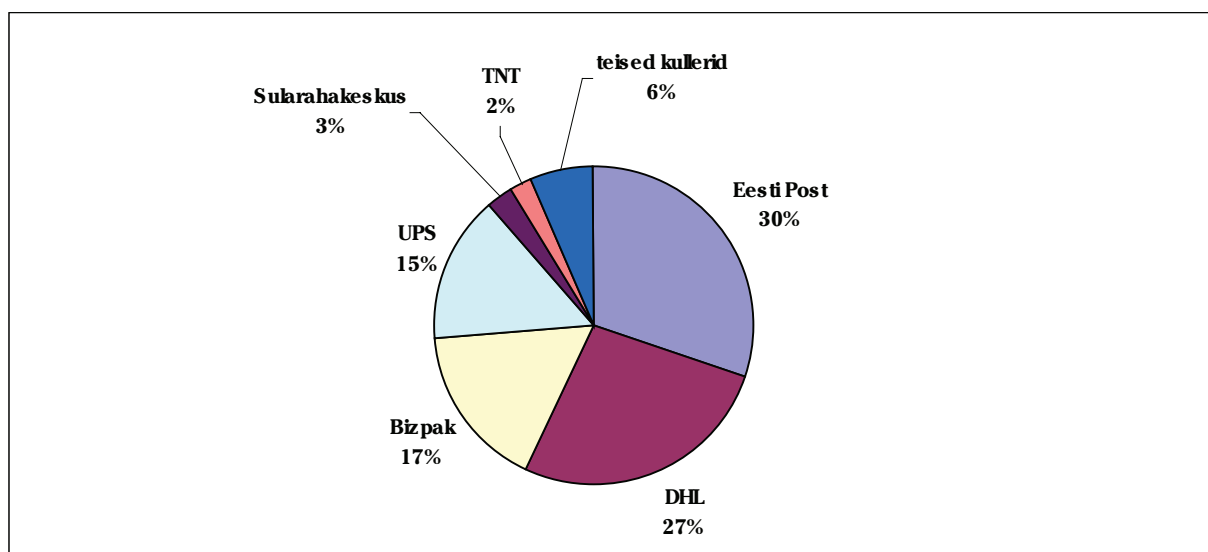
Allkirjata postisaadetise edastamise võrdlemine traditsioonilise kullerposti teenusega ei anna objektiivset pilti kullerposti teenuse turust, sest kirjakasti kaudu ja allkirja vastu väljastavate kullerposti saadetiste edastamise tasu ning kulud on erinevad.

Mitmed kullerposti teenuse osutajad tegelevad lisaks postiteenuse osutamisele ka teiste teenuste osutamisega (nt transpordi- ja turvateenus). Turujaotuse puhul on arvestatud ainult kullerposti teenuse osa ettevõtte kogukäibes.

13.1.4.2 Kullerposti teenuse turusegmendi suurus ja areng

2004. aasta kullerposti teenuse turu maht realiseerimise netokäibe järgi moodustas 35% kogu postiteenuste turu mahust ja 2005. aastal 36%. Kullerposti teenuse pakkujate hulgas on nii siseriiklikud teenuseosutajad kui ka ettevõtjad, kes pakuvad rahvusvahelist kullerposti teenust. Käibe järgi olid suuremad turul osalejad 2005. aastal Eesti Post (30%), DHL (26%), Bizpak (16%) ja UPS (15%).

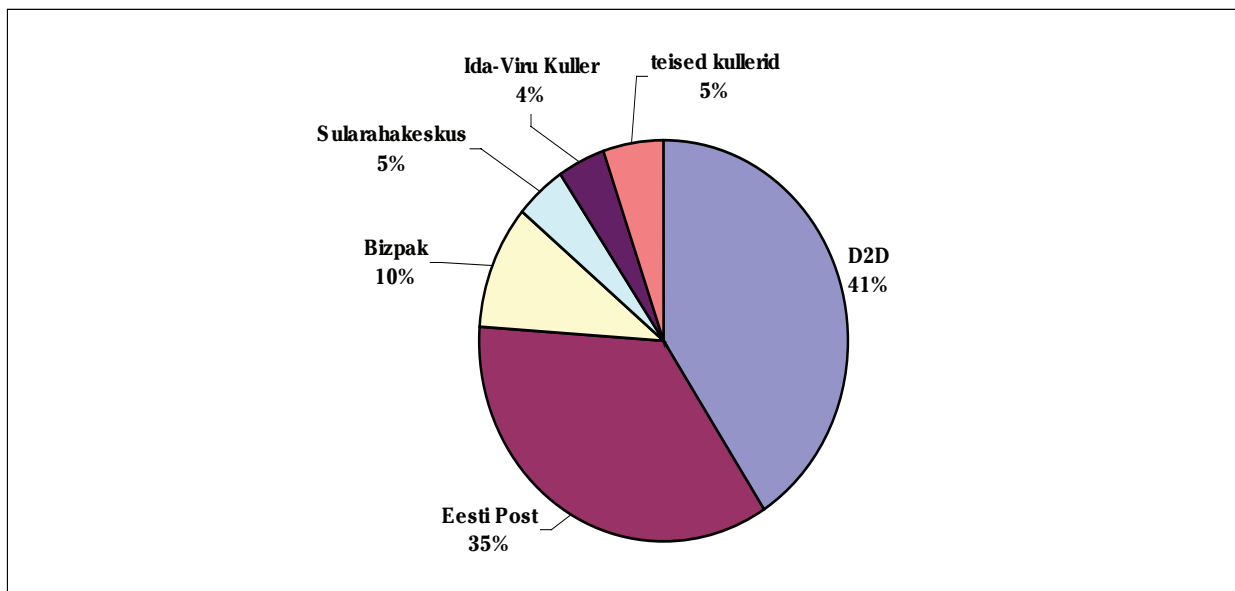
TNT turuosa kullerposti teenuse turul käibe alusel on suhteliselt väike, kuna ettevõtja eristab selgelt kullerposti teenust ja transporditeenust. Kullerposti saadetiste kaaluks on TNT kehtestanud kuni 5 kg, teistel kuller ettevõtte põhikäibe

Joonis 49 Kullerposti teenuse osutajate käibed 2005. aastal

13.1.4.2.1 Siseriiklik kullerposti teenus

Arvestades kullerposti teenuse osutajate poolt nii kirjakasti kaudu kui ka allkirja vastu edastatavaid postisaadetisi, siis 2005. aastal edastas siseriiklikke kullerposti saadetisi kõige rohkem D2D, ligi 200 000 saadetist rohkem kui Eesti Post.

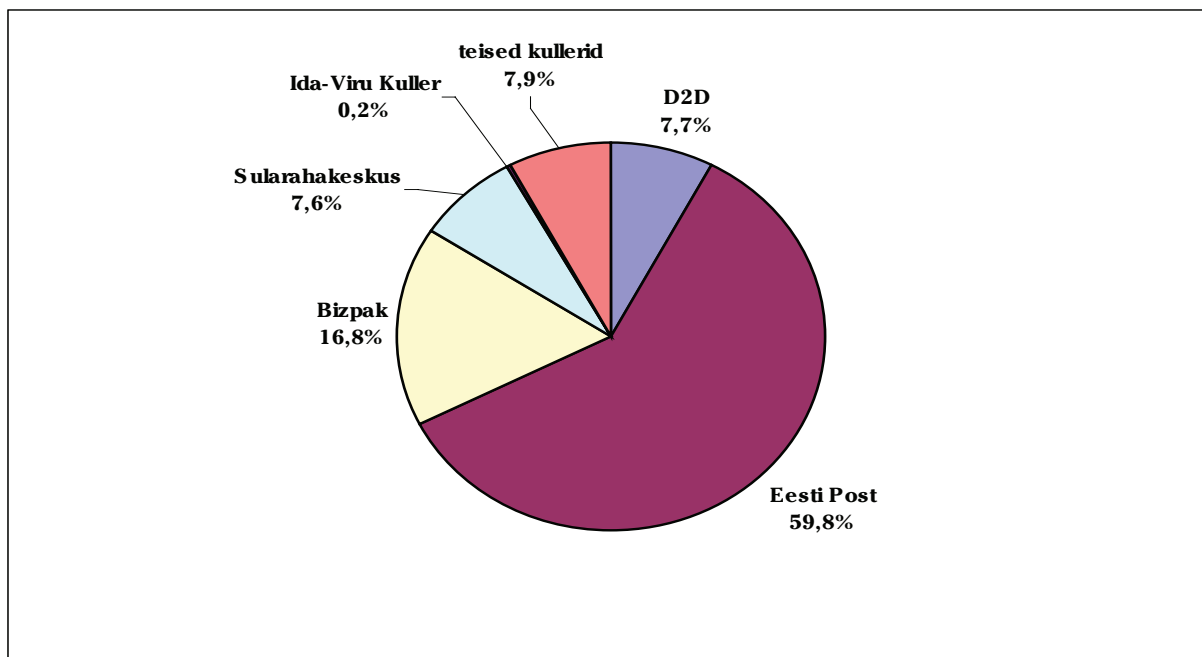
Joonis 50 Siseriikliku kullerposti teenuste turu jaotus saadetiste arvu järgi 2005. aastal

D2D turuosa koos lihtsaadetiste mahuga oli 41% kullerposti teenuse turu mahust. Järgnes Eesti Post 35% kogu siseriikliku kullerposti teenuse turust. D2D osakaal on suurenenud 23% ja Eesti posti turuosa on vähenenud 39%. Eesti Posti nii suure mahu languseks on ELS lihtsaadetise, mida osutati kirjakasti kaudu, sarnaselt D2D poolt osutatava teenusega, lõpetamine alates 1. jaanuarist 2005.

Uustulnukana on teinud väga hea turulesisenemise Ida-Viru Kuller, hõivates 4%-se turuosa, ning suure osa kullerposti saadetiste mahust moodustasid siseriiklikuks edastamiseks vastu võetud lihtsaadetised.

D2D osutas peamiselt kullerposti teenust kirjakasti kaudu ja seetõttu oli tema poolt edastatud saadetiste arv suur, samas kui ettevõtte kullerposti teenuse osutamise käive ei moodustanud rohkem kui 2% kogu kullerposti teenuse turu käibest.

Kui võtta arvesse ainult allkirja vastu edastatud saadetisi, siis oli turuliider kindlalt Eesti Post, kelle osakaal oli 59,8%, järgnesid Bizpak 16,8%-ga ning D2D ja Sularahakeskus ca 7,7%-ga.

Joonis 51 Allkirja vastu edastatud kullerposti saadetised 2005. aastal

Tabel 15

	2004	2005
Eesti Post	1 288 400 ²	1 291 200
D2D	237 165	167 202
Bizpak	280 350	363 015
Sularahakeskus	177 029	164 700
Ida-Viru Kuller	Ei osutanud teenust	4 670
teised teenuseosutajad	162 762	169 795
kokku	2 145 706	2 160 582

Allkirja vastu edastatud kullerposti saadetised 2004. ja 2005. aastal

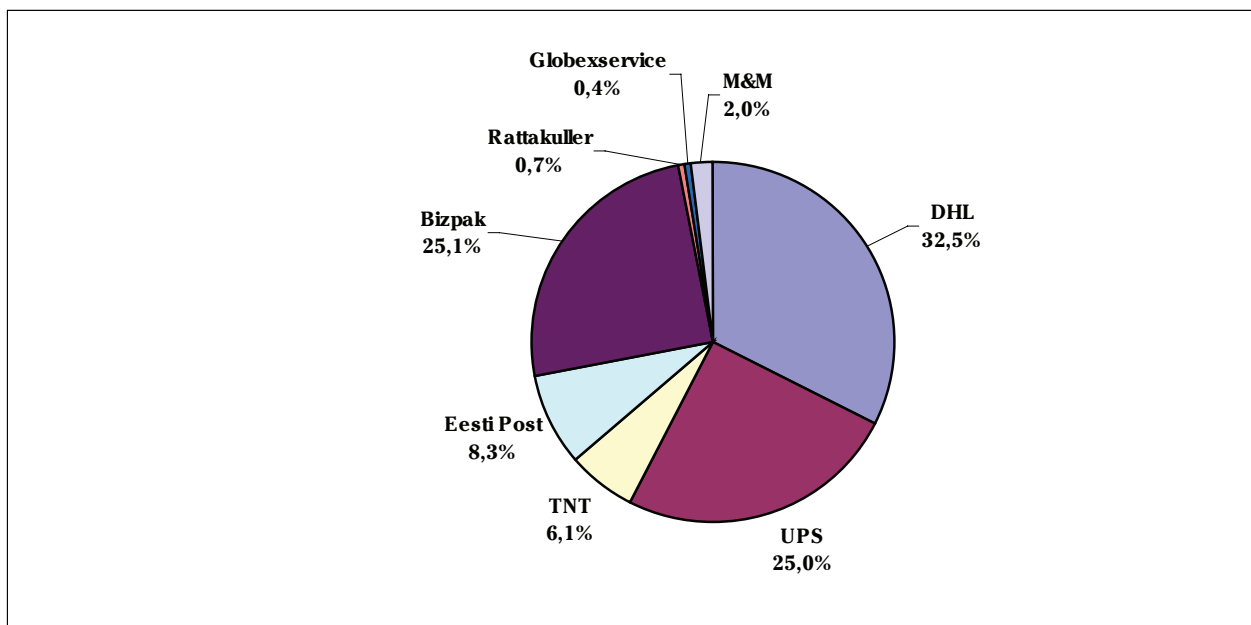
Enamike teenuseosutajate teenuse mahud kasvasid, välja arvatud D2D ja Sularahakeskus, kellel mahud vähenesid.

Eesti Posti tugev ülekaal teistest kullerposti teenuse osutajatest oli tingitud kindlasti üle-eestilisest postivõrgust, samuti ka konkurentidega võrreldes odavamast teenuse tasust. Odavam teenuse tasu tulenes sellest, et Eesti Post pakkus lisaks kullerposti teenusele ka teisi postiteenuseid, vähendades sellega püsikulude osakaalu erinevatele teenustele.

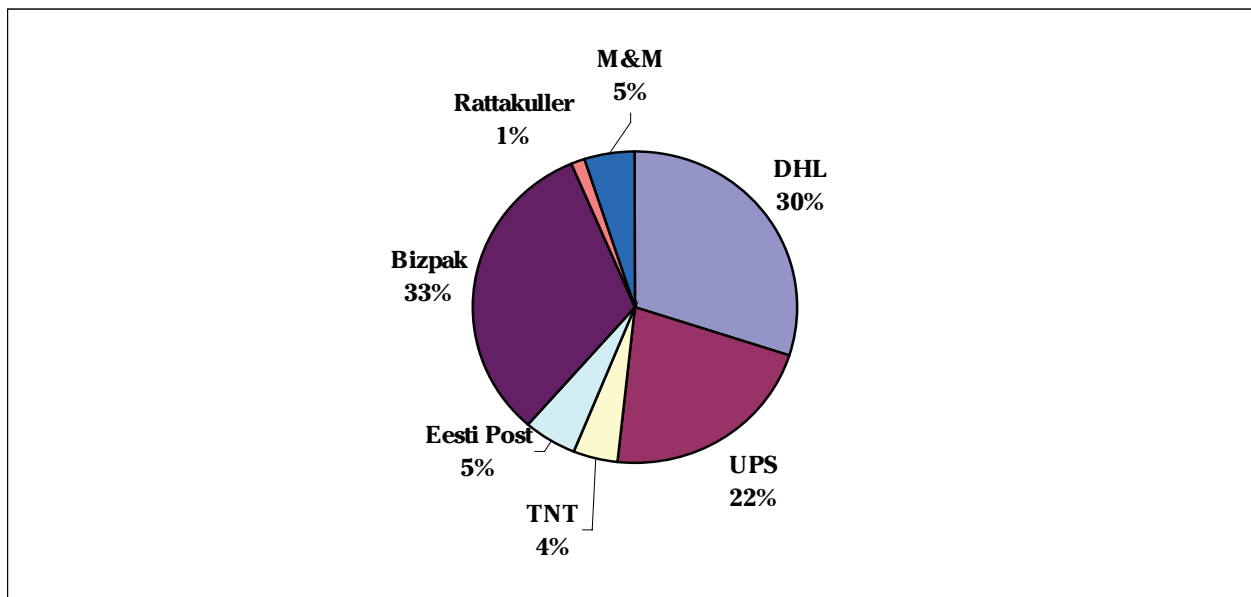
13.1.4.2.2 Rahvusvaheline kullerposti teenus

Rahvusvahelist kullerposti teenust osutasid järgmised ettevõtjad: DHL, UPS, TNT, Eesti Post, Rattakuller, Bizpak, GlobexService ja M&M. 2005. aastal Lex System OÜ ja Sky Baltic Sideameti andmetel teenust ei osutanud.

² Arvestusest on välja jäetud ELS lihtsaadetis

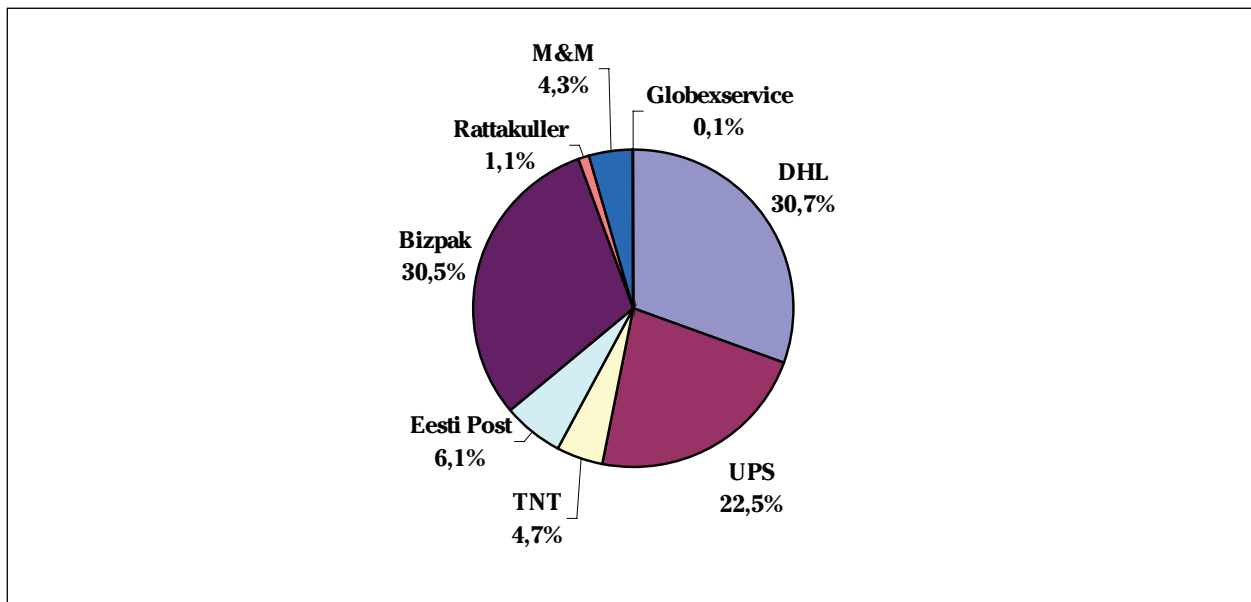
Joonis 52 Välisriiki lähetatud kullerposti saadetiste arv 2005. aastal

Joonis 53 Välisriigist saabunud kullerposti saadetiste arv 2005. aastal

Nii lähetatud kui ka vastu võetud kullerposti saadetiste arvu järgi oli rahvusvahelise kullerposti teenuse turust DHL-i käes ca 30%. Järgnesid UPS ja Bizpak. Eesti Posti, M&M-i, TNT ja Rattakulleri ning GlobexService'i osakaalud olid üksikult alla 10%.

Rahvusvahelist turgu iseloomustab kokkuvõtvalt joonis 54, kuhu on paigutatud nii välisriiki lähetatud kui ka sealt saabunud kullerposti saadetiste mahud kokku.

Joonis 54 Rahvusvahelised kullerposti saadetised 2005. aastal

Võrreldes 2004. aastaga tõusid oluliselt Bizpaki teenuste mahud, kes 2004. aastal omas 14% turust, kuid 2005. aastal juba ligi 31% rahvusvahelise kullerposti teenuse turust.

Kokkuvõte

2005. aasta kullerposti teenuste turu maht, realiseerimise netokäibe järgi, moodustas 36% kogu postiteenuste turu mahust. Kullerposti teenuse pakujate hulgas oli nii siseriiklikud teenuseosutajad kui ka ettevõtjad, kes pakkusid rahvusvahelist kullerposti teenust.

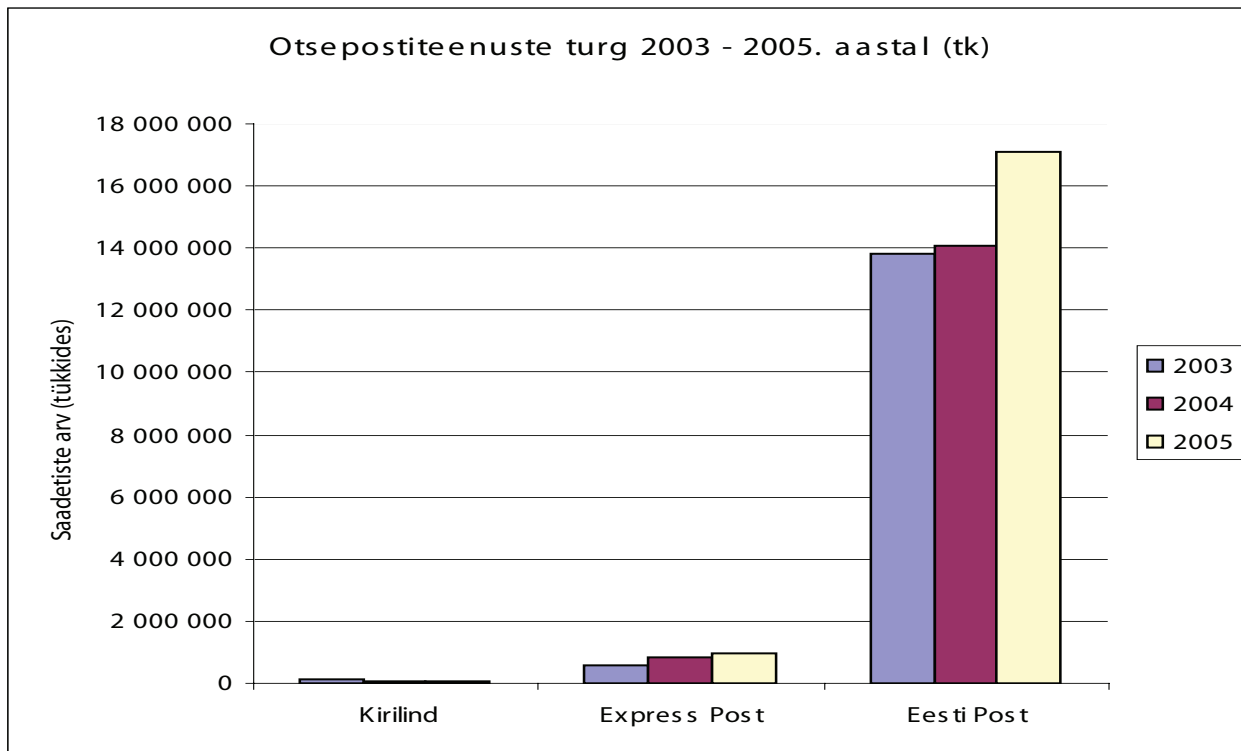
2005. aastal edastas siseriiklikke kullerposti saadetisi allkirja vastu kõige rohkem Eesti Post, omades 59,8% kogu siseriikliku kullerposti teenuste turust. Eesti Postile järgnes Bizpak 16,8%, ning D2D 7,7%-ga.

Nii lähetatud kui ka vastu võetud kullerposti saadetiste arvu järgi oli rahvusvahelise kullerposti teenuse turust DHL-i käes ca 30%. Järgnesid UPS 22,5%, Bizpak 30,5%, Eesti Post 6,1% ja TNT 4,7% ning M&M 4,1%. Rattakulleri ja GlobexService osakaalud olid väikesed ning Lex System OÜ 2005. aastal endiselt teenust ei osutanud.

13.1.5 Otsepostituse teenus

Sideametis on registreeritud kolm postiteenuse osutajat, kelle teenus sarnaneb direktiivis määratletud otsepostituse teenusega ja nendeks on Express Post, OÜ Kirilind (edaspidi Kirilind) ja Eesti Post.

Mahtude järgi oli suurim otsepostituse teenuse osutaja endiselt Eesti Post, omades 94,3% turust. Express Posti ja Kirilinnu osa kokku oli ainult 5,7% turust. Käibe järgi oli Eesti Posti osakaal koguni 97%.

Joonis 55 Otsepostituse teenuse turu võrdlus aastatel 2003-2005 saatdetiste arvu alusel ettevõtete lõikes

Otsepostituse teenusega sarnaneb lihtkirja edastamise teenusega, mille protsess erineb vaid postkastidest kogumise ja sorteerimise poolest, mistõttu on võimalik otsepostituse teenust odavamalt osutada kui lihtkirja teenust.

2006. aastal jätkub Sideametis Eesti Posti otsepostituse teenuse ja selle hinnakujunduse põhjalikum analüüs.

Tabel 16

	Suuremad linnad			Mujal Eestis		
	2Kirilind	3Express Post ³	5Eesti Post	Kirilind	Express Post	Eesti Post
kuni 30 g	2	1,75	2	3,8	3,5	4
31-50 g	2,15	1,85	2,15	4	3,6	4,2
51-100 g	2,25	1,95	2,25	4,5	3,7	4,8
101-250 g	2,45	2,4	2,45	6	4,15	5,9
251-500 g	2,85	2,8	2,85	9	4,55	7,4
501-1000 g	32,45		3,45	15		12,6
1001-2000 g	5,3		4,45	27		17,4

Otsepostiteenuste hinnad

Kokkuvõte

Sideametis on registreeritud kolm otsepostituse teenuse osutajat. Express Post, Kirilind ja Eesti Post. Suurima turumahuga ettevõtja otsepostituse teenuse turul oli Eesti Post, hõlmates 94,3% turust, Express Posti ja Kirilinnu osakaal oli kokku ainult 5,7%. Otsepostituse teenuse käive moodustas 7% kogu postisideturu käibest.

³ Allikas: Kirilind, Express Post, Eesti Post NB! Hinnad ei sisalda käibemaksu

13.2 Universaalne postiteenus

13.2.1 Universaalse postiteenuse ostuja kuluarvestus ja tasud

13.2.1.1 Ülevaade Eesti Posti kuluarvestusest

15. novembril 2004 esitas Eesti Post Sideametile juhatuse kinnitatud kuluarvestuse reglemendi. Olles analüüsinud Eesti Posti kuluarvestuse reglementi, teavitas Sideamet 26. novembril 2004 Eesti Posti, et esitatud kuluarvestuse reglemendis ei esine olulisi vastuolusid postiseaduse ja selle alusel välja antud õigusaktides sätestatud nõuetega. Kuigi Sideamet andis Eesti Posti kuluarvestuse reglemendi põhimõtetele heakskiidu, käib endiselt aktiivne analüüs reglemendi vastavuse hindamiseks tegelikkusele. Eesti Post teeb endiselt muudatusi nii programmi kui ka andmetesse ning seetõttu puudub esitatud andmetes põhimõtete järjepidevus.

2005. aastal teenis universaalne postiteenuse osutaja tegevuspõhise kuluarvestuse aruande järgi kasumit 37,1 miljonit krooni. Universaalne postiteenus teenis kahjumit 24,4 miljonit krooni (millest 15,7 miljonit krooni IV kvartalis). Suurt kasumit teenisid aga muud postiteenused ja mittepostiteenused, kokku 61,5 miljonit krooni.

2005. aastal tegeles Sideamet põhiliselt teenuste omahinna analüüsiga, kus võrreldi sarnaste teenuste osutamiseks tehtud tegevuste kulusid ühikule. Esitatud andmetes on mitmeid küsitavusi ning analüüs jätkub 2006. aastal.

13.2.1.2 Eesti Posti postiteenuste tasud

Nõuded universaalse postiteenuse tasule:

Universaalse postiteenuse kogumisse kuuluvate postiteenuste tasud peavad põhinema efektiivsel teenuse osutamisel ning olema arvestatud teenuse osutamiseks tehtavate objektiivselt mõõdetavate kriteeriumide ja hinnatavate kulude alusel. Universaalse postiteenuse osutaja peab kehtestama kulupõhised ning Eesti territooriumi jaoks ühesugused ja mõistlikud tasud. Universaalse postiteenusena osutatud üksiksaadetise edastamise tasu peab olema arvestusliku keskmisena ühesugune kõikjal Eesti territooriumil. Vastavalt postiseadusele võib universaalse postiteenuse osutaja muuta universaalse postiteenuse kogumisse kuuluvate postiteenuste tasusid üks kord aastas.

Postiseaduse järgi peab universaalse postiteenuse osutaja oma postiteenuse tasu muutmise kavatsusest teatama Sideametile kirjalikult koos vajalike põhjenduste ja kalkulatsioonidega kaks kuud enne tasu muudatuse jõustumist. Sideametil on õigus teha ettekirjutus postiteenuse tasu rakendamise peatamiseks, kui rakendatav tasu või selle rakendamise kord ei vasta postiseaduse nõuetele.

Eesti Post ei ole universaalse postiteenuse kogumisse kuuluvate kuni 2 kg kaaluvate kirjade edastamise tasusid muutnud alates augustikuust 2000 ning pakkide edastamise tasusid alates novembrist 1998.

2005. aasta veebruarikuus esitas Eesti Post tähtsaadetise hinnamuudatuse taotluse, kuna antud teenus oli kahjumlik. Esitatud taotlus ei sisaldanud otsuse tegemiseks vajalikku teavet, mistõttu Sideamet palus taotlust täiendada.

Aprillikuu lõpus andis Sideamet heakskiidu tähtsaadetiste hinnatõusuks ning pärast avalikkuse teavitamist üks kuu ette, tõstis Eesti Post rahvusvaheliste ja riigisiseste tähtsaadetiste, välja arvatud

rahvusvaheline tähtpisipakk, hindu. Tähtsaadetiste hinnatõus oli kuus krooni, välja arvatud riigisisese tähtpisipaki hind, mis tõusis kolm krooni ühiku kohta.

2005. aastal moodustas tähtsaadetiste edastamise käive ettevõtte universaalse postiteenuse käibest 11,7% ja kogu ettevõtte käibest 4,9%. Aasta lõpus oli tähtsaadetise edastamise teenus ikkagi kahjumis 17,2 miljoni krooniga. Hinnatõusu taotluse esitamisel arvestas Eesti Post taotletavate hindadega tähtsaadetise edastamise teenusele kahjumi. Eesti Post põhjendas seda lähitulevikus tootmisprotsessi operatiivsemaks muutmisega: vähendada toetavate tegevuste kulusid, eelkõige administreerimise ja finantsarvestuse juures.

Koos tähtsaadetiste edastamise hinna tõusuga tõstis Eesti Post ka väärtsaadetiste edastamise hindu postiseaduses ette nähtud nõudeid järgimata. Sideamet tegi Eesti Postile ettekirjutuse ja nõudis väärtsaadetise edastamise tasude viimist endisele tasemele. Eesti Post ennistas hinnad ja esitas hinnatõusu taotluse juunis 2005. Sideamet kiitis hinnatõusu heaks ja alates 2005. aasta augustist tõstis Eesti Post väärtsaadetiste edastamise hinda kuus krooni ühiku kohta. Hinnamuudatuse põhjuseks oli väärtkirja edastamise kahjumlikkus.

2005. aastal moodustas väärtsaadetiste edastamise käive ettevõtte universaalse postiteenuse käibest 0,6% ja kogu ettevõtte käibest 0,02%.

13.2.1.3 Eesti Posti teenuse hinna soodustused

Eesti Post on läbi aegade teinud ettevõtte majanduslikust olukorrast lähtuvalt järgmisi soodustusi: jõulu- ja aastavahetuse soodustus, postkaardipäeva soodustus, soodustused postiteenuse mahu pealt. Antud soodustuste tegemine ei ole ettevõttele kohustuslik.

Mahu pealt on tehtud postiteenuse tarbijatele soodustusi riigisiseste lihtkirjade saatmisel vastavalt edastatavate lihtkirjade hulgale kindlaksmääratud arvestusperioodil. 2005. aasta sügisel kehtestati arvestusperioodi pikkuseks 6 kuud ning soodustuste arvestamine jaotati kalendriaasta lõikes kaheks: 1. jaanuar kuni 30. juuni ning 1. juuli kuni 31. detsember.

Tabel 17

Saadetavate lihtkirjade hulk (tükki) arvestusperioodil (6 kuu jooksul)	Soodustus kehtivast tasust (%)
Alates 1 750 001	15
500 001–1 750 000	11
80 001–500 000	9
40 001–80 000	7
15 000–40 000	5

Eesti Posti soodustused lihtkirjade edastamisel

Tüüptingimuste kohaselt teeb Eesti Post aastavahetuse- ja jõulusoodustust vastavalt igakordse juhatause otsuse alusel. 2005. aastal jõulu- ja aastavahetuse soodustust ei tehtud.

Kokkuvõte

Sideamet teostab pidevalt järelevalvet võimalike puuduste leidmiseks ja kõrvaldamiseks Eesti Posti kuluarvestuses.

2005. aastal tegeles Sideamet põhiliselt teenuste omahinna analüüsiga, kus võrreldisarnaste teenuste osutamiseks tehtud tegevuste kulusid ühikule. Esitatud andmetes on mitmeid küsitavusi ning järelevalve jätkub 2006. aastal.

2005. aastal tõsteti tähtsaadetiste ja väärtsaadetiste edastamise hindu.

13.2.2 Universaalse postiteenuse kvaliteet

13.2.2.1 Kontrollpostitus

2005. aasta novembris-detsembris teostas Sideamet Eesti Posti poolt osutatava universaalse postiteenuse kvaliteedi kontrollimiseks kontrollpostituse. Kokku postitati 399 kirja, millest 12 oli adresseeritud kas valele või mitte-eksisteerivale aadressile. 2005. aastal oli peamine eesmärk jälgida maapiirkonnas postitatud kirjade kättetoimetamise aega.

Postitatud 399 kirjast adresseeriti olemasolevatele aadressidele 389 kirja, millest 382 jõudis ettenähtud adresaadini, viis kirja tagastati saatjale, kuna saaja aadressides olid vead. 12 kirja postitati koheselt vale või mitte-eksisteeriva aadressiga, neist 10 kirja tagastati saatjale aadressi ebatäpsuse tõttu ja kaks saadetist jõudis ettenähtud saajani.

399-st tagastatud kirjast 26 ei võetud kvaliteedi hindamisel arvesse, kuna nende täpne kättesaamise kuupäev ei olnud kindlalt tuvastatav ja/või oli templijäljendi kuupäev loetamatu. Seega läks teenuse kvaliteedi kontrollimisel arvesse 373 tagastatud kirisaadetist, neist 360 oli postitatud maapiirkondades ja 13 linnades.

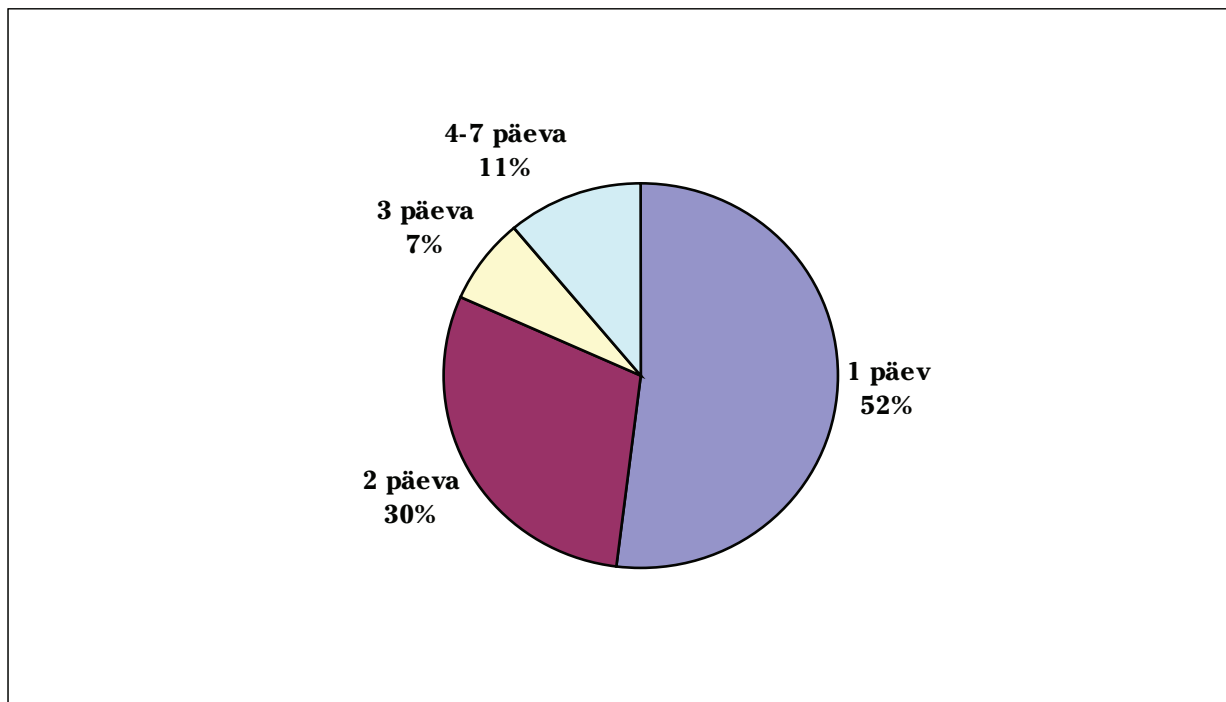
Arvesse võttes ainult ettenähtud kohaletoimetamise aega, siis ületas ette antud kättetoimetamise aega (D+1 või D+2) 27 postitatud kirja, mis teeb veaprotsendiks 7,2%. Seega, kui arvestada ainult aega, mis kulus postikasti tühjendamisele ja saaja kirjakasti toimetamiseni, siis jõudis tähtaegselt adreassaadideni 92,8% kõigist kirjadest.

Linnades postitatud ja arvesse võetud kirjade koguarvust (13) esines viga kahel korral, mis teeb veaprotsendiks 15,4%. Veaprotsent on suurem, kui Vabariigi Valitsuse 19. detsembri 2001 määruses nr 419 „Nõuded universaalsele postiteenusele ja selle osutamisele ning universaalse postiteenuse osutaja postivõrgu juurdepääsupunktide paiknemisele“ sätestatud kvaliteedi nõuded ette näevad. Samas ei saa selle alusel teha põhjanevaid järeldusi ja otsuseid valimi väiksuse tõttu.

Maapiirkondades postitatud ja arvesse võetud kirjade koguarvust (357) esines viga 25 korral, mis teeb veaprotsendiks maapiirkonnas 7%. Kuid siinjuures tuleb arvesse võtta ka postikastide tühjendamist postiteenuse osutaja poolt. Postkastide tühjendamisel esines hilinemisi kokku 138 korral. Seega tuleb arvestada hoopis veaprotsendi arvutamisel arvesse võtta 163 kirja hilinemist, mis moodustab umbes 46% kõigist maapiirkonnas postitatud kirjadest. Selline veaprotsent ületab lubatud hilinemise protsendi 4,6 kordselt.

Postitiivse küljena saab kontrollpostituse tulemuste juures välja tuua asjaolu, et Eesti Post toimetab ettenähtud adresaadile kätte kaks valesti adresseeritud postisaadetist. Nimelt vahetas Sideamet enne postisaadetise postitamist ära sihtkoha linna nime (Kuressaare > Tallinn), jättes ülejäänud aadressi osad muutmata.

Kontrollpostituse tulemustest võib seega järeldada, et Eesti Posti teenusekvaliteet 2005. aasta novembris-detsembris ei vastanud esitatud nõuetele ja ettevõttel on tõsisemid raskusi maapiirkonnas elavatele või asuvatele isikutele kvaliteetse ja ettenähtud nõuetele vastava universaalse postiteenuse osutamisel. Puudujäägid esinesid eelkõige kogumisvõrgus postisaadetiste postkastidest kogumise osas, mistõttu Sideamet kavatses edaspidiste samalaadsete järelevalve toimingute raames antud probleemiga põhjalikumalt tegeleda.

Joonis 56 Arvesse läinud kirjade kohaletoometamise hiline mine päevade lõikes

13.2.2.2 Lihtsaadetiste kättetoimetamine

Sideametile on laekunud postiteenuse kasutajate avaldusi Eesti Post tegevuse kohta seoses lihtsaadetiste edastamisega. Postiteenuse kasutajad leiavad, et Eesti Post viivitab liialt kirjade kättetoimetamisega. Samuti soovitakse teada, miks osadel juhtudel rahvusvaheliselt või siseriiklikult edastatud postisaadetised jõuavad adressaatideni hiline misega või ei jõua üldse kohale. Sideamet on antud teemat analüüsinud ja leidis järgnevat.

13.2.2.2.1 Nõuded lihtsaadetise edastamisele

Lihtsaadetise puhul on tegemist postisaadetisega, mille vastuvõtmist postiteenuse osutaja ei registreeri, mistõttu puudub võimalus üleandmise aja tagantjärele kindlaks tegemiseks. Lihtsaadetiste vastuvõtmine toimub reeglina postiasutuses või postkasti kaudu. Vastuvõtmise ajaks saab seega lugeda hetke, mil saadeti asetati postkasti või anti üle postiteenuse osutajale.

Postiseaduse § 28 lõike 4 kohaselt peab postiteenuse osutaja märgistama kõik tema poolt edastamisele kuuluvad postisaadetised kalendertempliga. Sideametile teadaolevalt kannab Eesti Post kalendertempli jäljendi postisaadetisele selle vastuvõtmisel. Postkastidesse asetatud lihtsaadetised märgistatakse ettevõtte poolt selle jõudmisel töötlemiskeskusesse. Seega peaks postisaadetise edastamise aja arvestuse aluseks üldjuhul olema postisaadetisel olev kalendertempli jäljend.

Sarnaselt vastuvõtmisele ei registreerita lihtsaadetise edastamist selle kõikidel edastamise etappidel. Alates 2005. aastast ei märgista Eesti Post edastamise etappidel lihtsaadetisi kalendertempli jäljendiga, kuna selline tegevus osutus aja ja tööjõu kulukaks. Lihtsaadetise märgistamise nõuet kõikidel edastamise etappidel ei tulene ka postiseadusest.

Lisaks edastamisele ja vastuvõtmisele ei registreerita postiteenuse osutaja poolt ka lihtsaadetise väljastamist adressaadile. Enamik lihtsaadetisi väljastatakse kirjakasti kaudu vastavalt saadetisele kantud postiaadressile. Lihtsaadetise väljastamisel postisaadetise vastuvõtmise kohata saajalt kinnitust ei küsita.

Rahvusvaheliste lihtsaadetiste edastamisel kehtib põhimõte, et sisenevad saadetised toimetatakse adressaadini samade nõuete kohaselt, mis kehtivad siseriiklikele saadetistele. Alguse ajaks loetakse hetke, mil rahvusvahelised saadetised jõuavad esimesse töötlemiskeskusesse.

13.2.2.2 Lihtsaadetise hilinemine või kaotsimineku

2005. aastal IV kvartalis edastati Eestis umbes 17 miljonit lihtsaadetist, mis moodustas ligikaudu 93% Eesti Posti poolt edastatud postisaadetiste koguarvust. Sellise koguse postisaadetiste edastamise juures on tõenäoline mõne lihtsaadetise hilinemine või kaotsimineku.

Lihtsaadetise hilinemise ja kaotsimineku sagedasemad põhjused on:

- viga adressaadi andmete märkimisel;
- postitöötlemise viga;
- kirjakasti ei vasta nõuetele või puudub üldse;
- postisaadetise tagastamine aadressi puudumisel;
- kirjakandja eksimine.

Lihtsaadetise peamiseks hilinemise või kaotsimineku põhjuseks on aadressi ebatäpne märkimine – ebatäpne või puuduv adressaadi nimi, aadress, sihtnumber, sihtkoha maakond või linn ja rahvusvaheliste saadetiste korral ka sihtriik. Aadressi ebatäpsuse märkimise korral on tõenäoline, et adressaati ei ole võimalik leida. Kirjakasti toimetatud saadetis loetakse saajale kättetoimetatuks. Lihtsaadetise kättetoimetamisel lähtutakse enamasti saadetisele kantud aadressist, mitte adressaadi nimest. Sihtaadressi puudulikkus või puudumine raskendab ka postitöötlemist ja ei võimalda kasutada postisorteerimise kiirendamiseks mõeldud vahendeid, mis omakorda aeglustab saadetise liikumist

Sageli jätavad isikud, kelle aadressile on toimetatud teisele isikule mõeldud lihtsaadetis, selle postiteenuse osutajale tagastamata või jätavad tagastamisel tagastamise põhjuse (aadress vale, adressaat ära kolinud jne) märkimata, mistõttu postiteenuse osutajal puudub ka võimalus astuda samme õige adressaadi leidmiseks või postisaadetise tagastamiseks saatjale.

Teise olulise põhjusena saab välja tuua vea postisaadetise töötlemisel, eelkõige sorteerimisel. Käesoleval ajal toimub postisorteerimine täis- või poolautomaatselt, mistõttu muutub eriti oluliseks aadressi olemasolu ja selle täpsus. Nii näiteks on masinsorteerimise tagajärjel Eestisse adresseeritud saadetised jõudnud Hispaaniasse ja Etioopiasse (Estonia > Espana või Estonie > Ethiopie). Sellistes olukordades on raskendatud kui mitte võimatu tuvastada, kuhu riiki üks või teine saadetis edastati. Seetõttu on soovitatav vähemalt riigi nimi kirjutada kas inglise või prantsuse keeles ja trükitähtedega.

Kolmas oluline põhjus kirisaadetiste kadumisel või hilinemisel on kirjakastide nõuetele mitte vastamine või nende puudumine. Kirjakasti puudumisel ei ole võimalik teha korduvat väljastuskatset, kui esmasel väljastuskatsel ei olnud adressaati kodus. Postisaadetiste säilimist ei kindlusta kirjakasti, mis ei ole lukustatud või kust on võimalik postisaadetist ilma omaniku teadmata välja võtta. Sellistel juhtudel ei vastuta postiteenuse osutaja postisaadetise kaotsimineku eest.

Välisriigist saabuvate või välisriiki saabuvate lihtsaadetiste hilinemise või kaotsimineku korral suunatakse sageli pahameel Eestis tegutseva postiteenuse osutaja vastu, mis Sideameti arvates enamikul juhtudel on põhjendamatu. Nimelt rahvusvahelise saadetiste edastamisel on tegemist kahe või enama postiteenuse osutajaga ja ühe osapoole eksimuse eest ei saa teine osapool vastutust kanda. Oma teekonnal registreerimist nõudvate saadetiste korral on võimalik tuvastada hilinemise või kaotsimineku põhjus, mistõttu on võimalik kahju tekitajalt nõuda sisse ka kahjutasu. Lihtsaadetise puhul postisaadetise edastamise teekonna jälgimist ei toimu, mistõttu üldjuhul ei ole võimalik kahju tekitajat tuvastada ja tekitatud kahju hüvitada.

Lihtsaadetiste kvaliteedi mõõtmiseks kasutatakse enamasti kontrollkirju, mis võivad sisaldada ka elektroonilisi jälgimisseadmeid. Kuid selline kontroll hõlmab vaid murdosa edastatavatest saadetistest ja ei anna terviklikku pilti tegelikkusest, sest ühe saadetise hilinemise või kaotsimineku asjaolud ei pruugi korduda teise saadetise juures. Üksiksaadetise korral, mille edastamist erilise tähelepanuga ei jälgita on hilinemise või kaotsimineku põhjuse välja selgitamine raskendatud või võimatu.

Kokkuvõte: Postisaadetiste hilinemine või kaotsimineku ei ole alati tingitud postisaadetise kättetoimetava postiteenuse osutaja tegevusest. Tihti on põhjus ettevõtja väline. Postiteenuse osutaja saab kvaliteetse postiteenuse kindlustada juhul, kui postiteenuse kasutaja järgib aadressi kirjutamise soovituslikke nõudeid.

13.2.3 Universaalse postiteenuse osutaja juurdepääsupunktid

Universaalse postiteenuse osutaja peab oma juurdepääsupunktide paigutamisel arvestama eelkõige asjaoluga, et oleks tagatud universaalse postiteenuse osutamine kogu Eestis kõigile soovijatele võrdsetel tingimustel, olenemata nende elu- või asukohast.

Eesti Posti juurdepääsupunktideks on postiasutused (peapostkontorid, postkontorid, postipunktid) ja postkastid.

13.2.3.1 Postiasutused

31. detsembri 2005 seisuga oli Eesti Postil 539⁴ universaalset postiteenust osutavat statsionaarset postiasutust, sh 3 peapostkontorit, 384 postkontorit ja 152 postipunkti. Linnades asus neist 103 ja maa-asulates 436 postiasutust. Jätkuvalt teenindas lisaks statsionaarsetele postiasutustele 2005. aastal postiteenuse tarbijaid 5 liikuvat postkontorit. Mittekoosseisuliste⁵ postiasutuste koguarv 2005. aastal kõikide universaalset postiteenust osutavate postiasutuste hulgas oli 21.

2005. aasta esimesel poolel teostas Eesti Post struktuuri muutuse ja liitis senised peapostkontorite hallatavad piirkonnad viieks regiooniks:

- Edela regioon, keskusega Viljandis;
- Ida regioon, keskusega Jõhvis;
- Lõuna regioon, keskusega Tartus;
- Lääne regioon, keskusega Haapsalus;
- Põhja regioon, keskusega Tallinnas.

Tabel 18

Postiasutus	2004	2005
Peapostkontor	11	3
Postkontor	380	384
Postipunkt	154	152
Kokku	545	539
sh linnades	106	103
sh maapiirkondades	439	436
sh mittekoosseisulised postiasutused	21	21
Liikuvad postiasutused	5	5

Universaalset postiteenust osutavad postiasutuste arv

4 Postiasutusi, mis suleti ajutiselt, kuid 2005. aasta jooksul ei ole taasavatud, arvesse ei võetud

5 Eesti Posti nimel osutab teenust teine isik

2005. aastal andis Sideamet nõusoleku kolme maapiirkonnas asuva postiasutuse lõplikuks sulgemiseks.

Postiasutuste sulgemise taotlemise põhjusteks oli:

- a) teenuste vähenenud tarbimine;
- b) ruumide halb seisukord.

Mõistete peapostkontor, postkontor ja postipunkti kasutamine on reguleeritud Eesti Posti sisemise töökorraldusega. Kõikidel juhtudel peab vastavas postiasutuses vastu võtma ja väljastama kõiki universaalse postiteenuse raames edastatavaid saadetisi.

Tabel 19

Regioon	Seisuga 31.12.2004	Seisuga 31.12.2005
Edela regioon	90	90
s.h Pärnu maakond	47	47
s.h Viljandi maakond	43	43
Ida regioon	129	128
s.h Ida-Viru maakond	49	48
s.h Järva maakond ⁶	36	34
s.h Lääne-Viru maakond ⁷	44	46
Lõuna regioon	150	148
s.h Jõgeva maakond	23	23
s.h Põlva maakond	31	31
s.h Tartu maakond	34	33
s.h Valga maakond	30	29
s.h Võru maakond	32	32
Lääne regioon	95	94
s.h Hiiu maakond	10	10
s.h Lääne maakond	24	24
s.h Rapla maakond	38	38
s.h Saare maakond	23	22
Põhja regioon	81	79
s.h Harju maakond (v.a Tallinn)	55	55
s.h Tallinn	26	24

Postiasutuste arvuline jaotumine regiooniti

2005. aasta lõpus oli suurim keskmine teeninduspiirkond Saare maakonna postiasutustel 132,83 km², väikseima keskmise teeninduspiirkonnaga olid Põlva maakonna postiasutused 63,83 km². Tallinnas oli ühe postiasutuse keskmine teeninduspiirkond 6,59 km². Riigi keskmine teeninduspiirkond oli 2005. aasta detsembriks 82,17 km², sealhulgas linnades 6,71 km² ja maapiirkondades 102,05 km². 2005. aasta septembris alustas Eesti Post pilootprojektiga „Telli kirjakandja koju“. Projekti eesmärgiks oli testida maapiirkonnas elavate tarbijate huvi teenuse vastu, mis võimaldab kirjakandja koju kutsumist postiteenuste osutamiseks. Soodsa lõpptulemi korral oleks nimetatud võimalust laiendatud teistesse Eesti piirkondadesse. Projekti üks eesmärke oli maapiirkonnas olevate postiasutuste arvu vähendamine. Projekt lõpetati novembris 2005, sest Eesti Postil puudus huvi selle jätkamise vastu.

13.2.3.2 Postkastid

2005. aasta 31. detsembril oli Eesti Postil 3725⁸ tühjendatavat postkasti, neist 957 linnades ja 2768 maapiirkondades.

6 Seis vastavalt sel hetkel olnud maakonna piiridele. Seoses maakonna piiride muutmisega jäi 2 postiasutust Lääne Viru maakonna piiridesse.

7 Maakonna piiride muutumise tagajärjel lisandus maakonda 2 postiasutust.

8 Sisaldab ka ajutiselt paigaldatavaid postkaste.

31. detsembri 2004 seisuga oli Eesti Postil 3737 tühjendatavat postkasti, neist 960 linnades ja 2777 maapiirkondades.

Tabel 20

Regioon	Seisuga 31.12.2004	Seisuga 31.12.2005
Edela regioon	556	550
s.h Pärnu maakond	343	326
s.h Viljandi maakond	223	224
Ida regioon	781	785
s.h Ida-Viru maakond	331	335
s.h Järva maakond ⁹	188	176
s.h Lääne-Viru maakond ¹⁰	262	274
Lõuna regioon	1048	1052
s.h Jõgeva maakond	214	217
s.h Põlva maakond	186	186
s.h Tartu maakond	289	288
s.h Valga maakond	194	191
s.h Võru maakond	165	175
Lääne regioon	722	717
s.h Hiiu maakond	97	97
s.h Lääne maakond	193	189
s.h Rapla maakond	185	185
s.h Saare maakond	247	246
Põhja regioon	620	616
s.h Harju maakond (v.a Tallinn)	323	321
s.h Tallinn	297	295

Postkastide paiknemine piirkonniti¹¹

Postkasti keskmine teeninduspiirkond Eestis 2005. aasta detsembris oli 11,65 km². Suurim keskmine teeninduspiirkond oli Rapla maakonnas 16,11 km² ja väikseim Ida-Viru maakonnas 10,04 km². Tallinnas asuvate postkastide teeninduspiirkond oli 0,54 km².

Eesti keskmine teeninduspiirkond linnades oli 0,70 km² ja maapiirkondades 15,32 km².

Postkastide keskmise teeninduspiirkonna arvutamisel võeti arvesse nii postiasutuste siseseid kui ka väliseid postkaste.

13.3 Järelevalve

Tabel 21

Ettekirjutusi	2
Väärteomenetlusi	3
Muid järelevalve toiminguid	19

Järelevalvetoimingud 2005. aastal

Olulisemad järelevalve toimingud 2005. aastal:

1) Maikuus lõpetas Sideamet järelevalvemenetluse FedEx kaubamärgi all kullerposti saadetiste kättetoimetamise asjus. Sideametisse laekunud avalduse kohaselt oli postiteenuse tarbija tellinud teenuse, mis eeldas postisaadetise kättetoimetamist adresaadile, aga seda kullerposti teenuse

osutaja poolt ei tehtud ja adressaat pidi ise saadetisele järele minema. Järelevalve menetluse käigus selgus, et adressaat ei soovinud kullerpostiteenuse osutaja poolset kauba deklareerimist Maksu- ja Tolliametis ning palus vastavad toimingud teha oma tollideklarandil. Sideamet asus järelevalve menetlus käigus järgmisele seisukohale.

Kui tolliformaalsused teostab kullerposti teenuse osutaja või tema lepinguline koostööpartner on kullerposti teenuse osutajal kohustus tagada postisaadetise kättetoimetamine vastavalt vastuvõtmisel kokkulepitud tingimustele.

Kui aga tolliformaalsused teostab kullerpostisaadetise saaja või tema poolt määratud isik, lõpeb ka postiteenuse osutaja kohustus postisaadetis kätte toimetada. Sellisel juhul saab postisaadetis saadetise saaja poolt vastuvõetuks, kuna saaja tahteavalduse kohaselt on postisaadetis liikunud kullerpostiteenuse osutaja vastutusala välja. See tähendab, et saaja poolne tollimaakler ei ole seotud postisaadetise edastamise protsessiga ja talle ei laiene kohustus hoida näiteks postisadaladust ja tagada postisaadetise säilimine, liikumine ja kohalejõudmine vastavalt saadetise vastuvõtnud postiteenuse osutaja ning saatja vahelisele lepingule.

Kui klient soovib pärast omapoolset tolliformaalsuste teostamist saadetise transporti, siis on tegemist juba uue teenusega, mis ei ole seotud kullerposti saadetise esmase Eestisse toimetamisega.

2) 2004. aasta jaanuaris tuvastas Sideamet, et Eesti Post ei olnud viinud kõikide nimeliste templite jäljendeid kooskõlla õigusaktidest tulenevate nõuetega ning ei olnud kasutusele võtnud nimelisi templeid, millelt nähtuks ettevõtte ärinimi „AS Eesti Post“. Eesti Post põhjendas oma tegevust väljavahetamisele kuuluvate templite suure mahuga. Sideamet tegi Eesti Postile ettekirjutuse, täitmise tähtajaga 01. september 2004. Augustis 2004 esitas Eesti Post ettekirjutuse pikendamise taotluse, kuna tehnilistel põhjustel ei olnud võimalik antud tähtajaks nimelisi templeid välja vahetada. Sideamet pikendas ettekirjutuse täitmise tähtaega kuni 01. juunini 2005.

Aprillis ja mais 2005 esitas Eesti Post avalduse ettekirjutuse täitmise tähtaja järjekordseks pikendamiseks. Sideamet ei pikendanud ettekirjutuse täitmise tähtaega, kuna ettevõtjal oli olnud piisavalt aega kasutusel olevate nimeliste templite postiseaduse nõuetega kooskõlla viimiseks. Eesti Post jättis ettekirjutuse tähtajaks täitmata, mistõttu Sideamet tegi ettevõtjale kaks hoiatust ja määras sunniraha vastavalt 5000 ja 10 000 krooni. Novembris 2005 kontrollis Sideamet järjekordselt nimeliste templite nõuetega kooskõlla viimist Eesti Posti poolt. Kontrolli käigus nõuete rikkumist ei tuvastatud ja Sideamet luges ettekirjutuse täidetuks.

Ettekirjutuse täitmiseks nõudis Eesti Post frankeerimismasina valdajatelt frankeerimismasina klišee, mis sisaldas kuupäeva märget, väljavahetamist masina valdaja kulul. Ühtlasi teatas Eesti Post, et lõpetab isikutelt, kes ei nõustu frankeerimismasina nõuetega kooskõlla viimise eest tasuma, postisaadetiste vana jäljendiga märgistatud postisaadetiste vastuvõtmise. Eesti Posti sõnul frankeerimismasina osa, mis vajas väljavahetamist, kuulub frankeerimismasina valdajale.

Sideamet asus seisukohale, mille kohaselt frankeerimismasina valdaja ei pea oma kulul vahetama frankeerimismasina kalendertemplit, sest seaduses sätestatud nõudeid peab täitma ja seega ka kulud kandma üksnes postiteenuse osutaja, kelleks on Eesti Post. Ekslik oli ka Eesti Posti arvamus, et tingimata vajas väljavahetamist see osa, mis kuulus frankeerimismasina valdajale. Postiseadus ja selle alusel antud õigusaktid ei sätesta millises frankeerimismasina osas peavad nähtuma postiteenuse osutaja rekvisiidid „AS Eesti Post“, mistõttu oli põhjendamatu, et ettevõtja nõuab postiseaduse nõuete täitmise hüvitamist isikute poolt, kes ei ole ise postiteenuse osutajad. Seejuures on oluline märkida, et frankeerimismasina makseklišee kuulub Eesti Postile, kus juba olid olemas sõnad „Eesti“ ja „Post“. Seega vältis Eesti Post kasutusel olevate frankeerimismasinat

jäljendite väljavahetamisest tekkivaid kulusid, pannes postiseaduse nõuete täitmise isikutele, kes ei ole postiteenuse osutaja.

13.4 Sideametile laekunud kaebused

Tabel 22

	2005. aastal menetletud	Rahuldatud täielikult või osaliselt	Mitte-rahuldatud	Menetlus jätkub aastal 2006
Kaebused	5	1	3	1
s.h UPT osutamise kohta	4	1	2	1
s.h teiste postiteenuste osutamise kohta	1	-	1	-
Vaided	2	-	2	-

Sideametile laekunud kaebused

1) 2005. aasta jaanuaris jätkus 2004. aasta novembris laekunud kaebuse menetlus D2D tegevuse kohta kullerposti saadetiste kättetoimetamisel. Kaebuse kohaselt jättis D2D kätte toimetamata temale edastamiseks üle antud kohtutäituri teated. Sideamet ei tuvastanud D2D tegevuses vastuolu postiseaduse ning tüüptingimuste sätetega. Kaebuse menetluse käigus selgus, et postisaadetised jäid kätte toimetamata adressaadi tegevuse tõttu.

2) 2005. aasta alguses jätkus ka 2004. aasta detsembris laekunud kaebuse menetlus Eesti Posti tegevuse kohta liht- ja tähtsaadetiste edastamisel. Menetluse käigus selgus, et ühes postkontoris väljastatud kviitung tähtsaadetise edastamiseks vastuvõtmise kohta ei vasta nõuetele, sest sellel puudus märged saadetise kaalu ning postimaksu kohta. Sideamet otsustas rahuldada kaebuse Eesti Posti tegevuse osas, mis hõlmas mittevastava kviitungi väljastamist. Lihtkirjade kättetoimetamata jätmise osas jättis Sideamet kaebuse rahuldamata, kuna vastavalt tüüptingimustes sätestatud on lihtkirja puhul tegemist postisaadetisega, mille kulgemist edastamisel ei registreerita ning mille väljastamisel adressaadilt kinnitust selle kättesaamise kohta ei võeta. Seega ei ole võimalik tuvastada lihtsaadetise üleandmist saatja poolt, edastamist postiteenuse osutaja poolt ega ka vastuvõtmist adressaadi poolt.

3) 2005. aasta juunis laekus Sideametile kaebus Eesti Posti poolt kehtestatud tähtimistasu põhjendamatuses kohta. Kaebuse esitaja arvates oli tähtimismaksu tõstmise põhjenduseks toodud bensiini hinna tõus alusetu ja vastuolus õigusaktidega. Sideamet leidis, et tähtsaadetise edastamine on tervikteenus, mille edastamise protsess hõlmab ka saadetise vedu ning millega kaasnevad bensiinikulud. Lähtuvalt sellest on põhjendatud tähtsaadetise hinnatõusu põhjusena välja toodud bensiinikulude suurenemine. Seega, kuna antud juhul ei olnud tegemist postiseaduse ega ka tüüptingimuste nõuete rikkumisega, otsustas Sideamet kaebust mitte rahuldada.

4) 2005. aasta juunis esitati kaebus Eesti Posti tegevuse kohta tähtsaadetise edastamisel. Kaebuse esitaja sõnade kohaselt edastas Eesti Post tähtsaadetise selleks mittevõlitatud isikule. Sideamet tuvastas, et kaebuse esitaja poolt saadetud postisaadetise edastamisel ei rikkunud Eesti Post õigusaktides ja tüüptingimustes sätestatud nõudeid ja otsustas kaebuse mitte rahuldada. Kaebuse esitaja esitas vaide käskkirja peale. Sideamet rahuldab vaide, kuna vaidemenetluse käigus selgus, et Eesti Post oli kaebuse menetluse käigus esitanud eksitavat teavet. Samas ei rahuldanud Sideamet

ka uue menetluse käigus esitatud kaebust, kuna uue asjaolu selgumise tagajärjel ei tuvastatud postiseaduse nõuete rikkumist. Sideamet juhtis kaebuse otsuses universaalse postiteenuse osutaja tähelepanu asjaolule, et postiteenuse osutaja peab tähtsaadetise väljastamisel tuvastama piisava kindlusega vastuvõtja isiku ja volituse olemasolu postisaadetiste vastuvõtmiseks.

5) 2005. aasta lõpus laekus Sideametile kaebus Eesti Posti tegevuse kohta liht- ja tähtsaadetiste edastamisel. Kaebuse esitaja sõnade kohaselt jättis Eesti Post tema poolt edastatud liht- ja tähtsaadetised adressaatidele kätte toimetamata. Kaebuse menetlus jätkub 2006. aastal.

Kokkuvõte: 2005. aastal menetles Sideamet viit kaebust: neli kaebust olid universaalse postiteenuse osutamise nõuete rikkumise kohta ja üks kullerposti teenuse osutamise nõuetele mittevastavuse kohta. Menetletud kaebustest jäeti kolm rahuldamata ja ühe menetlus jätkub 2006. aastal.

13.5 Rahvusvaheline koostöö

Sideamet osaleb Euroopa Postiregulatsiooni Komitee (European Committee for Postal Regulation; edaspidi CERP) töögruppides, kus käsitletakse postside erinevaid teemasid.

Eralditöögrupp „*Regulatory Issues*“ on seadusandlike probleemide kajastamiseks, majandusküsimuste jaoks on „*Economic Issues*“ ja posti standardeid ning turu ülevaadete jaoks on „*Standardisation/Market Data*“ töögrupp. 2005. aastal jagati ümber teemad, millega töögrupid on senini tegelenud ning „*Regulatory Issues*“ töögrupp sai uueks nimeks „*Policy Issues*“ ning „*Economic Issues*“ sai uueks nimeks „*Economics*“.

Töögrupil „*Policy Issues*“ toimus 2005. aastal kaks koosolekut. Kevadel toimus ühine koosolek töögrupiga „*Economic Issues*“. Koosoleku teemadeks olid Euroopa Liidu postialaste direktiivide rakendamine uutes liikmesriikides, postituru avamisega ehk liberaliseerimisega universaalse postiteenuse osutajale ja teistele teenustele osutajatele kaasnevad majanduslikud mõjud, kompensatsiooni fondi olemasolu universaalteenuse rahastamiseks ning Euroopa Komisjoni valminud raport direktiivide kohta. Euroopa Komisjoni esindaja tuletas meelde, et Eestil on senini veel üle võtmata Euroopa Liidu postialased direktiivid ning selline tegevus viib rikkumismenetluseni Eesti suhtes. Sügisel toimunud koosolekul olid teemaks muutunud nime ja teemaderingiga töögrupi edasine tegevusplaan ja uue juhi kandidaadi leidmine. Moodustati uus projektirühm, mis uurib postivaldkonna liberaliseerimisega seonduvaid probleeme regulaatori seisukohalt ja keskendub regulaatori õigustega seotud küsimustele. Nimetatud projektirühmas osaleb ka Sideamet ning projektirühma töö tulemused selguvad 2006. aastal.

„*Economic Issues*“ töögrupp kogunes 2005. aastal kaks korda. Töögrupi koosolekul arutati edaspidist töö korraldamist. Aktiivselt alustavad tegevust kaks töörühma, millest üks tegeleb universaalse postiteenuse kuluarvestuse ja hindadega ning teine kompensatsiooni teemaga. Töörühmade ülesandeks on teha uuring erinevatest meetoditest liikmesriikides ning leida parim meetod, mille kohta tehakse 2006. aastal soovituslik dokument.

2006. aastal valmistatakse tõenäoliselt Euroopa Komisjoni poolt ette ka postside valdkonna kolmas direktiiv. Selle valmimiseks oodatakse igakülgset koostööd liikmesriikidelt ja samuti suurt panust „*Economics*“ töögrupilt.

Septembris osales Sideamet Euroopa Komisjoni poolt korraldatud töökoosolekul, mille teemaks oli statistiliste andmete kogumine. Euroopa Komisjoni soov oli, et rahvuslikud postside valdkonna

regulaatorid alustaks valdkonna ettevõtjate tegevuse kohta andmete kogumist ja EUROSTAT-ile⁹ edastamist. Rahvuslike regulaatorite osalemist andmete kogumisel peeti vajalikuks, kuna regulaatorid omavad selgemat ettekujutust turul toimuvast ja seega on neil eelis riiklike statistika institutsioonide ees. Tegevuse kokkuvõttena peab kujunema ühtne ülevaade Euroopa postiteenuste turust.

Postiregulaatoritele mõeldud töögruppidel „*Good Regulatory Practise Committee Meeting*“ ja „*CERP Plenary Meeting*“, oli 2005. aastal 2 koosolekut.

Juunis toimunud „*Good Regulatory Practise Committee Meeting*“ koosolekul oli teemadeks universaalse postiteenuse osutamiseks kehtestatud lubade süsteem ja selle eesmärk Euroopa Liidu liikmesriikides ning universaalse postiteenuse hinna regulatsioon postituru liberaliseerimise valguses. Põhjalikum ülevaade anti teemadest Saksamaal, Šveitsis ja Belgias.

Teine „*Good Regulatory Practise Committee Meeting*“ koosolek toimus novembris ja seal anti ülevaade postside valdkonna regulatiivsest raamistikust Türgis, postiteenuseid reguleeriva raamistiku loomisest Maltal ning universaalse postiteenuse osutamise mudelitest nii Inglismaa kui ka Rootsi kogemuste taustal.

Suvel toimunud „*Plenary Meeting*“ koosolekul arutati CERP-i kodukorra muutmist, mille heakskiit oli juba saadud CEPT-ilt,¹⁰ ja valiti uus president ja asepresidendid. Kinnitati uus CERP-i struktuur ja valiti juhid töögruppidele ja projektirühmadele. Samuti räägiti turu liberaliseerimisest ja sellega seotud kompensatsioonifondide loomisest ning nende vajalikkusest. Vaatluse all oli ka standardite rakendamine ja standardiseerimise roll liberaliseeritud turul. Tähtsal kohal oli ka 3. postidirektiivi ettevalmistus ja selle ajakava. Päevakorda on tõusnud postivaldkonda täpselt kajastava statistika vajadus ning eesmärgid. Pikaajaline eesmärk on koostada korralik küsimustik, mille baasil saaks anda adekvaatseid hinnanguid, saavutamaks turgude läbipaistvust. EUROSAT-i esindaja andis ülevaade EUROSTAT-i eesmärkidest, tegevustest ning peamistest probleemidest. Samuti ülevaade ülemaailmse postiliidu nõuandva komitee tegemistest ja PostEurop-i arengust ja tulevikuplaanidest.

Teine „*CERP Plenary Meeting*“ koosolek leidis aset sügisel ning seal oli arutluse all 3. postidirektiivi sisu. Postiteenuste turul tegutsevad erinevad osapooled esitasid oma seisukohti, milline peaks järgmise postidirektiivi sisu olema. Direktiiv peaks olema siseturgu arendav ning konkurentsi edendav, tähtis on ka turu harmoneerimine ja liberaliseerimine. Diskussiooniks oli ka EL-i statistika ja turu liberaliseerimine. Statistika osas püstitati EUROSTAT-i poolt kolm eesmärki: turu arenemine, kontroll turu üle ning võimalus pakkuda rahvuslikele postiregulaatoritele juhiseid, millest lähtuda. Samuti anti ülevaade pärast 23. Ülemaailmse Postikongressi ülemaailmse postiliidu administratsiooninõukogu töödest ja arenemisest, täpsemalt selle alamkomiteede 1, 2 ja 3 töödest.

Juba traditsiooniks saanud Balti riikide postside valdkonna regulaatorite kokkusaamisel, mis 2005. aastal toimus Tallinnas, oli arutelu all valdkonna riiklik reguleerimine. Leedul on kavas 2008. aastaks koostada ülevaade riigi omanduses oleva postiettevõtte erastamiseks. Samas on nende regulatsioon postiteenuse osutamise ja kvaliteedi osas tunduvalt täpsem kui Eestis. Näiteks on

9 Euroopa Liidu statistikalitus Eurostat. Eurostat kuulub Euroopa statistikasüsteemi nagu ka rahvuslikud statistikaametid, ministriumid, agentuurid ning keskpangad, kes koguvad ametlikku statistikat liidu liikmesriikides, Islandis, Norras ja Liechtensteinis. Ühiste poliitikate huvides on statistikat ühtlustatud juba enamikes valdkondades.

10 Euroopa Postside- ja Telekommunikatsiooni Administratsioonide Konverents (Conférence Européenne des Administrations des Postes et des Télécommunications - CEPT) on 1959. aastal 19 riigi poolt asutatud Euroopa riikide postside- ja telekommunikatsiooni administratsioone ühendav organisatsioon, kuhu käesoleval ajal kuulub 46 liikmesriiki. CEPTi liikmeteks võivad olla nende Euroopa riikide postside- ja telekommunikatsiooni administratsioonid, mis on Maaailma Postiliidu (Universal Postal Union – UPU) või Rahvusvahelise Telekommunikatsiooni Liidu (International Telecommunication Union – ITU) liikmed.

Leedus õigusaktidega hõlmatud operaatorite omavaheliste vaidluste lahendamine ja postivõrgu osas on kehtestatud nõuded mobiilsete postiasutuste tööle. Läti regulatsioon sarnaneb Eesti regulatsioonile ja ei näe ette riigi aktiivset sekkumist turul toimuvasse.

Kokkuvõte: Sideamet osaleb CERP-i töögruppides, kus käsitletakse postside erinevaid valdkondi. Eraldi töögrupp „Regulatory Issues“ on seadusandlike probleemide kajastamiseks, majandusküsimuste jaoks on „Economic Issues“ ja posti alaseid standardeid puudutava valdkonna jaoks on „Standardisation/Market Data. Lisaks CERP-i üritustele osales Sideamet Balti regulaatorite ümarlaul ja Euroopa Komisjoni poolt korraldatud andmete kogumist puudutaval töökoosolekul.

13.6 Uue postiseaduse väljatöötamine

2005. aastal jätkus töö postiseaduse uue eelnõu väljatöötamisega. 2004. aastal Riigikogu menetlusse esitatud seadus võeti menetlusest tagasi ning asuti välja töötama uut seadust. Eelnõusse lisandusid mitmed olulised täiendused ning muudatused, mida käsitletakse allpool.

Kõige olulisemaks eelnõu täienduseks tuleb pidada reserveeritud ala regulatsiooni lisandumist. Nimelt antakse eelnõu kohaselt universaalsele postiteenuse osutajale, kelleks käesoleval ajal on Eesti Post, ainuõigus edastada kuni 50 g kaaluvaid riigisiseseid kirju Eesti Vabariigis. Eesti Posti poolt esitatud teabe kohaselt moodustavad kuni 50 g kaaluvad kirjad üle 90% siseriiklike kirjade mahust. Sideamet ei toeta nimetatud ainuõiguse andmist, kuna direktiivide kohaselt on reserveeritud ala (st ainuõiguse andmine) kehtestamine võimalik vaid juhul, kui on vajalik tagada universaalteenuse osutamine. Sideameti hinnangul on Eesti Post võimeline tagama universaalse postiteenuse osutamise Eestis ilma täiendava ainuõiguse andmiseta.

Eelnõus muudeti mitmel korral postisaadetiste ja postiteenuste definitsioone. Samuti toimusid asjassepuutuvate osapooltega ka arutelud perioodika edastamise lisandumise tõttu universaalse postiteenuse kogumisse. Senini ei ole perioodika edastamist käsitletud postisaadetise edastamisena.

2005. aastal jätkati tööd ka alamaktide, eelkõige määruste väljatöötamisega, mis sätestavad nõuded universaalse postiteenuse osutaja tulu- ja kuluarvestusele ning universaalse postiteenuse tasu arvutamise meetodikale ja nõuded tasule või tasu muudatuse kooskõlastamise taotlusele.

Kokkuvõte

Jätkus töö postiseaduse uue eelnõuga ning lisandusid mitmed olulised täiendused.

2005. aastal jätkati tööd postiseaduse eelnõu alamaktide väljatöötamisega, milles Sideamet osales väga aktiivselt.

Sideamet toetab postiseaduse eelnõu põhimõtteid avada universaalse postiteenuse kogumisse kuuluvad postiteenused konkurentsile ning võimaldada teistele ettevõtjatele juurdepääs Eesti Posti jaotusvõrgule postiteenuste osutamiseks ning ei poolda Eesti Postile ainuõiguse andmist kuni 50 g kaaluvate riigisiseste kirjade edastamisel.

14 Organisatsioon

14.1 Elektroonilise side seaduse jõustamise tagamine

Sideameti poolt kaua oodatud ja selle rakendamiseks pikalt ette valmistatud elektroonilise side seadus jõustus 1. jaanuaril. Viimaks oli võimalik praktikas kontrollida, millistes tegevusvaldkondades olid pikalt ette valmistatud struktuurimuudatused töötajate täiendõpe jms ennat õigustanud ja millised mitte. Kokkuvõtvalt võib öelda, et võrreldes 2001. aasta ettevalmistuste ja sisselamiste valudega, mil jõustu telekommunikatsiooniseadus, olid meie ettevalmistused oluliselt läbimõeldumad, edukamad ja vähem stressitekitavad. Enamus ettevalmistusi, mis olid seotud sagedushalduse, numeratsioonihalduse ja aparatuuri valdkondadega, õigustasid ennat täielikult. Tururegulatsiooni poole pealt ülehindasime Sideameti võimekust turuanalüüside läbiviimisel. Peamised probleemid olid seotud turgude kohta andmete saamisega ja analüütikute vähesusega. Vaatamata takistustele viis Sideamet esimese turuanalüüsi võrreldes teiste NRA-ga läbi rekordkiirusega ehk üheksa kuuga, tavaliselt võtab see aega poolteist aastat.

14.2 Arengukava 2006-2010 ettevalmistamine

Teine pikem protsess, mis Sideameti organisatsiooni läbi aasta puudutas, oli organisatsiooni arengukava aastateks 2006-2010 ettevalmistamine. Sellesse protsessi, mille käigus kaaluti erinevaid sidevaldkonna arengustsenaariume, võimalikke poliitikate muutusi, sidevaldkonna majanduslikke perspektiive ning sellest lähtuvalt Sideameti rolli nende mõjutamisel, olid kaasatud kõik Sideameti struktuuriüksused. Meie analüüsides nähtus, et Eesti sidevaldkonnas tegutsevatel organisatsioonidel on ees huvitavad ajad, sest enamus tavaarusaamu sideteenuste pakkumise ärioloogikast muutuvad olulisel määral, mis on põhjustatud internetiprotokolli kasutamise võimaluste arengutest ja tehnoloogia neutraalsuse põhimõtete rakendamisest regulatsioonis. Sellised muudatused toovad omakorda kaasa tegutsemise põhimõtete olulisi muutusi sideregulaatoritele lähema kolme kuni viie aasta jooksul.

14.3 Preemiasüsteemi läbipaistvamaks muutmine

2004. aasta lõpus läbi viidud motivatsiooniuringu põhjal osutus kõige enam rahulolematust tekitavaks töökorralduslikuks küsimuseks vähe läbipaistev ja arusaamatusi tekitav preemiate maksmine. Juhtkond analüüsis põhjalikult olukorda ja leidis mitmeid põhjusi olemasolevas protsessis.

Toome ära neist peamised:

- puudus selgus, kes esitab, millal ja kellele preemia esildise;
- puudusid organisatsiooni-sisesed kriteeriumid hästi tehtud töö hindamise kohta;
- puudus kindel preemiate maksmiseks otsustamise protseduur;
- puudulik preemia maksmise otsuste avalikustamine ja selgitamine.

2005. aasta esimese kvartali jooksul lepiti kokku põhimõtted puuduste kõrvaldamiseks ning esimese kvartali tulemustasu maksti juba uute põhimõtete alusel.

Aasta jooksul toimunud uuendatud premeerimise süsteem rakendus siiski võrdlemisi suure valu ja vaevadega. Oluliselt selgemaks muutus preemiaesildiste esitamine, otsustamise protseduur ja preemiate otsuste põhjendamine ja avalikustamine. Töötajate rahulolu me kahjuks veel ei tea, kuna 2005. aasta kohta ei ole töötajate motivatsiooniuringut veel läbi viidud.

14.4 Koostöö

2005. aastal oli jätkuvalt aktuaalne tõhus koostöö sidevaldkonda reguleerivate ja arengut mõjutavate organisatsioonidega.

Üha enam globaliseerub ja integreerub maailmas on organisatsioonide heaks toimetulekuks oluline hästi toimiv koostöö erinevate maailma ja regionaalsete organisatsioonide vahel ning Euroopa, eriti aga lähinaabrite sideadministratsioonidega.

Tururegulatsiooni küsimustes oli Sideameti esimene prioriteet osaleda IRG (Independent Regulators Group, Sõltumatute Regulaatorite Ühendus) kõigi tasandite töös, postside küsimustes CERP-i (European Committee for Postal Regulation, Euroopa Postside Komitee) töös erinevatel tasanditel, sagedushaldusega seotud küsimustes ECC ja RSC töös erinevatel tasanditel, tehnilistes küsimustes TCAM-i, CEPT-i ja ETSI töös erinevatel tasanditel. Meie peamine eesmärk oli kooskõlastada ühised huvid lähinaabritega ja läbi selle mõjutada maailma tasandil tehtavaid otsuseid. Kõige aktiivsem selles osas oli töö WRC06 ettevalmistamine digitaalringhäälingu küsimustes.

Eesti-iseselt uuendati koostöölepinguid Tarbijakaitseametiga, Standardikeskusega ja Lennuliiklusteeninduse keskusega.

14.5 Koolitus

Sideameti personali arendamine ja koolituse eesmärk on tõsta teenistujate professionaalset taset. Personali koolituse planeerimisel lähtuti järgmistes dokumentides sätestatud põhimõtete alusel: Koolitusjuhend, Koolitusstrateegia 2002-2005.a., Koolituse prioriteedid 2005.a.

Koolituse peamisteks prioriteetideks aastal 2005 olid juhtimiskoolitused ja tururegulatsiooni puudutavad spetsiaalkoolitused.

Koolituse eelarve oli planeeritud Sideameti eelarvesse, kus ta moodustab 4% palgafondist.

Sideameti kõrgemad ametnikud said koolitust aasta jooksul 376 264 kr eest, vanemametnikud 331 238 kr eest. Põhiline koolitusraha kulus asutuse põhitegevusega seotud erialastele koolitustele, summas 407 500 kr.

Erialane koolitus moodustas koolituse eelarvest 56%, kuid osaliselt oli ametnikel võimalus saada täiendteadmisi Sideameti spetsialistidelt ja sponsorkorras ettevõtjatel, kes tutvustasid Eestisse tarnitavaid uusi tehnoloogiaid.

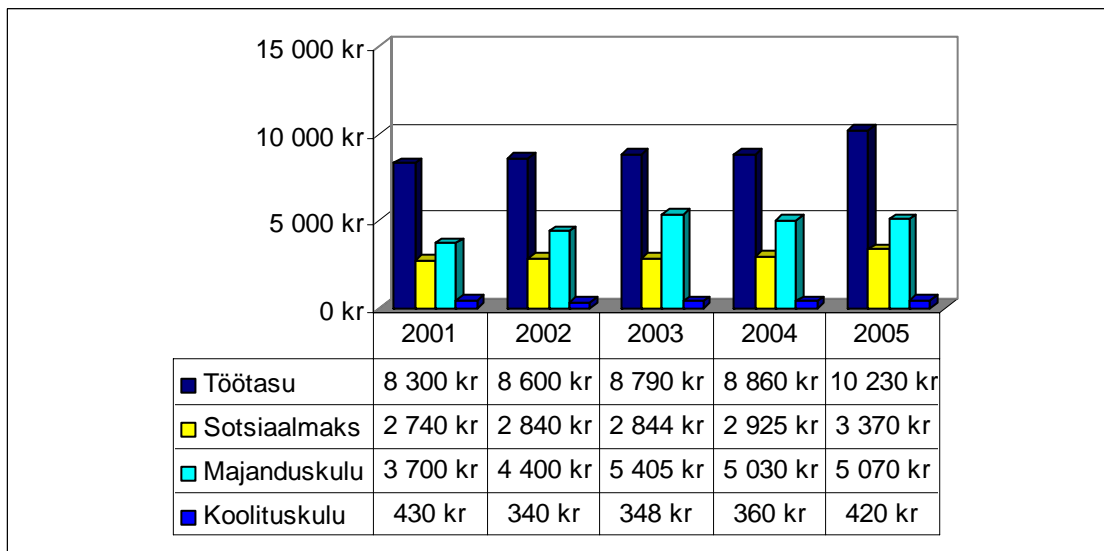
Juhtide koolitamiseks viidi läbi kuuest moodulist koosnev täiendõppeprogramm.

14.6 Eelarve

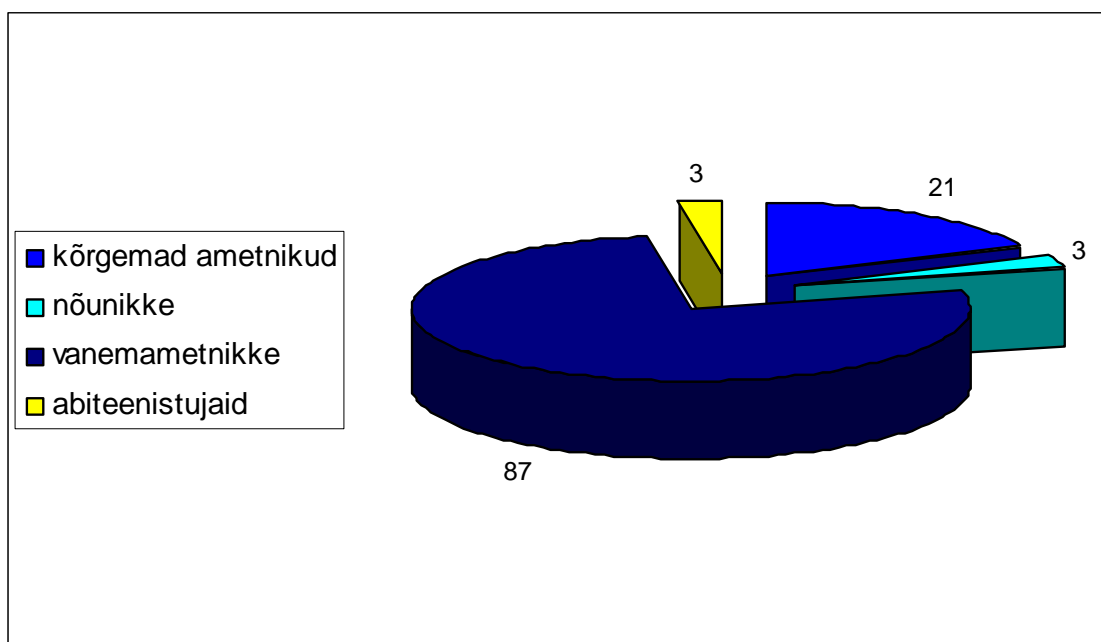
Tabel 23

EELARVE TULUDE TÄITMISE ARUANNE		2005	
Klassifikaatori tunnus	Klassifikaatori nimetus	Eelarve	Täitmine
TULUD			
3880	Trahvid		100 113
3888	Eespool nimetamata muud tulud		142 913
320	Sideameti toimingute riigilõiv		35 427 326
KOKKU			35 670 352
EELARVE KULUDE TÄITMISE ARUANNE		2005	
KULUD			
155	Materiaalsete põhivarade soetamine	837 000	336 682
156	Immateriaalsete põhivarade soetamine	1 010 000	437 014
2082.6	Kapitaliisiingu maksed	1 000 000	997 076
50	Tööjõukulud	23 401 262	23 279 489
500	Töötasu	17 280 713	17 182 784
505	Erisoodustused	152 500	152 500
506	Personalikuludega kaasnevad maksud ja sots kindl	5 968 049	5 944 206
55	Majandamiskulud	8 626 738	8 514 908
5500	Administreerimiskulud	1 438 500	1 400 823
5503	Lähetuskulud	1 211 700	1 165 114
5504	Koolituskulud	712 638	705 398
5511	Kinnistute, hoonete ja ruumide majandamiskulud	1 899 300	1 897 395
5512	Rajatiste majandamiskulud	215 400	209 452
5513	Sõidukite ülalpidamise kulud	1 085 000	1 083 314
5514	Info ja kommunikatsioonitehnoloogia kulud	1 056 900	1 056 453
5515	Inventari kulud	433 600	432 708
5516	Masinate ja seadmete ülalpidamiskulud	556 200	551 385
5522	Meditsiinikulud ja hügieenitarbed	17 500	12 631
5532	Eri- ja vormiriietus	0	234
601	Maksu-, riigilõivu- ja trahvikulud	35 000	34 886
KOKKU	50+55+60+15+20	32 063 000	31 829 283

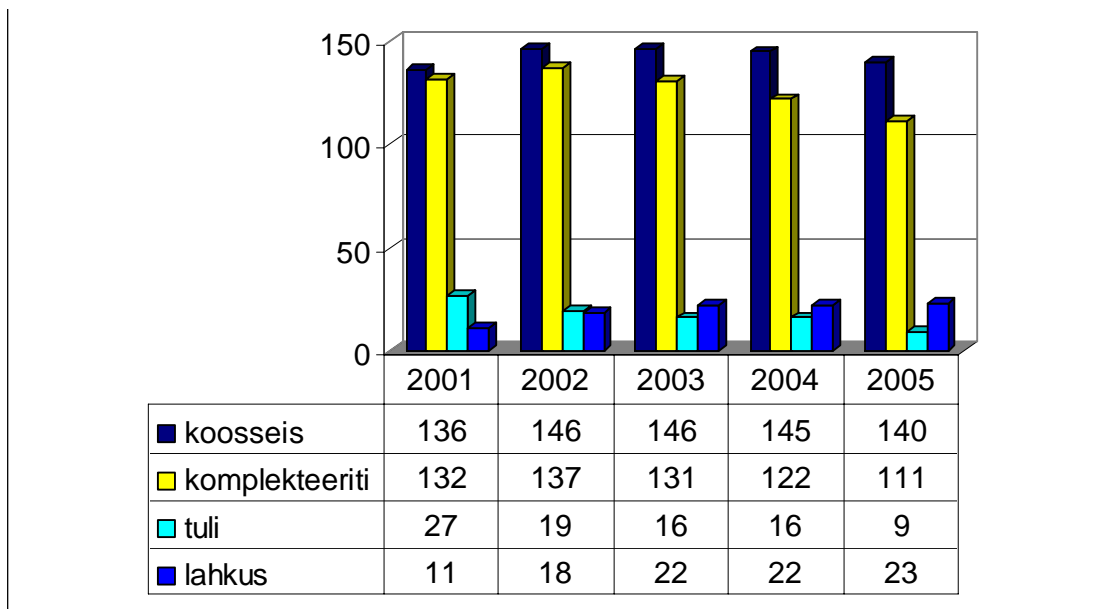
Sideameti eelarve

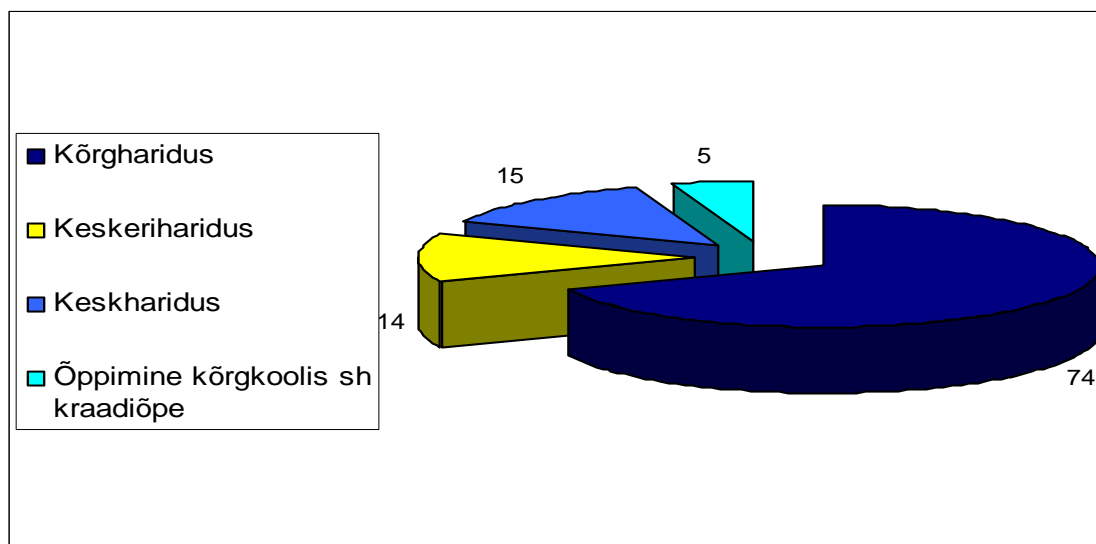
Joonis 57 Sideameti keskmised kulud ametniku kohta kuus 2001-2005

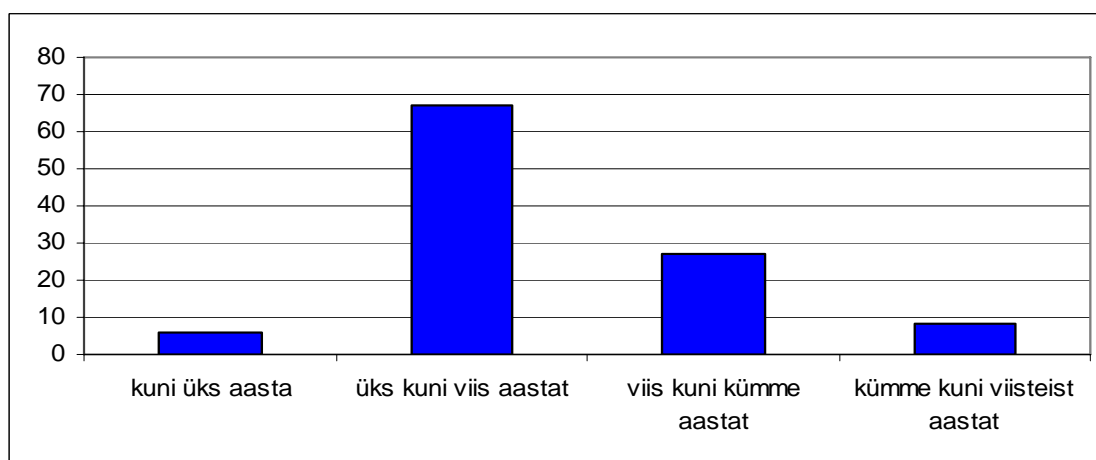
Joonis 58 Ametnike jaotumine 2005. aastal

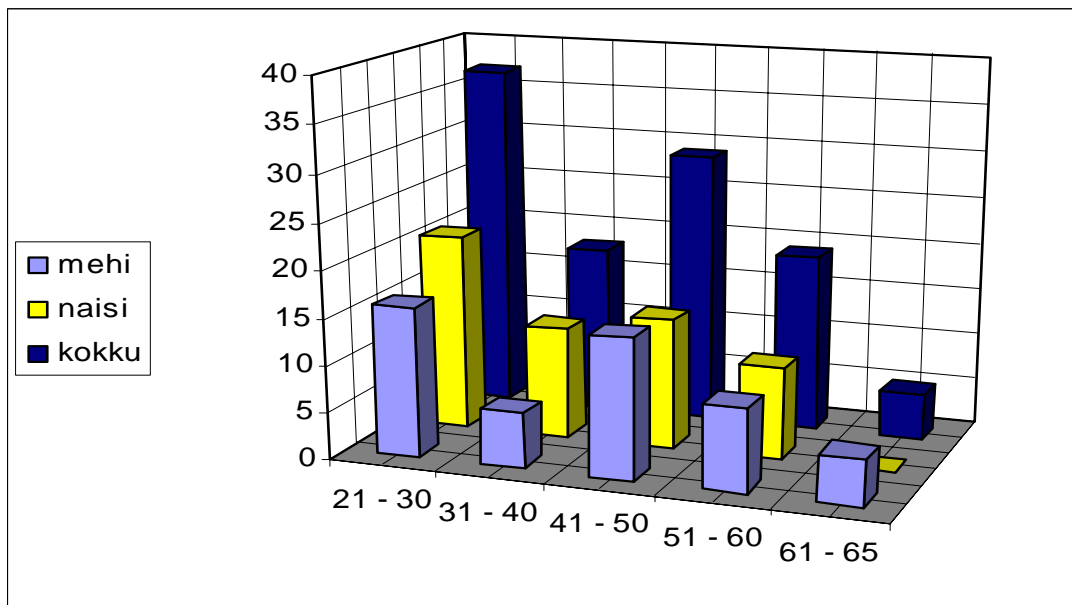
Joonis 59 Koosseisu muudatused võrdlevalt aastatel 2001-2005

Joonis 60 Ametnike jaotus haridustaseme alusel 2005. aastal

Joonis 61 Ametnike jaotus staaži alusel ehk staaž Sideametis 2005. aastal

Joonis 62 Ametnike jaotus vanuse ja soo alusel 2005. aastal

